

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 95 · 13. juni
Sesjonen 2023–2024

Møte torsdag den 13. juni 2024 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 95):

1. Redegjørelse av statsministeren om den sikkerhetspolitiske situasjonen
(Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen, jf. § 45 i Stortingets forretningsorden)
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby og Sveinung Rotevatn om innføring av et årlig mål for reduksjon av avskoging i Norge
(Innst. 344 S (2023–2024), jf. Dokument 8:113 S (2023–2024))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 154/2023 og 155/2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2019/424, (EU) 2019/2019, (EU) 2019/2020, (EU) 2019/2021, (EU) 2019/2022, (EU) 2019/2023, (EU) 2019/2024, (EU) 2021/341 og (EU) 2019/1784
(Innst. 358 S (2023–2024), jf. Prop. 69 LS (2023–2024))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder (bærekraftige produkter-loven)
(Innst. 357 L (2023–2024), jf. Prop. 69 LS (2023–2024))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Ein forbedra tilstand for villrein
(Innst. 374 S (2023–2024), jf. Meld. St. 18 (2023–2024))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene – Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak
(Innst. 375 S (2023–2024), jf. Meld. St. 21 (2023–2024))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om å bygge opp systemet for restaurering av natur og dyreliv i Norge i tråd med målsettingene i naturavtalen
(Innst. 404 S (2023–2024), jf. Dokument 8:147 S (2023–2024))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Lan Marie Nguyen Berg om utfasing av torv i hagejord
(Innst. 406 S (2023–2024), jf. Dokument 8:151 S (2023–2024))

9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og Une Bastholm om å bevare og restaurere økosystemet i Oslofjorden
(Innst. 402 S (2023–2024), jf. Dokument 8:146 S (2023–2024))
10. Referat

Presidenten [10:00:05]: Fra Venstres stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Ingvild Wettrhus *Thorsvik* fra og med 13. juni og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Emma Georgina Lind innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:00:25]: Emma Georgina Lind er til stede og vil ta sete.

Representanten Michael Tetzschner vil framsette to grunnlovsforslag.

Michael Tetzschner (H) [10:00:27]: Jeg har den ære å fremsette to grunnlovsforslag.

Det ene er på vegne av representanten Morten Wold og meg selv om forbud mot uforholdsmessig inngrep overfor den enkelte – med andre ord: prinsippet om proporsjonalitet i offentlig forvaltning.

Det andre fremsettes på vegne av meg selv og er et forslag om at staten ikke skal kunne skatte- og avgiftsbellegge rettslig arbeid i saker som skal behandles av en domstol.

Presidenten [10:01:21]: Grunnlovsforslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:34]

Redegjørelse av statsministeren om den sikkerhetspolitiske situasjonen (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen, jf. § 45 i Stortingets forretningsorden)

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:02:03]: Dette er tidligere sitert fra denne talerstol, men det lar seg gjenta – statsminister Gunnar Knudsens ord fra 17. februar 1914:

«Den politiske himmel, verdenspolitisk sett, er skyfri i en grad som ikke har vært tilfellet på mange år.»

Et halvt år senere brøt verdenskrigen ut.

Knudsens ord viser at vi etter beste evne må forstå den tiden vi lever i, og innrette oss deretter. Det viser også hvor krevende det kan være. Det er på denne bakgrunn jeg har bedt om å få gi denne sikkerhetspolitiske redegjørelsen – for å dele regjeringens vurdering av situasjonen, for å redegjøre for regjeringens linje i viktige sikkerhetspolitiske spørsmål, og for å invitere til at vi sammen, på tvers av politiske skillelinjer, finner svar som bærer, på utfordringer og dilemmaer knyttet til sikkerhet i en ny tid.

La meg begynne med hvordan regjeringen vurderer den sikkerhetspolitiske situasjonen vi møter nå. Vi kan konstatere at den verdenspolitiske himmel på ingen måte er skyfri. Verden har blitt farligere, mer uforutsigbar og mer kompleks. Folkeretten brytes og utfordres. Stormaktsrivaliseringen – USA–Kina og USA–Russland – øker. Handlingsrommet for å finne fredelige løsninger på konflikter og uenigheter blir mindre.

Krigen i Ukraina er et tidsskille. Det er et før og et etter 24. februar 2022. Vi ser dette stadig tydeligere. Russlands brutale krig mot Ukraina har skapt en dyp sikkerhetspolitisk krise i Europa. Den rammer først og fremst det ukrainske folk. De står på tredje året i en desperat situasjon, og kjemper – slik bildet er nå – en tallmessig og materielt underlegen kamp mot et Russland som også tar enorme tap.

Samtidig hører vi stadige utfall mot Vesten. De kommer fra Russland, og det inkluderer Norge. Vi ser at Russland bruker et bredt spekter av destruktive midler – høyere etterretningsaktivitet, mer påvirkning, hyppigere cyberangrep og økt risiko for infiltrasjon og sabotasje. Dette er målrettet aktivitet for å undergrave våre interesser og verdier, og de er ikke alene. Kriminelle aktører, ikke-statlige grupperinger og andre land utover Russland benytter også flere av disse virkemidlene.

Samtidig som globale maktforhold endrer seg, står vi midt i en dyp teknologisk, økonomisk og energipolitisk omstilling. Det får også betydning for sikkerhetspolitikken. Noen av de viktigste trendene inkluderer en rivende utvikling innen kunstig intelligens, en rask energiomstilling og en ny agenda for økonomisk sikkerhet og kontroll med viktige verdikjeder. Hver av disse gir både muligheter og utfordringer for Norge. Kunstig intelligens vil gi økt effektivisering, problemløsning og innovasjon, f.eks. innen medisinsk diagnose og behandling. Samtidig er det ingen tvil om at kunstig intelligens allerede brukes til å spre løgn og desinformasjon i stor skala. Utfordringen for demokratiet og den offentlige samtalen er allerede betydelig og vil trolig øke.

Går vi til energi, peker utfasing av fossil energi mot et mer lokalt energisystem i fremtiden, basert på uutømmelige kilder av vind og sol. Fra å være et knapp-

hetsgode av høy strategisk betydning i dag vil energi i fremtiden bli mindre egnet som maktmiddel. Slik vil det grønne skiftet kunne redusere globale spenninger. Samtidig er omstillinger på så grunnleggende områder som energi aldri frie for konflikt.

Vi ser også at flere land tar grep om sine kritiske verdikjeder – noen for å sikre bedre nasjonal kontroll, andre på en måte som tar verden i en mer proteksjonistisk retning. Også vi skal sikre bedre kontroll med viktige verdikjeder, i samarbeid med partnere. Samtidig må vi erkjenne at en ny økonomisk dagsorden globalt utfordrer en rekke forhold Norge nyter godt av, som åpenhet, lave handelsbarrierer, internasjonal konkurranse og et internasjonalt regelverk. Dette har særlig betydning for Norge, som er en stor eksportør av energi, og som eier av et av verdens største pensjonsfond. På begge områder ser vi at spenning og rivalisering fører til politisering.

Disse eksemplene illustrerer hvordan politikk, økonomi og teknologi bidrar til å forme den nye sikkerhetspolitikken, en sammenheng vi merker også i Norge. La meg da også legge til, og dette er viktig: I en tid med mørke skyer er fremtiden fortsatt åpen. Det er ikke gitt – slik noen hevder – at vi nå lever i en førkrigstid. Vi skal vokte oss for slik ordbruk. Krig er ikke unngåelig. Det er opp til oss, inkludert gjennom vår sikkerhetspolitikk, å sørge for at freden får de beste forutsetninger gjennom avskrekking, forebygging og et fortsatt engasjement for fredelig konfliktløsning, utvikling og internasjonal solidaritet.

Selv om mange av utviklingstrekkene som treffer Norge, gir et større alvor, la oss huske at vi har et bedre utgangspunkt enn de aller fleste land. Vi har et samfunn kjennetegnet av tillit, ressursrikdom, et robust demokrati, gode venner og allierte som står sammen med oss, folk som bor i hele landet fra nord til sør, og et bredt folkelig engasjement – organisasjoner, frivilligheten, enkeltmennesker – som, til tross for store utfordringer i verden, bevarer troen på at det nytter, og at vi alle kan gjøre en forskjell. Det er et godt utgangspunkt.

Dette er fra Grunnloven § 1:

«Kongeriket Norge er et fritt, selvstendig, udelelig og uavhengelig rike.»

Sikkerhetspolitikken essens handler om å sikre dette – om hvordan vi må posisjonere oss, og hvordan vi som samfunn må samvirke på tvers av sektorer i en ny sikkerhetspolitisk situasjon for å trygge landet, folket og folkestyret. Vi trenger derfor en langsiktig og operativ sikkerhetspolitikk som tar inn over seg en ny sikkerhetspolitisk situasjon, som uttrykker hvilke interesser og verdier vi skal fremme, som er forankret i en forståelse av norske særtrekk, vår geografi og vårt samfunn, og som gir retning for hvordan vi bør opptre og posisjonere oss i nært samarbeid med allierte.

I god norsk tradisjon bør vi eie analysen og hovedlinjene i politikken mest mulig sammen, fordi en bred politisk enighet om hovedlinjene over tid har vært en grunnleggende styrke ved norsk utenriks- og forsvarspolitik. Det har vært en forutsetning for langsiktighet, kontinuitet og troverdighet. I en tid med stort sikkerhetspolitisk alvor vil jeg som statsminister understreke at samhold har en stor egenverdi. Det er en ressurs vi må forvalte med klokskap, og vi må gjøre det sammen. Jeg vil derfor takke alle partiene på Stortinget for svært godt samarbeid om Nansen-programmet for Ukraina, og det historiske forliket om den nye langtidsplanen for Forsvaret. Dette representerer sikkerhetspolitiske milepæler med stor betydning langt utover denne stortingsperioden.

Sikkerhetspolitikken må bygge på en forståelse av våre særtrekk – hvem vi er og hvor vi befinner oss, ikke minst vår geografi. Den ligger fast og gir oss både muligheter og utfordringer. Daværende utenriksminister Trygve Lie formulerte det slik i 1941: «Vi er et Atlanterhavfolk.» Kystlinjen og havet utenfor, og ikke minst våre nordområder, har vært og er definerende for hvem vi er. I Trygve Lies formulering lå det også en erkjennelse av at Norge ikke lenger kunne være nøytralt, slik vi hadde vært siden uavhengigheten i 1905, for vi er «et Atlanterhavfolk» – en kyst- og havnasjon med store ressurser å forvalte, men også med et nabolik i øst som nødvendiggjorde et nært samarbeid over Atlanterhavet. Vi er nabo til Russland, med russiske kjernevåpen nær vår grense. Kjernevåpen blir nå enda mer framtrædende som maktfaktor i internasjonal politikk. Den strategiske betydningen av Barentshavet øker, bl.a. som følge av at de øvrige stater rundt Østersjøen nå er medlemmer av NATO. Dette bidrar til å forsterke alliert interesse for nordområdene. Det har konsekvenser, og det forplikter.

Nordområdene er vårt viktigste strategiske område. Vi skal være tydelig til stede – gjenkjennelig, legge premisser for videre utvikling og motvirke økt spenning. I nord skal vi ha den ledende kunnskapen. Der skal vi ha idéforspranget og kapasiteten til å forme politikken. Det gjelder ikke minst Svalbard, den nordligste delen av Norge, som vi forvalter med forutsigbarhet og stø hånd.

Det er altså i brytningen mellom geografi og politiske omstendigheter, innenriks og utenriks, at vi må forstå og forme sikkerhetspolitikken. I et slikt perspektiv ser vi dype endringer, ikke bare mot nord, men også mot vest, øst og sør. Mot vest er det en fornyet oppmerksomhet om maritime utfordringer, og et større behov for alliert samarbeid og tilstedeværelse i norske hav- og nærområder. Mot øst er det en ny sikkerhetspolitisk geografi, med Finland og Sverige i NATO og en integrasjon mellom våre nærområder og Østersjøområdet. Mot sør er det et tettere sikkerhetspolitisk samarbeid gjennom

NATO og i Europa, bredt og verdimessig forankret, der vår energiexport er ett strategisk, viktig bånd.

Demokratiet, det frie ordskiftet og tilliten er grunnleggende kvaliteter ved vårt land. Det gir grunnlag for et godt liv, men er også viktige kilder til motstandsdyktighet i en ny sikkerhetspolitisk situasjon. Det er helt avgjørende at vi erkjenner og forstår at umistelige trekk ved vårt samfunn også gir opphav til sårbarheter. Det har tidligere blitt hevdet at vi i vårt land lever i dyp fred. Det kan i utgangspunktet høres betryggende ut, men det beskriver også en tilstand av uoppmerksomhet. I lys av krigen i Ukraina har vi blitt mer bevisst på trusselen om militær maktbruk, det er åpenbart. Vi behøver den samme bevisstheten om trusler under terskelen for væpnet angrep, slik som villedende informasjon, påvirkning, press, trusler og strategiske oppkjøp – aktivitet gjerne rettet mot sivil sektor som utnytter åpenheten i vårt samfunn, misbruker det frie ord og det frie markedet for å true eller svekke vår sikkerhet.

Som jeg sa innledningsvis: Alt dette inngår i repertoaret til flere land og ikke-statlige aktører. Vi konstaterer at Kina er det enkeltlandet som har størst kapasitet for slik aktivitet. I likhet med andre europeiske land ser vi derfor behovet for økt forsiktighet i omgangen med Kina. Risikoreduksjon vil framover måtte være en del av vår tilnærming til Kina og kinesiske aktører. Vi ønsker samarbeid med Kina innen handel, klima og det grønne skiftet for å løse globale problemer, men det er ikke tilrådelig på sensitive områder. Der vi samarbeider, skal vi ha økt oppmerksomhet om risiko og hvordan norske aktører kan redusere den. For å sikre dette intensiverer vi nå dialogen med næringslivet, kunnskapssektoren og andre samfunnsaktører om risiko knyttet til samarbeid med Kina og noen andre land.

Vi må svare på den sikkerhetspolitiske utviklingen langs flere spor. Vi må forstå utfordringene, og vi må kjenne truslene og så langt som mulig dele dem, så hele samfunnet forstår hva vi står overfor, helt ned til hver og en av oss. I møte med skarpere internasjonal rivalisering må vi hegne om våre kjerneinteresser. Vi må øke bevisstheten om risiko og sårbarhet, og vi må investere i det som gjør at vi fortsatt kan stå trygt. I lys av dette vil jeg nå trekke fram seks sikkerhetspolitiske prioriteringer for Norge.

For det første: God sikkerhetspolitikk begynner med orden i eget hus. Vi gjør derfor en historisk satsing og oppdatering av eget forsvar. Gjennom forsvarsloftet skal vi dekke kritiske gap og mangler, satse på folk og kompetanse, styrke evnen til situasjonsforståelse og investere i tilstedeværelse og avskrekking. Partiene her på Stortinget har vært med på å utvikle planen og kjenner detaljene i den godt. Som dere vet: Planen er enstemmig vedtatt, så nå handler det for oss alle og de som skal ha ansvaret i årene som kommer, om gjennomføring.

For å lykkes må vi alle ta ansvar for finansieringen i hele tolvårsperioden planen gjelder. Vi må sikre bedre kontroll med pengebruken i en sektor der det tidvis har vært en utfordring. Vi må snakke Forsvaret opp, bidra til at folk søker seg dit, og at de blir – og vi må bevare det gode samarbeidet oss imellom på dette viktige området i denne sal.

For det andre: Vi styrker den sivile motstandskraften. Krigen i Ukraina viser oss på nytt at forsvarsevne handler om mer enn soldat og våpen. Det handler om hvordan samfunnet kommer sammen og står imot når det kreves – i forsvar av landet, til støtte for krigsinnsatsen og for å holde samfunnet i gang. En satsing på Forsvaret vil ikke alene gi den forsvarsevnen vi trenger.

Den sivile beredskapen må også tilpasses en ny tid og et nytt trusselbilde. Det stiller nye krav til oss. Vi må faktisk være forberedt på det verste – på krise og krig og på det uventede. Vi må kunne håndtere trusler og hendelser i det digitale rom eller ved hyppige ekstremvær, som vi har erfart og vil komme til å erfare. Vi må styrke evnen til helhetsoversikt og samordning, og vi må øke bevisstheten om trusler, ansvar og tiltak på tvers av det offentlige, næringslivet og i befolkningen generelt – hver og en av oss. Vi må kunne trekke på samfunnets samlede ressurser hvis situasjonen krever det. Derfor vil den kommende meldingen om totalberedskap omhandle sivil motstandskraft og hva det krever av oss, og derfor har vi startet arbeidet med å oppdatere lovverket som regulerer mobilisering av sivil arbeidskraft i krise. Det er viktig for at samfunnet skal kunne fungere i situasjoner vi håper aldri vil oppstå, men som vi må være forberedt på.

Av samme grunn gjennomgår vi også systemene for krisehåndtering på kommunalt, regionalt og sentralt nivå. Vi skal sikre at sektorene virker sammen. Det krever også at vi øver mer systematisk og konkret, og sammen med næringsliv og organisasjoner. Vi styrker kontrollen med utenlandske investeringer. Vi har etablert et eget direktorat for eksportkontroll. Sikkerhetstjenestene har fått mer ressurser. Deres oppmerksomhet om etterretningstruslene fra fremmede land er høy.

Vi har særlig oppmerksomhet om sikkerheten på norsk sokkel. Vi samarbeider tett med allierte og energiselskaper for å sikre leveranser av gass til Europa. Sammen med Tyskland fikk vi gjennomslag i NATO for en egen enhet som sammen med private aktører skal samordne innsatsen for å forsvare vår energiinfrastruktur. Etableringen av Nasjonalt etterretnings- og sikkerhetssenter har styrket evnen til å avdekke og utbedre sårbarheter. Særlig viktig er energi, undervannsinfrastruktur, maritim samferdsel og telekommunikasjon.

La meg gjenta dette som et helt sentralt budskap i denne redegjørelsen: Staten skaper ikke sivil motstands-

kraft alene. Hvert hjem trenger noe så viktig som et beredskapslager, og hver enkelt må utvise grunnleggende kildekritikk der ute i samfunnet. Motstandskraft skaper vi alle – bedrifter, offentlige virksomheter og enkeltindivider. Vi har alle et ansvar.

Den tredje sikkerhetspolitiske prioriteringen vår er denne: Vi styrker båndene til våre allierte. NATO har i 75 år vært ankerfestet for norsk sikkerhet. Det har gjort det mulig å stå støtt i møte med Russland i nord, et nabo-skap som geografien gir oss. Det har gitt oss troverdig avskrekking som vi har kombinert med beroligelse. Det betyr at Norge er forutsigbart og gjenkjennelig. Tryggheten som denne kombinasjonen ga, gjorde det mulig å håndtere naboskapet med Sovjetunionen under den kalde krigen og åpne for tettere samarbeid med Russland på 1990-tallet og utover. Når allierte møtes i Washington i juli, samles vi om politikk som fortsetter å trygge våre interesser og verdier, og som sikrer freden på alliert territorium og fortsatt støtte til Ukrainas forsvarskamp.

Etter Finlands og Sveriges inntreden i NATO er forutsetningene for sikkerhetspolitisk samarbeid i Norden grunnleggende endret – til det bedre, vil jeg si – for både oss, Norden, Europa og NATO. Oppgaven nå er å videreutvikle felles NATO-planverk, legge til rette for allierte forsterkninger til Finland og Sverige gjennom Norge og styrke evnen til samhandling og avskrekking.

Gitt geografien får dette særlig betydning for oss i det vi kan kalle Nord-Norden. I neste uke har jeg invitert den finske presidenten og den svenske statsministeren til Bodø med nettopp dette som tema. Det blir et historisk møte, hvor formålet er å bidra til at Finland og Sverige i NATO gir økt sikkerhet og samarbeid for oss alle tre, og dermed for Europa, og samtidig motvirke økt spenning i vår region. Møtet i Bodø handler om aktivt å forme våre omgivelser og fordype samarbeid som tjener våre felles interesser. Sikkerhet må skapes, trygghet og tillit kommer ikke av seg selv. Det må bygges systematisk over tid, slik vi har gjort i relasjonen til USA siden annen verdenskrig.

Overfor USA har vi gjort dette som uttrykk for vår politiske og verdimeslige orientering vestover, men også bunnet i realisme. USAs militære kapasitet har vært – og forblir – den ultimate garantien i NATO. Det eksisterer ikke et fullgodt alternativ. Derfor har vi også fordypet samarbeidet med USA gjennom opprettelsen av såkalte omforente områder i Norge. Disse gir merverdi for oss og for USA. Det gjør samarbeidet mer robust ved politiske skifter, for vi har overlappende sikkerhetspolitiske interesser. Disse grunnleggende interessene vil ikke endres selv om amerikansk politikk har blitt mer polarisert, og selv om vi må ta høyde for at amerikanske maktskifter framover vil kunne innebære omveltninger. Selv

om vi, som andre europeiske land, forbereder oss godt på ulike utfall av det amerikanske presidentvalget i november, ligger dette fast. Vi har bred politisk kontakt med USA, vi viser vår merverdi, og vi investerer i samarbeid på alle nivåer. Uansett utviklingen i USA og uansett utfall av valg må europeiske allierte ta et større ansvar og et mer samordnet ansvar. Det bidrar Norge til.

For Norge handler det om å styrke båndene til øvrige, nære allierte – til Storbritannia, vår viktigste europeiske allierte over lang tid, til Tyskland og Frankrike, våre mest sentrale europeiske partnere, til våre nordiske naboer, som jeg har omtalt, og til regionalt samarbeid som Joint Expeditionary Force, som inkluderer våre nordeuropeiske allierte. Regjeringen har derfor systematisk styrket dette arbeidet og det brede samarbeidet med bl.a. Tyskland, Frankrike, Storbritannia og EU. Den politiske kontakten er tett, og det faglige samarbeidet bredt. Vi ser tydelig nå at klimapolitikken og energipolitikken er en avgjørende del av sikkerhetspolitikken, slik det også framgår av NATOs plandokumenter.

I en situasjon med tiltakende konkurranse mellom Kina og USA er vi godt integrert i det europeiske fellesskapet med EØS-avtalen som ramme. EØS, som i år fyller 30 år, gjør Norge til en del av et marked som utgjør 18 pst. av verdens brutto nasjonalprodukt. EØS-avtalen har skapt betydelige muligheter og rettigheter for norske borgere og norsk næringsliv, utdanning og forskning. Kanskje enda viktigere å løfte fram i dag er noe som også Eldring-utvalget påpekte: Den gir oss innpass i et samarbeid av økende sikkerhetspolitisk betydning. Det er bra for Norge. For å styrke dette ytterligere undertegnet vi for to uker siden en avtale om sikkerhets- og forsvarssamarbeid med EU. I en verden med økt uro og uforutsigbarhet må vår sikkerhetspolitikk ha flere bein å stå på.

For det fjerde: Norge skal fortsatt støtte Ukrainas forsvarskamp. Vi tok et historisk valg i Norge i dagene etter krigsutbruddet ved å åpne for militær hjelp til et land i krig, et land som utøver sin rett til selvforsvar mot et angrep utenfra. Vi markerer politisk i alle fora at Ukraina har rett til å forsvare seg og plasserer det fulle og hele ansvaret hos Russland. Vi stiller opp ved nye donasjoner av militært materiell og ved omfattende sivil støtte, i tråd med ukrainske behov. Vi gjennomfører Nansen-programmet – vi er nå halvveis inne i det andre året av et femårig, fleksibelt program – og jeg vil gjenta her: Vi verdsetter dialogen vi har med Stortinget om den videre utviklingen av programmet.

I revidert nasjonalbudsjett foreslår regjeringen å øke støtten fra 15 mrd. kr til 22 mrd. kr i 2024. Ukraina har nå blitt en av de største mottakerne av norsk bistand. Vi har nylig inngått en tiårig sikkerhetspolitisk samarbeidsavtale med landet, og i helgen møter jeg

andre ledere i Sveits for å drøfte steg mot en framtidig fred. Det handler om å sikre fred på ukrainske premisser og økt trygghet og stabilitet på vårt kontinent.

Så vil jeg legge til at vi har dialog med Kina om utviklingen i Ukraina. Kina har nære bånd til Russland. I likhet med andre europeiske land vet vi at Kina yter betydelig støtte til den russiske krigføringen i Ukraina. Norges klare budskap til Kina – som også jeg har framført – er at slik støtte er ødeleggende for landets omdømme og stilling i Europa. Det svekker tilliten. Det gjør det vanskeligere å samarbeide. Vi oppfordrer derfor Kina på det sterkeste til å bidra til at denne krigen stanser.

Vi skal for det femte håndtere naboskapet vårt med Russland. Norge fordømmer Russlands angrepskrig i Ukraina. Vi er også dypt urolig over samfunnsutviklingen hos vår nabo i øst. Igjen: Vi skal være gjenkjennelige. Vi skal håndtere Russland med ro, fasthet og forutsigbarhet i tiden framover. Det følger av vår geografi, vårt naboskap og vår politikk gjennom tiår. Vi skal som sagt kombinere avskrekking og beroligelse, og samarbeide tett med allierte.

Jeg gjentar budskapet som Russland og det russiske folk trenger å høre: Norge truer ingen. Verken vi eller NATO har aggressive hensikter overfor Russland – vi respekterer Den russiske føderasjons internasjonalt anerkjente grenser – men Russland valgte angrepskrig mot et naboland. Det svekker tilliten fundamentalt. Vårt bilaterale forhold har gått fra samarbeid til håndtering. Vi må legge til grunn at Russland vil utfordre europeisk sikkerhet i lang tid framover. Omstillingen til en krigsøkonomi er rask og omfattende, den militære gjenoppbyggingen likeså. Regimet lener seg tungt på avskrekking, inkludert kjernevåpen. Russland har forlatt alle nedrustnings- og våpenkontrollavtaler og bryter gjennom krigshandlingene i Ukraina alt fra FN-pakten til krigens folkerett og den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.

Lite tyder på en forestående kursendring. Flere tegn peker i retning av at Russland organiserer seg for en langvarig konflikt. Norge omtales gjennomgående som en av flere såkalte uvennlige stater. Våre kontaktflater har blitt betydelig færre, noe mange norske miljøer har fått merke konsekvensene av. Det må vi forholde oss til. Samtidig er det viktig å opprettholde et minimum av kontakter. Vi har viktige nasjonale interesser å ivareta, som grensespørsmål, fiskeri, søk og redning, oljevern og evnen til å håndtere uforutsette eller uønskede hendelser, og akkurat nå – i en tid med konfrontasjon og konflikt – trenger vi diplomatiet. Russland skal vite hvor de har oss. Det tjener våre nasjonale interesser og sikkerheten i våre nærområder at vi vet mest mulig om dem. Det betyr at Norges og Russlands ambassader i Moskva og Oslo må fungere. Kontakt mellom våre diplomater er

nødvendig og ønskelig, for diplomati er ikke bare til for kontakt mellom venner.

Det leder meg til vår sjette prioritering. Vi står og må stå opp for folkeretten, for FN. Vi fremmer internasjonalt samarbeid der vi kan. Vekslede norske regjeringer og storting har lagt til grunn at Norge er tjent med en velorganisert verden hvor lov og rett gjelder. Vi har gjerne sagt at folkeretten er vår førstelinje i den forstand at vår sikkerhet, velferd og handlefrihet forutsetter et regulert samspill med andre land, men det handler også om verdier, om menneskerettigheter og beskyttelse av sivile. Det er svært alvorlig at internasjonal humanitær rett så omfattende krenkes, slik vi i dag er vitne til i f.eks. Ukraina, Gaza og Sudan. Vi må likevel holde fast ved vår grunnleggende tro på at et samfunn kan organiseres for det bedre gjennom samarbeid, og at ikke makt gir rett. Disse verdiene har dype røtter i Norge.

I konflikten mellom Israel og Palestina har vi brukt våre kanaler i arbeidet for en våpenhvile i Gaza, humanitær tilgang og frigivelse av gislene, og i arbeidet for at konflikten kommer over i et politisk spor med realisering av tostatsløsningen, selve forutsetningen for en varig fred forankret i regionen. Kun dette kan gi sikkerhet for både palestinere og israelere.

At folkeretten respekteres, har stor betydning for Norge. Det gir sikkerhet og forutsigbarhet. Det er ikke minst viktig for forvaltningen av våre havområder, hvor havrettskonvensjonen – havets grunnlov – er en forutsetning for fredelig samarbeid. Havets grunnlov er på mange måter både fiskerienes grunnlov, offshorenæringens grunnlov og skipsfartens grunnlov. Det er umåtelig viktig for oss og helt avhengig av ett grunnleggende forhold, nemlig at stater respekterer at lov gjelder.

Derfor har vi videreført det norske lederskapet av havpanelet, der stater som representerer halvparten av verdens økonomiske soner, nå deltar. Vi skal gjøre det vi kan for å beskytte folkerettens integritet og dens forrang. Den innsatsen må gjøres globalt. Jeg har tidligere omtalt Norge som

«en økonomisk og politisk overskuddsnasjon i en verden med altfor mye underskudd».

Det betyr at vi har et ansvar for å delta i global problemløsning der vi kan, og der vi har særskilte forutsetninger – at vi gjennom handling underbygger budskapet om at samarbeid gir merverdi, og at en robust internasjonal rettsorden er et globalt felles gode.

Det heter seg at ingen mann er en øy – heller ikke Norge. Derfor takket vi ja da Brasils president inviterte Norge med som ett av få utvalgte gjesteland i G20 dette året. Derfor engasjerer vi oss i Verdens helseorganisasjon for å styrke global pandemiberedskap, derfor investerer vi i freds- og forsoningsprosesser, og derfor samarbeider vi med bl.a. Kina og India for å akselerere det

grønne skiftet. Det gjør verden litt bedre, og det er i Norges interesse. En verden der statene tross alt klarer å samarbeide, er en tryggere verden for alle.

Jeg begynte denne redegjørelsen med å konstatere at vi lever i en farligere verden, at den har blitt mer voldelig, og at polariseringen tiltar. Det krever mye av oss. Vi må prioritere hardere og investere i sikkerhet og beredskap.

Som avslutning vil jeg dele et inntrykk fra 80-årsmarkeringen av D-dagen, invasjonen i Normandie som var starten på avslutningen av den andre verdenskrigen. Det var en sterk opplevelse gjennom møter med gjenlevende veteraner på rundt 100 år, som fortalte om sin frykt og sitt mot under den dramatiske landgangen i Normandie tidlig om morgenen den 6. juni 1944. Opplevelsene under D-dagen la grunnlaget for et sterkt bånd mellom Nord-Amerika og Europa. I dag, 80 år senere, er det vi som må fortsette å ta dette samholdet videre. På de strendene som ble kalt Utah, Omaha, Gold, Juno og Sword, kjempet soldater fra 13 land side om side. Mister vi det samholdet, taper både vi og Amerika.

Derfor må vi verdsette høyt alt det som den 6. juni representerte og fortsatt representerer. Vi må slå ring om verdiene de kjempet for: demokrati, menneskerettigheter og trygghet mot alle typer angrep, og i tråd med vår tids utfordringer må vi finne vår tids rette svar.

I 1984, da våre ledere markerte fire tiår siden landgangen, holdt USAs daværende president Ronald Reagan en av den kalde krigens mest historiske taler. Han talte da om kampen mot tyranniet som truet, han talte om et USA som snudde isolasjonismen ryggen og bidro til å redde Europa, og om båndene og verdiene som binder USA og Europa sammen. De ordene er fortsatt sanne. I vår tid, med mørke skyer i horisonten, er det en tale som det er verdt å minnes. Midt under en intens og farlig del av den kalde krigen, i 1984, sa Reagan:

Vi vil alltid være forberedt på fred, forberedt på å avskrekke aggresjon, forberedt på å forhandle om nedrustning, og ja – forberedt på å strekke ut en hånd igjen for forsoning.

Det må være vår holdning også i dag – forberedt på å forsvare oss, klare til å kjempe for frihet og demokrati og alltid på søken etter veier som kan lede mot fred.

Presidenten [10:36:21]: Presidenten vil nå, i henhold til Stortingets forretningsorden § 45, åpne for en kommentarrunde begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og et avsluttende innlegg fra statsministeren.

Rigmor Aasrud (A) [10:36:47]: Først vil jeg takke statsministeren for en god og grundig redegjørelse.

Vi lever i en urolig tid, og som statsministeren tok opp i sin redegjørelse, står vi overfor en mer spent sik-

kerhetspolitisk situasjon. Bakteppet er alvorlig. Det pågår en krig i Europa, og Ukraina kjemper sitt livs kamp mot et aggressivt Russland. Den 24. februar 2022 var et tidsskille, og kommer dessverre til å bli en dato for historien.

Norge stiller opp for Ukraina på flere områder, bl.a. gjennom det enstemmig vedtatte Nansen-programmet. Ukraina kjemper ikke bare en kamp for seg selv, de kjemper også en kamp for vår alles frihet. Norge stiller opp og skal fortsette å gjøre det.

Samtidig ser vi at spenningen øker i flere områder. Krig og energikrise, klimakrise og konflikt fører til flyktningsstrømmer, usikkerhet og uro. Det er først og fremst en krise for menneskene det gjelder, men krisen bidrar også til å destabilisere både regioner og verdenssituasjonen, og det blir spenninger internt i land. Da er det viktig at Norge står opp for folkeretten og fremmer internasjonalt samarbeid.

Den internasjonale spenningen påvirker også oss her hjemme, og derfor er det viktig at vi står samlet for å møte den. Arbeiderpartiet vil føre en stødig linje som gir trygghet for folk. Vi må sørge for at Norge forblir et sikkert og stabilt land, og at våre innbyggere kan føle seg trygge i hverdagen.

En sterk og troverdig forsvarspolitik er kjernen i vår strategi for å sikre Norge. Stortinget har gjennom langtidsplanen for Forsvaret forpliktet seg til en historisk satsing på Forsvaret, slik at vi både kan avskrekke og stå trygt i møte med utfordringer. At vedtaket var enstemmig, er historisk, men det betyr også en forpliktelse for oss alle til å følge opp i budsjettene som kommer.

Sikkerheten vår er avhengig av sterke allianser, og NATO er hjørnesteinen i vårt sikkerhetspolitiske samarbeid. Gjennom NATO får vi ikke bare militær beskyttelse, men også bredere sikkerhetspolitisk samarbeid som bidrar til stabiliteten i hele regionen. Sverige og Finlands inntreden i NATO gir nye muligheter i samarbeidet.

Norge har vært medlem i NATO siden alliansens opprettelse i 1948, og vi vil fortsette å styrke vårt engasjement og bidra aktivt til alliansens kollektive forsvar. Det inkluderer å oppfylle våre forpliktelser og å samarbeide tett med våre allierte for å sikre en felles sikkerhet. For første gang klarer vi også å nå NATOs mål om 2 pst.

Etter Russlands fullskala invasjon av Ukraina har EU fått en viktigere sikkerhetspolitisk rolle, og EU tar nå flere initiativ for å fylle rollen som NATO både trenger og ønsker. Derfor var det riktig at regjeringen vår søkte et tettere samarbeid på dette området, og vi inngikk nylig en avtale med EU om forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid. Partnerskapet vi har etablert, med en felles intensjon om å styrke samarbeidet med EU, inneholder områder som krisehåndtering, forsvarsindustri, romsamarbeid, kritisk infrastruktur og hybride trusler. Sam-

arbeid med EU gir et godt rammeverk både for dialog og konsultasjoner på alle nivåer. Avtalen utfyller NATO-samarbeidet og bidrar til at vi står sterkere i møte med de utfordringene vi står overfor i årene som kommer.

Det er ikke bare i vårt nærområde det er turbulent. Verden er turbulent. Det er nå over 110 millioner mennesker som er internt fordrevne eller på flukt på grunn av forfølgelse, konflikt, vold, klimakriser og krig. For å lykkes innenfor sikkerhetspolitikken er det avgjørende at vi har en bred enighet om virkelighetsforståelsen. Norges sikkerhet er et felles ansvar, og det er viktig at vi står sammen om de grunnleggende prinsippene og strategiene som skal sikre landet vårt. Arbeiderpartiet ønsker derfor et konstruktivt samarbeid på tvers av partigrenser, sånn at vi kan utvikle en enhetlig og robust sikkerhetspolitikk.

Erna Solberg (H) [10:42:02]: Jeg har lyst til å begynne med å takke statsministeren for en grundig gjennomgang av den sikkerhetspolitiske situasjonen og de overordnede prinsippene for regjeringens håndtering og arbeid med det.

Det er alltid slik at når det meldes om en redegjørelse utenom det vanlige, sitter vi i spenning og venter på om det da kommer noen nyheter. Det tror jeg vi kan konstatere at ikke kom i denne redegjørelsen, men det var likevel en god gjennomgang av de viktigste utfordringene og de viktigste svarene. I hovedsak tror jeg at dette kan sies å være en felles analyse, som vi også finner igjen i vurderingene som et bredt flertall på Stortinget står bak når det gjelder oppbyggingen av Forsvaret, i den behandlingen vi har hatt tidligere denne uken av en ny stor opptrapping av forsvarsevnen i Norge. Det bildet som statsministeren gir om utfordringene fremover, er et bilde som også Høyre kan stille seg bak.

Det er en del mørke skyer på himmelen. Det er mørke skyer som vi ser, og så er det nok noen skyer vi ikke ser. Det er relativt mye av det som er sikkerhetspolitiske trusler i dag, som skjer på andre områder enn de områdene vi ser direkte. Vi ser Ukraina-situasjonen og den store konflikten som er der, men samtidig foregår det angrep nesten daglig, både på Norge og på andre land, knyttet til hybride spørsmål og cybersikkerheten vår og til forsøk på å destabilisere våre samfunn. Selv om vi har kunnet konstatere over flere år at når valgene våre ikke har vært særlig påvirket av den typen aktivitet som vi har sett i USA og andre steder, vet vi jo at i det øyeblikket vårt samfunn viser et større konfliktnivå internt, vil det være lett å forsøke, særlig for Russland, å spille i det.

Jeg tror vi må være ærlige og oppriktige og si at den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står oppi i dag, først og fremst er skapt av et aggressivt Russland, som nå bruker militærmakt i Ukraina, som bruker militærmakt for

å oppnå sine mål, og som – kanskje fordi man ikke har den økonomiske utviklingen man har håpet på, og ikke har klart å levere på samme måten – bruker nasjonalisme og militære muskler for å sikre regimet i Moskva. Det er en utfordring som er tett på våre grenser, og som betyr at vi er nødt til å være veldig årvåkne på alle plan med tanke på vår forsvarsevne, men også med tanke på vår evne til å bekjempe hybride trusler og ting som kan bidra til å splitte vårt samfunn.

Det er viktig å si at denne trusselen ikke bare er i vår region, for det er slik at når vi har den typen store trusler, brer de seg ut over et mye større område. Derfor ser vi en verden som blir mer splittet, en verden hvor samarbeidet internasjonalt blir vanskeligere, hvor det å finne felles løsninger er mer krevende. Da mener jeg det er viktig at Norges rolle fortsatt er at vi skal stå opp for folkeretten, men vi skal også arbeide gjennom multilaterale organisasjoner for å finne løsninger på noen av de felles globale utfordringene vi har, også i fremtiden.

Vi skal understreke det som for oss er hoveddelen for vår sikkerhet. Det er vårt NATO-medlemskap, vårt samarbeid med våre viktigste allierte, og også bilaterale samarbeid, slik vi under forrige regjering startet med betydelige strategier i forholdet til Storbritannia, i forholdet til Frankrike og ikke minst i forholdet til Tyskland. Det er jeg glad for at regjeringen viderefører, for man må bygge dette samarbeidet på flere plan, både i NATO som en helhet og gjennom sterkere samarbeid.

Det er noen områder jeg har lyst til å påpeke at vi kanskje kunne vært enda sterkere på. Vi har noen forventninger i dagens situasjon, også til regjeringen. Det er bl.a. at regjeringen følger det mindretallet så da vi behandlet Nansen-pakken, om at vi nå kommer til å måtte trappe opp støtten til Ukraina. Når vi har forskuttet 7 mrd. kr av de 75 mrd. kr inn i årets budsjett, betyr det at vi i årene som kommer, vil måtte fylle på mer i Nansen-pakken enn det som allerede er lagt inn.

Vi er også opptatt av å sørge for at de kontrollmekanismene vi har, faktisk fungerer. For øyeblikket er vi usikre på om kontrollmekanismene knyttet til russiske fartøy fungerer godt nok, hvis man ikke har hjemmel til å kunne gå om bord for å se hva de russiske fartøyene gjør. Å følge med på dette er en viktig del av det å sørge for at vi ivaretar de tingene. Vi ser også at russisk hybrid krigføring rammer støtten til Ukraina. Vi har sett det to ganger på kort tid, slik som avsporingene på svensk side av Ofofbanen. Det er ikke sikkert at alt som kan se ut som hybrid krigføring, er det, men vi er nødt til å ha en kontinuerlig overvåkning rundt disse spørsmålene.

Marit Arnstad (Sp) [10:47:25]: Jeg vil gjerne starte med å takke statsministeren for redegjørelsen – en redegjørelse som samler trådene i mange av de enkeltte-

maene som vi diskuterer politisk i ulike sammenhenger.

Bakteppet for redegjørelsen er alvorlig. Det er en mer uforutsigbar og mer kompleks verden, der rommet for å finne fredelige løsninger på konflikter har blitt mindre. Jeg tror vi i Norge opplever oss som heldige, vi som lever i et trygt og fritt land med et sterkt demokrati, respekt for folkeretten og også med en fri og uavhengig presse. Det skal vi sette pris på, men vi skal heller ikke ta det for gitt. Vi kommer til å trenge økt bevissthet om hvorfor det er slik, og hvordan vi kan trygge disse verdiene i årene framover.

Senterpartiet mener at vi har et godt utgangspunkt, men vi må hele tida verne om det aktive folkestyret vi har, nærheten mellom folk og beslutningstakere, evnen til samhold og behovet for å sikre nasjonal kontroll over naturressurser og verdikjeder. Vi trenger en sikkerhetspolitikk som er forankret i forståelsen av vår geografiske beliggenhet, våre nasjonale interesser og særtrekkene i det samfunnet vi lever i.

Statsministeren viste til at god sikkerhetspolitikk begynner med orden i eget hus. Derfor var det viktig at et samlet storting på tirsdag vedtok regjeringens langtidsplan for Forsvaret. Behandlingen av langtidsplanen viser at vi på tvers av politiske partier i Stortinget kan finne sammen og oppnå konsensus når det virkelig gjelder, og det er en styrke å ta vare på. Målet må være å sikre Norges suverenitet, territorielle integritet og politiske handlefrihet. Gjennom langtidsplanen styrker vi Forsvarets operative evne både på kort og på lang sikt, og vi styrker altså grunnmuren i Forsvaret og bevilger midler til alle forsvarsgrener.

Som statsministeren understreket i sitt innlegg, trenger vi en langsiktig og operativ sikkerhetspolitikk på flere plan, gjennom et sterkt nasjonalt forsvar, men også gjennom en god totalberedskap og en bevissthet om trusler, ansvar og tiltak – på mange områder. Vi trenger det gjennom å støtte Ukrainas forsvarskamp og håndtere vårt forhold til Russland og ikke minst gjennom å styrke våre bånd til våre allierte.

Norges trygghet i en spent verden handler i stor grad om at NATO er en bærebjelke i vår sikkerhetspolitikk. NATO er en tillitsbasert allianse, og Norge har et godt forhold til sine allierte og tillit til at vi kan stå sammen i krise og krig. Den pågående konflikten i Europa understreker at vår sikkerhet i stor grad hviler på NATO, på vårt NATO-medlemskap, og spesielt på de kapasitetene som USA og Storbritannia besitter. Det var godt sagt, som statsministeren understreket, det som Trygve Lie i sin tid sa, at vi er et atlantehavsfolk.

Senterpartiet mener at vi skal ha et godt samarbeid med EU på sikkerhetsområdet, men vi må unngå at det bygges opp parallelle strukturer, og vi må ikke havne i en

situasjon der vi også snakker ned NATO som vår eneste reelle sikkerhetsgarantist. EU og Norge står samlet i støtten til Ukraina, og det har vært viktig for Norge å være med på EUs sanksjoner for å svekke det russiske regimet, men når det gjelder planverk, kommandostrukturer og avskrekking, verken er eller skal EU være tilstrekkelig. Vi må ikke glemme at 80 pst. av finansieringen av NATO skjer nettopp utenfor EU-landene. Et Norden samlet i NATO vil også bety et sterkere NATO i Norden.

Krigen i Ukraina påvirker oss i stor grad her hjemme. Da Russland knep igjen gassleveransene til Europa, ble strømprisene høyere, og fordi Norge kjøper og selger strøm til flere andre land, påvirker det også våre strømpriser. Større nasjonal kontroll over energiressursene er viktig og vil gjøre oss mindre sårbare overfor internasjonale endringer og hendelser i energipolitikken. Det er ressurser og en verdikjede vi må ha et godt grep om.

Det er også slik at krigen i Ukraina får ringvirkninger for resten av verden. Økte priser på energi og innsatsfaktorer, som f.eks. gjødsel, har bidratt til mer sult, mer fattigdom og mer nød globalt, og kanskje særlig i deler av Afrika. På noen arenaer opplever vi at det skapes et inntrykk av at Vesten står mot resten, eller at kriser og konflikter andre steder i verden ignoreres. Vi ser også at det fyres opp under denne mistilliten. Det er svært alvorlig. Norge må være opptatt av å bidra til stabilitet og utvikling og til å skape tillit, både i våre nærområder og i andre deler av verden.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:52:30]: Jeg vil starte med å takke for redegjørelsen. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er alvorlig. Vi lever i en farligere verden, og vi har et naboland som utgjør den største trusselen mot oss.

Jeg er helt enig med statsministeren, som sier at vi må håndtere naboskapet. Likevel mener jeg at norske myndigheter på mange områder framstår veldig naive. Allerede i mars 2022 advarte man mot at 253 russere hadde gyldig farledsbevis i Norge. Disse utstedes av Kystverket. Det gir russerne muligheten til fri ferdsel i norske farvann. Det kan misbrukes av Russland til å innhente sensitiv etterretningsinformasjon om Norge, og 1. juni i år kom det fram i Aftenposten at på disse to årene har antallet økt til 272 russere.

Norge har ingen kontroll med hvilke skip som har russisk kaptein med farledsbevis, eller med hva de foretar seg ved norskekysten. Andelen russiske seilaser uten los fortsetter å øke, og PST har advart mot etterretningsaktivitet som sivile fartøy har i norske farvann. Mitt spørsmål er: Når skal regjeringen våkne? Fremskrittspartiet mener at det må tas tak i dette. Man må vurdere å trekke tilbake disse farledsbevisene og sørge for at disse båtene har norske losere.

Den norske handelsflåten har stor betydning. Det har den vist gjennom to verdenskriger, og den er viktig for Norge også i dag. Blir situasjonen ytterligere tilspisset, vet vi at den kan være svært viktig. Hovedregelen er at det skal være norsk kaptein på disse skipene, men det er mulig med dispensasjon. Det er ikke gjort noen grep for å stramme inn på dette regelverket etter fullskalainvasjonen i Ukraina. 312 russiske kapteiner og 67 kinesiske, meldte Aftenposten for kort tid siden.

Via et spørsmål som ble gitt i Stortinget, viste det seg at i perioden 16. mai til 29. mai i år er ytterligere to russiske statsborgere gitt dispensasjon – etter at dette ble satt på dagsordenen. Fremskrittspartiet har fremmet forslag om å stanse muligheten for å gi dispensasjon for land som vi har en sikkerhetspolitisk utfordring med, som er en risiko for Norge. Mitt spørsmål er: Hva har regjeringen tenkt å gjøre med dette?

Videre hadde TV 2 en sak om de såkalte russerhyttene på Bardufoss, og det er grunn til å tro at det kan være flere eiendommer rundt omkring i Norge der russere med tilknytning til russiske myndigheter har eierskap. PST advarer mot at Russland skaffer seg eiendommer nær militære anlegg. Mitt spørsmål er: Er det gjennomført kartlegging av om russere eier andre eiendommer som det er grunn til å være bekymret for? Statsministeren har lovet å ta grep. Det synes jeg er veldig bra, og jeg lurer på: Når skjer det?

Russiske skip har tilgang til tre norske havner, i motsetning til i EU, som har stengt sine havner. Vi har, som statsministeren var inne på, et samarbeid på fiskerisiden, som selvsagt er viktig. Likevel framstår det for oss som at dette er ganske så løssluppet. Vi får melding om at disse båtene kan ligge til kai i ukesvis. Politiet, politimesteren i Finnmark, sier at det er all grunn til å tro at ikke alle som er om bord på disse fartøyene, er fiskere. Tvert imot er det grunn til å tro at det skjer etterretningsvirksomhet fra personer som er på disse båtene. Det er konstatert at russisk etterretning har trappet opp aktiviteten i nord. Da er spørsmålet om statsministeren synes det er fornuftig å holde disse havnene åpne, og hvorfor det ikke i det minste blir innført noen restriksjoner, f.eks. med hensyn til hvor lenge de kan ligge til kai. Mener statsministeren det er god nok kontroll med russiske båter? Og hvis ikke, hva har regjeringen tenkt å gjøre med det?

Jeg er bekymret for at vi er altfor naive. Nå er det over to år siden Russland gikk til fullskalainvasjon i Ukraina. På område etter område ser det ut til at vi ikke tar grep. Fremskrittspartiet har foreslått en full gjennomgang av alle tillatelser som gis, for å sikre at vi trygger Norge.

Kirsti Bergstø (SV) [10:57:44]: Jeg har lyst til å takke statsministeren for hans redegjørelse, om både beredskap og om hvilket blikk vi i Norge ser verden med nå, for det er en utrygg tid. Vi ser at Ukraina står i forsvar mot et aggressivt Russland, at Gaza ligger fullstendig i ruiner, og at ufattelig mange har måttet legge på flukt fra et krigsherjet Sudan. Det er alvorlig at det ble brukt mer eksplosive våpen i fjor enn under annen verdenskrig, og Israels bombing av Gaza utgjør en stor del.

Disse tre krigene viser et brutalt bilde, men langt fra hele. Vi vet at det er vanlige folk som lider mest når krig og konflikt herjer, og vi vet også at Israels militære ledelse planlegger for langt større sivile tap per militære mål enn noen andre før har gjort. Russland angriper målrettet sivil infrastruktur, slik som kraftstasjoner. Dette rokker ved de helt grunnleggende reglene vi har for krig, og det rokker også ved vår felles sikkerhet.

Det er grunn til bekymring. Verdens land har blitt enige om at sivile aldri skal være et militært mål, at hjelpearbeidere og sykehus skal vernes, og spesielt at utsulting er forbudt. Det siste året har vi sett altfor mange brudd på disse reglene. Det er et sikkerhetspolitisk spørsmål som omhandler oss alle, og som vi er nødt til å finne sammen for å løse.

Jeg er glad for redegjørelsen vi nettopp hørte, og jeg vil også understreke at jeg er glad for at det er en arbeidspartiledet regjering som styrer nå, og at statsministeren heter Jonas Gahr Støre. Med de mange uttalelsene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti om krigen i Gaza, og med Høyres samarbeid med Netanyahu internasjonalt, er jeg langt fra sikker på at Norge hadde stått i front for våpenhvile, humanitærhjelp og anerkjennelse av Palestina, slik som den sittende regjeringen nå gjør. Når det er sagt, mener vi jo fra SVs side at Norge kan og også må gjøre mer for å stoppe den blodige krigen. Vi må legge mer press på Israel, vi må forby varer importert fra okkuperte områder og investeringer i selskap som understøtter okkupasjonen. Vi må ta initiativ til en internasjonal våpenembargo, vi må sikre at folkeretten følges, og at krigsforbrytelser forfølges.

Krigen i Europa bør og må ta mye av vår oppmerksomhet, men vi må aldri glemme kriger, konflikt, uro og lidelse også i andre deler av verden. Da Stortinget samlet seg om Nansen-programmet, var det mulig på grunn av den såkalte sør-pakken, på 5 mrd. kr, som gikk til land spesielt rammet av krigens konsekvenser. Over 300 millioner mennesker står nå overfor akutt global sult. SV er glad for Nansen-programmet, men mener også det er kritisk at sør-pakken opprettholdes.

I en tid som er preget av spenninger også i Europa, er vi glade for at det norske forsvaret skal styrkes. Forutsigbar tilstedeværelse av egne styrker vil virke beroligende også i nordområdene, der ulike stormakter har interesser.

Forsvar og sikkerhet handler i stor grad om folk, og som vi diskuterte i Stortinget tidligere denne uken, vil Forsvarsløftet bare være mulig hvis vi klarer å stoppe personellflukten fra Forsvaret. Vi er glade for at vi har fått med et samlet Storting på at hoveddelen av inntekten for militært ansatte nå skal bli pensjonsgivende, for det er noe som trygger folk, og en sikker bemanning er nødvendig.

Så er Forsvaret mer enn militærstyrke, og i møte med den nye sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa er vårt viktigste våpen internasjonal rett og samarbeid. Det er det helt avgjørende at vi klarer å verne om, for hvis vi lar det forvitte, blir verden mer utrygg for oss alle.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:03:11]: Jeg vil takke statsministeren for å komme til Stortinget og redegjøre.

Først vil jeg si at mye av det som tas opp her, understreker viktigheten av nasjonal demokratisk kontroll over ressursene våre, kontroll over kraften og andre viktige samfunnsområder. Som statsministeren sa, er den sikkerhetspolitiske situasjonen preget av økt stormaktsrivalisering, som truer og undergraver respekten for internasjonal rett og til syvende og sist Norges sikkerhet.

Jeg vil løfte fram noen momenter som Rødt mener vil bli sentrale i tiden som kommer.

I forsvarsforliket samlet hele Stortinget seg bak at «respekt for internasjonal rett er avgjørende for å holde spenningsnivået nede, og dermed er det i Norges interesse at folkeretten forsvares og håndheves».

Russlands brutale invasjon av Ukraina, annektering av land og krigsforbrytelser de har gjort seg skyldig i, er grove brudd på folkeretten. Derfor står vi sammen i fordømmelsen av Russlands angrepskrig mot Ukraina, om sanksjoner mot aggressoren og om å støtte Ukrainas rettmessige forsvarskamp.

Også Israel bryter folkeretten, både med sin hensynsløse krigføring på Gazastripen og med okkupasjonen av Vestbredden. I motsetning til Russland skjer disse bruddene med våpen fra Norges allierte, med komponenter fra Norge. Rødt mener at vi også må sanksjonere Israels systematiske ødeleggelse av Gazastripen, og jeg viser til Rødts forslag om dette, som skal behandles i denne salen på mandag.

Rødt mener at Norge må demme opp mot rivalisering mellom stormaktene langs tre hovedspor:

For det første må vi stå for et prinsipielt forsvar av folkeretten som ikke avhenger av hvem som bryter den – om det er Russland eller en av våre allierte. Rødt står for en prinsipiell motstand mot imperialismen.

For det andre må vi gjenreise den nasjonale forsvars-evnen. Forsvarsforliket endrer den tenkningen som skiftende regjeringer har stilt seg bak gjennom de siste tre ti-årene og siden NATO åpnet for offensiv krigføring over

hele verden i 1999. For å si det med forsvarssjef Eirik Kristoffersen i hans fagmilitære råd:

«NATO-operasjoner på Balkan og senere i Afghanistan preget Forsvarets fokus og ressursbruk. Selv om operasjonene ga viktige operative erfaringer, førte de til at Forsvaret ble innrettet mot en struktur som vekter nasjonal egeevne lavere enn før. Denne innretningen har ført til at Forsvarets evne til å forsvare Norge ble betydelig redusert.»

Allerede i 2016 var Forsvaret helt tydelig på at Forsvarets innretning med langvarige engasjementer i operasjoner ute har gått på bekostning av beredskapen hjemme. Beredskap og militært forsvar av Norge har vært nedprioritert i lang tid, samtidig som usikkerheten og terrortrusselen har økt, både på grunn av vestlige militære angrep i andre verdensdeler og russisk invasjon og annekasjon av Ukraina.

Når vi nå styrker den nasjonale egeevnen, kan vi bidra til å hindre at våre områder blir et oppmarsjområde. Som det heter i forliket:

«Ved å være kontinuerlig til stede og hevde suverenitet, bidrar vi til å redusere mulighetene for misforståelser, konflikt og stormaktsrivalisering i regionen.»

Derfor er det også viktig for Rødt at Norge i første rekke skal innrette forsvarsinnsatsen mot å forebygge og motvirke konflikt og hindre videre eskalering til nivåer der vår nasjonale handlefrihet og innflytelse reduseres markant. Av samme grunn har Rødt gått imot baseavtalen med USA. Vi må gjenreise prinsippet om at det ikke skal være utenlandske militærbaser på norsk jord i fredstid. Forsvarsforliket løfter fram arbeidet for kjernefysisk nedrustning.

Det er heller ingen motsetning mellom støtte til Ukrainas legitime forsvarskamp og diplomatisk innsats for rettferdig fred. På søndag arrangeres det en fredskonferanse for Ukraina i Sveits – uten at Russland eller Kina stiller opp. Det understreker behovet for at Norge, som deler grense med Russland og har erfaring med fredsmekling, arbeider for fredsforhandlinger i tråd med FN-pakten, i tråd med Ukrainas rett til selvbestemmelse og i tråd med en fredelig løsning basert på folkeretten. Norge må også møte den sikkerhetspolitiske situasjonen med økt innsats for fredsdiplomati.

Ola Elvestuen (V) [11:08:16]: Også jeg vil begynne med å takke statsministeren for redegjørelsen, som ga et bredt bilde av den farlige verdenen vi lever i, og den sikkerhetssituasjonen vi har. Han var også innom global oppvarming, som jo er en hovedtrussel, og jeg vil understreke viktigheten av at samarbeidet om å kutte utslipp også må forsterkes. Vi må nå målene i Parisavtalen, og Norge må gjøre det sammen med EU.

Statsministeren var innom energisituasjonen. Der vil Venstre si at samarbeidet med EU må forsterkes også innenfor energi. Dette må vi gjøre i fellesskap. Statsministeren kunne også tatt opp tap av natur, som er et stort globalt problem, og behovet for at vi må nå målene i Montrealavtalen – naturavtalen – innen 2030.

Demokrati og sikkerhet er truet over hele verden. Statsministeren tok opp forholdet mellom Kina, USA og Russland og kalte det en stormaktsrivalisering. Jeg mener det blir feil å kalle det en stormaktsrivalisering. Kina truer demokrati og frihet i Asia, men også over hele verden. Det autoritære styret blir hardere. Friheten i Hong Kong undergraves nærmest uke for uke, og Taiwan trues. Kina dominerer og overtar områder i Sør-Kina-havet helt systematisk. I stedet for bare å ha en økt forsiktighet overfor Kina, skulle jeg ønske Norge kunne hatt mer kontroll over verdikjedene, at vi tok en tydeligere posisjon ved å kritisere Kina, at vi tok en tydelig posisjon sammen med demokratier – også USA, NATO, India, Japan og Sør-Korea – og at vi sto opp for frihet og demokrati i Asia.

Den store trusselen i Europa er Russland og Russlands angrep på Ukraina. Jeg vil ta opp et par ting. For det første trenger vi å forsterke våre sanksjoner overfor Russland. Fra Venstres side har vi hele tiden vært helt tydelige på at de tre havnene i nord må stenges. Det er ingenting i fiskeriavtalen med Russland som krever eller har i seg at disse havnene må være åpne. Vi er også tydelige på at det må strammes inn overfor russere med farledsbevis.

Statsministeren var også inne på situasjonen i Ukraina, der ressursituasjonen er vanskelig. Krigen er vanskelig. I vår hadde vi en situasjon der usikkerheten om fortsatt støtte fra USA var veldig sterk. Heldigvis ga Kongressen til slutt 61 mrd. dollar i støtte, men det er ingenting som skulle tilsi at dette ikke kan bli like usikkert framover, også med de valgene som skal være i USA.

Jeg vil understreke at det det er behov for, er en industriell mobilisering av produksjon av våpen og militært utstyr i Europa. Det må Norge også ta en lederrolle i. Nansen-programmet er bra, men det er en bunnplanke. Det er ikke tilstrekkelig for å få i gang den produksjonen det er behov for for å støtte Ukraina sånn at de kan vinne den krigen de står i. Europa må ta et mye større ansvar. Det er et behov for denne produksjonen, ikke bare for Ukraina, men også for at vi skal kunne oppfylle forsterkingen av våre egne forsvar. Det trengs både i Norge og ellers i Europa. Det er helt avgjørende at dette gjøres, og at det gjøres nå.

Vi må være forberedt på at vi skal være en solid partner i NATO. NATO er grunnplanken i det forsvarspolitiske samarbeidet, men vi må være forberedt på at det også i NATO vil være en forventning om at Norden vil måtte

ta et større ansvar. Samarbeidet med Sverige og Finland er helt grunnleggende. Venstre støtter selvfølgelig også et forsvarspolitisk samarbeid med EU. Det trenger vi å forsterke. Over tid burde vi også bli medlem.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [11:13:33]: Statsministeren heldt eit godt innlegg om mange av problema i verda. Eit brutalt Russland og eit mektig Kina er eit alvorleg bakteppe. Ukraina vil trenga vår solidaritet i lang tid framover. Eit Trump-styrt USA kan gjera verds-situasjonen endå meir ustabil. Vår mektigaste allierte vaklar. Det same gjer demokratiet i Europa.

Statsministeren sa påfallande lite om klima- og naturkrisa – om korleis dette fundamentalt utfordrar sikkerheit og beredskap. Det er grunn til å frykta at den norske regjeringa ikkje tek innover seg den enorme sikkerheitstrusselen klimakrisa er, både akutt i form av ekstremvær over heile kloden og indirekte i form av sviktande avlingar, matmangel og svolt, massemigrasjon og destabilisering av heile regionar. Me ønskjer at regjeringa skal ta initiativ til nye alliansar og tiltak internasjonalt. På klimatoppmøtet i Dubai vart det bestemt at verda skal «transition away from fossil fuels». Når kjem oppfølginga frå Noreg? Kvar er initiativa for eit globalt felles løft for å følgja opp einigheita i naturtoppmøtet om å verna 30 pst.? For å ha truverd ute må me sjølv-sagt òg ha ein plan for å avslutta oljealderen og verna natur her heime. Oljefondet må ut av alle selskap som kørkar planeten og raserer natur. Parisavtalen og naturavtalen fortel oss kva me må gjera. Tida for utgreiingar er forbi. Tida for å handla er no.

Me i Miljøpartiet Dei Grøne hadde forventa at regjeringa skulle peika tydelegare på løysingar. Statsministeren er påfallande taus om dei største moglegheitene som ligg framføre oss, som at Noreg knyter seg tettare til EU og Europa. I ei farleg tid må me jobba tettare med dei som er nærmast oss. Me må forstå tida me lever i, og gje svar som folk har tru på, for å seia det med Trygve Brattelis ord.

Noreg må vera truverdig over tid. Noreg må visa leiar-skap og seia klart ifrå når grove folkerettsbrot skjer, anten det er i Butsjia, i Masisi-territoriet i Kongo eller i Gaza. Land i sør forstår ikkje kvifor Vesten ikkje gjer meir for å stoppa Israels overgrep i Palestina. Dersom me berre insisterer på folkeretten når det passar oss, om me berre bryr oss når overgrep rammar dei som liknar oss, om me berre vil kutta utslepp og verna natur på stader som er langt unna oss, då mistar me dei som allierte i møte med framtida. Noreg må gjera det som trengst for å handtera dei store krisene ute og heime. Tida for å gøy-ma seg bak andre er forbi. Tida for å handla er no.

Sikkerheitsrådet har endeleg bedt om omgåande våpenkvile på Gaza, men råskapen fortset. Akkurat no

held tusenvis av palestinske barn på å dø av svolt. Dei vert svelta og slakta ned av ein brutal okkupasjonsmakt med støtte frå USA, vår mektigaste allierte. Noreg kan og må gjera meir. Me kan ikkje tillata at oljefondet investerer i Israel, og at Equinor byggjer ut oljefelt med israelske Delek Group, som er svartelista av FN, og som profitterer direkte på okkupasjonen av Palestina. Me må gjera meir for å få inn mat og naudhjelp og for skadde palestinarar. Regjeringa må få på plass ei helseluftbru no, og Noreg må ta initiativ til eit internasjonalt fond som kan planleggja for gjenoppbygginga av Gaza under palestinsk kontroll.

Noreg må finna tilbake til motet sitt. Noreg har stått i bresjen for forbod mot landminer og klasebomber før. Såkalla drapsrobotar, autonome våpen, kjem til å verta ein mykje større sikkerheitstrussel enn desse våpena – òg mot oss. Miljøpartiet Dei Grøne meiner regjeringa aktivt må støtta opp om forhandlingar om eit juridisk bindande instrument mot utvikling og bruk av dødele-gue autonome våpensystem.

Til slutt: Demokratiske krefter i EU er det viktigaste forsvaret Europa har mot Putins forsøk på å undergrava samhald og mot høgrepopulismen. Fellesskapet mellom europeiske naboar og allierte treng me å styrkja, ikkje å svekkja. Sverige, Danmark og Finland forstår at medlemskap i NATO og EU til saman gjer dei sterkast. Miljøpartiet Dei Grøne vil oppfordra alle her i salen som er einig i at Noreg må stå saman med Europa, til å finna motet til å seia det høgt – helst allereie på måndag, når Miljøpartiet Dei Grøne føreslår å innleia forhandlingar om medlemskap i EU. Tida for mumling er forbi. Tida for å handla er no.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:18:10]: Takk for mange gode innlegg, som viser at debatten om sikkerhetspolitikken må føres på mange forskjellige felt. Det var også et budskap i min redegjørelse, at selv om veldig mye er knyttet til forsvar, som vi fikk et bredt forlik om her i denne sal, må debatten også føres på en lang rekke andre samfunnsområder.

Representanten Solberg etterlyser nyheter. Jeg kan iallfall si at vektleggingen som vi nå signaliserer av den sivile motstandskraften, er iallfall en understrekning av behovet, at dette er noe vi må ta tak i grundig og bredt i samfunnet vårt, og gjøre bedre og mer enn før.

Jeg vil også kommentere det som representanten Arnstad snakket om, betydningen av å holde kontakten også med det globale sør, å ha den samme dialogen og analysene med dem om hva som utfordrer sikkerhetspolitikken i verden. Et liv er et liv, retten skal ikke ha doble standarder. Det er utrolig viktig, særlig i forhold til Ukraina nå, at når vi påkaller andre stater for å snakke ut mot Russlands krigføring, vil de også se på hvordan vi

posisjonere oss andre steder, og dette må henge sammen. Det er Norge aktivt med på nå ved å ha dialog med landene i sør.

Så registrerer jeg at representanten Listhaug brukte sin tid til å snakke om ferdsel langs kysten. La meg først si at Norge forvalter enorme fiskeressurser i Barentshavet, som gjør at vi ønsker å ha kontroll, respekt for forvaltningen, slik at vi kan ta vare på disse bestandene. Det er grunnen til at vi har havneadgang i et begrenset antall havner. Vi følger veldig nøye med – det har vi alle våre tjenester til å gjøre – for å være trygge på at disse fartøyene ikke representerer noen trussel for Norge.

Når det gjelder farledsbevisene, ble det sagt at det ikke er noen kontroll med russiske skip. Vel, vi har god kontroll langs vår kyst og følger med på fartøy som seiler, og fartøy som legger til kai. Vi kan inspisere med politiet gjennom personkontroll, toll kan inspisere hva gjelder varer, og PST kan også følge med på mistanke om det er aktivitet som bryter med våre sikkerhetsregler. Så inspeksjonsretten er ikke et enten–eller. Vi må vurdere hvert enkelt fartøy – hvor det er, og hva det driver med. Vi kan inspisere åpent der det er fiskerijurisdiksjon, da kan vi kontrollere at fisket skjer som det gjør. Når det gjelder såkalt uskyldig gjennomfart i farvann, er Norge som skipsfartsnasjon tjent med at det kan foregå der Norge seiler, og da må vi ha en slags gjensidighet i prinsippene. Men vi kan også følge nøye med på aktiviteten som er der.

Når det gjelder disse farledsbevisene, vil jeg bare opplyse om at 6 pst. av dem, som gir mulighet for ikke å bruke los, men en farledsskipper, er russiske – 6 pst. Det er ingen kinesiske, etter det jeg vet. I hovedsak er det ikke-russiske skip som bruker slike sjøfolk, kapteiner, eller de som kan føre skip. Mange av dem er norskeide, norskflaggede. Russiske fartøy bruker stort sett, i hovedsak, los når de seiler. Vi har god oversikt over dette, og vi ønsker å beholde god oversikt.

Når det gjelder dispensasjonen som gjør at man kan ha kapteiner med annen nasjonalitet, vurderer også PST og etterretningstjenestene våre dette fortløpende. Vi mener det ikke er grunnlag for å endre dispensasjonspraksisen. Vi må ha en helhetlig vurdering, og det er heller ikke ønskelig at norske fartøy blir flagget ut på grunn av endringer i regelverk her. Men dette er noe som vi har høy oppmerksomhet på, og det ligger også i min redegjørelse at vi følger med på det.

Så er jeg helt enig med dem som har sagt at vi må vektlegge klima, naturvern, fattigdom – det som skjer ute i verden. Det er jo slik nå at NATO understreker at klimakrisen er en reell sikkerhetstrussel. Derfor følger Norge det opp i alle relevante organer. Jeg synes representanten fra Miljøpartiet De Grønne satte gode ord på det, men jeg vil jo ikke være enig med henne i at vi er

passive og ikke gjør noe. Vi har en klimaminister som akkurat har kommet tilbake fra et ganske omfattende besøk i Kina. Det er en balansegang, men der er det viktig å være. Vi er, som sagt, nå med i G20, hvor vi har anledning til å sette dagsordenen overfor mange andre land. Vi prioriterer matsikkerhet og energisikkerhet i vår utviklingspolitikk. Skoginitiativet vårt er fortsatt noe som samler støtte og oppmerksomhet, og som vi jobber videre med.

Helt til slutt vil jeg trekke fram det representanten Bergstø sa om internasjonal humanitærrett og siviles situasjon i krig. Jeg hadde i dag tidlig møte med lederen for Den internasjonale Røde Kors-komiteen, som jo følger dette – det er dyp uro over beskyttelse av sivile i krig og Genèvekonvensjonene og respekt for det. Dette må vi ta opp og sette på dagsordenen. Det er omfattende krenkelser av sivile vi ser i Gaza, i Ukraina, i Sudan, i moderne krigføring, og vi kan ikke bare la dette skje. Vi er nødt til å aktualisere respekten for internasjonal humanitærrett, sette det på dagsordenen og utfordre statene og deres ansvar.

Presidenten [11:23:10]: Kommentarrunden er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at statsministerens redegjørelse om den sikkerhetspolitiske situasjonen vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:23:17]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby og Sveinung Rotevatn om innføring av et årlig mål for reduksjon av avskoging i Norge (Innst. 344 S (2023–2024), jf. Dokument 8:113 S (2023–2024))

Presidenten [11:23:35]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Une Bastholm (MDG) [11:24:07] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg begynne med å takke for samarbeidet i denne saken. Representantforslaget fra Venstre handler om å innføre et årlig mål for reduksjon av avskoging i Norge. Forslaget tar opp et tema som er litt lite debattert i Norge fra før, nemlig at avskoging ikke bare skjer i Amazonas eller Indonesia, men også her hjemme.

Selv om det er mye som skiller regnskogen i Amazonas fra en norsk granskog, er det også enkelte ting som er like. Skog binder karbon og er det økosystemet og den naturtypen som er hjem for flest arter. Det betyr at avskoging bidrar til klimaendringer ved at vi taper karbonlagre, og det bidrar også til utryddelse av arter og økosystemer.

Dette har stor sammenheng med debatten vi nettopp hadde om den sikkerhetspolitiske situasjonen. Klimaendringer er en betydelig sikkerhetstrussel, og det enkleste og billigste vi kan gjøre, er å ta vare på de naturlige karbonlagrene. Tap av arter og økosystem er også en sikkerhetstrussel. Blant annet er naturen viktig i flomberedskap – den binder ikke bare karbon, men også vann – og den vil være viktigere og viktigere for oss i en verden med mer ekstremvær.

I dag mister vi skog i Norge hvert eneste år. Cirka 1,8 millioner dekar forsvant mellom 1990 og 2021. Hovedårsaken er utbygging, mens omlegging til beite og nydyrking også bidrar mye. Vi vet fra før at hvert år er omtrent 1 pst. av dette tap av naturskog, altså skog som aldri har vært flathogd, og som er ekstra artsrik.

Dette er jo ikke noe problem, hevder noen: Norge gror jo igjen, og dessuten har det skjedd mye påskoging. Det er riktig; det samlede skogarealet i Norge har ikke forandret seg så mye i denne perioden. Men de norske skogenes evne til å produsere biomasse og ta opp karbon reduseres kraftig, fordi områdene som avskoges, generelt er mer produktive enn de som påskoges.

Vi har allerede et mål for hvor mye nedbygging av matjord vi kan akseptere. Dette virkemiddelet kunne også vært brukt for skogene våre, sånn Venstre foreslår. Det mener vi i Miljøpartiet De Grønne ikke står i veien for å anerkjenne og videreutvikle et aktivt skogbruk, og til og med få til mer verdiskaping fra skog og tømmer. Vi støtter forslaget om et mål for reduksjon av avskoging i Norge. Dette bør inngå i en reform av norsk naturpolitikk der vi blir arealnøytrale, der vi slutter å bygge ned verdifull natur, og der vi starter en storstilt restaurering av tapt natur.

Jeg tar opp forslaget Miljøpartiet De Grønne er med på.

Presidenten [11:26:57]: Representanten Une Bastholm har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Stein Erik Lauvås (A) [11:27:16]: Det er ingen tvil om at skogen vår er viktig på mange måter, og jeg synes saksordføreren var innom en del av de områdene der skogen er viktig for oss. Den er et sted for rekreasjon, den er et hjem for mange viktige arter, og den er med på å holde naturen vår i balanse. Skogen er også en viktig fornybar ressurs. Vi har jo omtalt den som vårt grønne gull, og skogen vår har skapt, skaper og vil skape mange

arbeidsplasser. Den skaper også viktige inntekter for landet. Den som vil, må gjerne besøke f.eks. Norske Skogs anlegg – om det er i Halden, eller det er i Skogn – og se hva de får ut av vårt grønne gull, altså tømmerstokken. Det er ikke så rent lite. Man kan også ta en tur innom Borregaard i Sarpsborg og se hva de får ut av en tømmerstokk, som er en viktig råvare for oss – hva de får ut av det som er en fornybar ressurs.

Vern er viktig, men skog er også en fornybar ressurs som vi må fortsette å høste av. Det viser for så vidt også en samlet komité til i innstillingen. Skogen er en del av løsningen. Den må forvaltes på best mulig måte, slik at vi sikrer arbeidsplasser, sikrer eksportinntekter og sikrer at den norske skogen også er en del av løsningen på den omstillingen vi skal gjennom.

Arbeiderpartiet støtter ikke det forslaget som fremmes i dette dokumentet, da vi mener at det ikke er et godt nok svar på en større utfordring, og forslaget vil da heller ikke få flertall.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Ove Trellevik (H) [11:29:33]: Først vil eg takka Venstre for å fremja eit viktig forslag.

Skogen er viktig av fleire årsaker, som fleire her har nemnt. Kanskje det viktigaste av alt er at både menneske og dyr lever av skogen. Skogen er eit viktig habitat for mange dyr. Som representanten Lauvås presiserte, er skog eit viktig grunnlag for ei viktig næring, og han gjev oss òg viktige produkt. Ingen er tente med ei ukontrollert avskoging.

Det er ein samla komité som viser til at det samla skogarealet ikkje har forandra seg nemneverdig, ettersom det også skjer ein betydeleg tilvekst av skog. Det er likevel slik at den samla evna skogen har til å reprodusera biomasse og ta opp karbon, er redusert over tid, så også av klimaomsyn er det viktig med ny skog.

Regjeringa har varsla at det kjem ei stortingsmelding i løpet av året som skal følgja opp den globale naturavtalen, og dessutan skal det koma ein klimaplan. Målet var vel at me skulle få han i inneverande år, men me ser frå media at han er utsett eit år. Den vert òg viktig og inneheld forhåpentlegvis Noregs plikter for skog- og arealbrukssektoren.

Sjølv om Høgre meiner forslaget som vert fremja i denne saka, kan vera både viktig og godt, meiner me at det er naturleg å behandla desse spørsmåla i planen som regjeringa etter kvart kjem til å leggja fram for Stortinget, og ikkje i dette Dokument 8-forslaget.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [11:31:15]: Nå er jeg vel enda en som står på talerstolen og sier at skogen er viktig. Verden står overfor en naturkrise. Nedbygging og

skadelig bruk av naturen og dens ressurser har svekket naturens økosystemer, systemer vi er helt avhengige av. Verden må tenke nytt om naturen. Særlig verdifull natur må skånes, og bruken av naturen må i større grad skjje etter naturens bæreevne.

Denne regjeringen arbeider nå aktivt for å bedre naturens tilstand. I årets budsjett har vi satt av 53 mill. kr til en natursatsordning, som skal bidra til at kommunene kan ta grep for bedre å ivareta verdifull natur i sitt område. Kommunene er den sentrale arealforvalteren i Norge, og mange kommuner vil gjøre mer for naturen i områdene de forvalter. Regjeringen arbeider derfor med å forbedre kunnskapsgrunnlaget og verktøyene kommunene har, for at de skal kunne ta de riktige arealbeslutningene i sine områder. Sånn får vi kommunene og lokalsamfunnene med oss.

Nye statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet og for klima og energi har nettopp vært på høring, der formålet er at kommunesektoren og staten skal bidra til reduksjoner i klimagassutslipp og økt miljøvennlig energiomlegging. Videre er det i årets budsjett bevilget store summer til ordningen for frivillig skogvern, som i dialog med grunneiere bidrar til at skogområder med viktige naturverdier vernes. Dette er en modell vi i Senterpartiet støtter.

Som i klimapolitikken må også arealforvaltningen og naturpolitikken ses på i en helhet. Samfunnsinteressene mellom bruk og bevaring må balanseres, og konsekvensene av eventuelle mål, begrensninger og avbøtende tiltak må vurderes samlet. Samtidig som Norge skal bidra til å løse den globale naturkrisen, vil vi fortsatt ha et stort behov for areal framover, det være seg ny kraftproduksjon, infrastruktur eller boliger. Regjeringen arbeider nå med en stortingsmelding om både natur og klima, og Senterpartiet mener forslaget om nasjonale mål som fremmes i dette representantforslaget fra Venstre, må vurderes når Stortinget har fått sett helheten.

Lars Haltbrekken (SV) [11:34:07]: Skogen er hjemmet for om lag halvparten av de utrydningstruede artene i Norge. Da sier det seg selv at det å ta vare på mer av skogen vår og sikre hjemmet til disse artene er av avgjørende betydning for at Norge skal nå sine internasjonale og nasjonale mål om å ta vare på skog. I statsbudsjettet for 2024 fikk SV forhandlet fram en kraftig økning i midlene til skogvern i Norge. Totalt ble det i løpet av noen dager seint i fjor høst satt av om lag 1 mrd. kr til vern av skog i Norge. Det er viktig, for det betyr at det er mange skogsområder som vil kunne bli bevart for ettertiden.

Også det forslaget SV er med på å fremme her i dag, om å få innført et nasjonalt mål for å redusere avskogingen, er viktig for å ta vare på mest mulig av de skogsområdene som ikke er omfattet av vern, på en forsvarlig må-

te. Som flere talere har vært inne på, står vi overfor både en klimakrise og en naturkrise, men i skogen kan vi finne noe av løsningen på begge. Vi vet at skogen tar opp CO₂ og er med på å bremse den globale oppvarmingen. Den CO₂-en skogen tar opp, lagres etter hvert i jordsmonnet. Det betyr at det å ta vare på også den gamle skogen er viktig for å ta vare på det karbonlageret som ligger der. Det er ikke bare ny skog som tar opp CO₂ og har betydning i klimakampen, også gammel skog har det. Derfor støtter vi det forslaget som er lagt fram, og vil samtidig takke Venstre for å ha fremmet en viktig sak.

Ola Elvestuen (V) [11:37:06]: Da kan jeg begynne med å takke de partiene som støtter forslaget.

Dette er et veldig viktig forslag fordi vi trenger å ta bedre vare på skogen. Vi trenger å ta vare på skogen på grunn av artsmangfoldet som er der, og også på grunn av at det binder karbon. Dette forslaget er et viktig forslag fordi vi trenger flere virkemidler. Vi trenger virkemidler for å følge opp de internasjonale avtalene som vi har inngått. Vi har en klimaavtale med EU som også omfatter arealbruk, arealbruksendringer og skog, der vi skal være i netto null fram mot 2030. Slik tallene ser ut nå, får vi et gap de første fem årene på 34 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Så klarer man ikke å dekke opp det med dette forslaget, men det vil være ett virkemiddel for å begrense de utslippene.

I 2021 sluttet Norge seg til – sammen med hundre andre land – en enighet om å stoppe avskoging innen 2030. For Venstre er det slik at når vi i Norge slutter oss til det, kan vi ikke bare peke på de andre landene; da må vi faktisk også gjøre det selv. Det er for enkelt å si at det er en global avtale. De landene som slutter seg til, må også gjøre dette selv.

Så til selve forslaget: Forslaget bygger på det som det egentlig er bred enighet om i dag, om at vi har et nasjonalt mål om å begrense tap av matjord i Norge. Det kom på bakgrunn av et annet forslag fra Venstre: Tilbake i 2013 la vi fram et tilsvarende forslag, om at vi må begrense tapet av matjord, og det gir føringer for den nasjonale politikken. Jeg mener vi trenger et tilsvarende for skog, nettopp for at statsforvaltere og regjering skal ha en føring på hvor mye tap det skal være mulig å ha i løpet av et år. Målet må da være at innen 2030 skal dette tallet gå i null, som vi er blitt enige om i mer enn hundre land. Så vi trenger å gjøre flere ting samtidig.

Venstre la inn et forslag i vinter – det ble også nedstemt – om at vi må gjøre som resten av Europa og verne den viktigste gammelskogen. Det kan vi gjøre umiddelbart. Det ble nedstemt, men dette gjøres altså i EU, Sverige, Finland – alle gjør det.

Det er bra at det har blitt en økning i frivillig skogvern. Det øker også vernearealene. Vi hadde også forslag

om en mer miljøvennlig skogsdrift. Det trenger vi også å gjøre. Det ble også nedstemt.

Så har vi da dette forslaget som går på at vi trenger måltall for å begrense den avskogingen som skjer i Norge, og som skjer bit for bit. Dette er jo en fordel for skogbruket. Dette handler om å beholde skog, så du kan ha skogsdrift. Dette er jo ikke snakk om vern. Dette er å unngå at skogsområder i Norge bygges ned bit for bit.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:40:18]: Jeg deler representantene Melby, Elvestuen og Rotevatns bekymring for nedbygging av naturen. Bit-for-bit-nedbygging av naturen vår er et alvorlig problem som vi er nødt til å jobbe kontinuerlig og langsiktig med. Skogen har viktige leveområder for mange truede arter og naturtyper, og ikke minst leverer den viktige økosystemtjenester.

Regjeringen jobber nå med stortingsmeldinger både om natur og om klima, og i arbeidet med disse meldingene vil vi vurdere tiltak og virkemidler for å sikre en god og helhetlig forvaltning av naturen og skogen. Jeg mener at nye eller forsterkede mål og tiltak bør vurderes som en helhetlig del av arbeidet med disse meldingene.

Samtidig vil jeg forsikre om at regjeringen jobber kontinuerlig for å sørge for god bevaring og forvaltning av skog og annen natur, og for å redusere klimagassutslippene fra nedbygging. Regjeringen har f.eks. foreslått nye statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet, og for klima og energi, som har vært på høring fram til i går. Det gis bl.a. klare føringer om fortetting, noe som skal begrense tap av natur og redusere klimagassutslipp.

Regjeringen sørger for en kontinuerlig utvikling av kunnskapsgrunnlaget som blir brukt i beslutninger om arealbruk. Jeg vil bl.a. trekke fram at det i løpet av året skal etableres en første versjon av et offentlig kart over naturskog i Norge.

Til slutt vil jeg legge til at regjeringen er innstilt på å oppfylle våre klimaforpliktelser etter EUs skog- og arealbruksregelverk, selv om vi ligger an til å få et underskudd til netto-null-forpliktelsen i første periode. Som jeg sa i Stortingets europautvalg 10. juni, ser regjeringen på muligheten for å få tilpasninger til regelverket i første periode. Det er et arbeid som går langs to spor.

For det første er vi i dialog med Kommissjonen om mulige løsninger for å håndtere Norges gap i første periode. Signalene fra Kommissjonen har vært at det vil være vanskelig å gi Norge tilpasninger som går lenger enn det EUs medlemsstater fikk forhandlet fram da regelverket ble utformet.

Videre er vi også i dialog med EU-land som også er i underskudd, der vi utforsker muligheten for å gå samlet

til Kommissjonen og foreslå systemendringer som kan gjelde for alle. Regelverket åpner også for muligheten til å kjøpe kvoter. Regjeringen anser dette arbeidet som et viktig steg før vi kan vurdere om og eventuelt på hvilke vilkår Norge skal delta i EUs oppdaterte regelverk.

Jeg er enig i komiteens tilrådning om ikke å vedta representantforslaget om fastsetting av et årlig mål for å redusere avskoging nå, men det handler i stor grad om at jeg er opptatt av en helhetlig naturmelding der vi vurderer grep i en sammenheng. Jeg ser fram til en god debatt i Stortinget om regjeringens samlede politikk for naturen og for klimaet når regjeringen har presentert sine stortingsmeldinger om dette.

Presidenten [11:43:08]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [11:43:26]: Jeg kan ikke takke for støtten her, men jeg håper statsråden tar med seg dette forslaget framover, for vi har som sagt et tilsvarende om jordvern, og jeg mener det er mulig å tenke samme metode for å ta vare på skog – eller for å unngå avskoging, det er jo det dette handler om.

Vi ble med på en enighet i Glasgow sammen med mer enn 100 land om at vi skal stoppe avskoging innen 2030. Spørsmålet mitt er: Er statsråden innstilt på at Norge skal bidra til å stoppe avskoging også i Norge innen 2030?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:44:10]: Takk for et godt spørsmål. Det er ingen tvil om at den enigheten man kom fram til i Glasgow, er viktig, og den er også viktig her hjemme i Norge. Jeg opplever at det er stor interesse fra f.eks. skogbrukssektoren for å være med på å følge den opp på en god og fornuftig måte. Det er noe vi vil jobbe videre med, og jeg mener det er viktig at vi finner vår måte å følge det opp på her hjemme i Norge.

Overordnet er jeg helt enig i perspektivet om at det er behov for bedre og tydeligere mål i naturpolitikken. Det tror jeg har vært en utfordring for oss lenge. Det er nok det som har gjort at det har blitt litt tilfeldig hvordan man har jobbet med deler av bit-for-bit-nedbyggingproblematikken, selv om den egentlig har vært kjent i Norge over lang tid. Det er også grunnen til at vi ønsker å ha en helhetlig tilnærming til hvilken målstruktur vi skal ha for naturpolitikken, og legger den fram når vi kommer med vår handlingsplan for naturen i stortingsmeldingen til høsten.

Ola Elvestuen (V) [11:45:09]: I innlegget til statsråden hørte jeg også om klimaavtalen vi har med EU, og om arealbruksdel og skog der. Jeg er glad for at statsråden understreker at når vi nå forholder oss til EU, følger vi det regelverket som er i EU, og eventuelle endringer må ikke være noe som er spesielt for Norge, men det må

være EU selv som foretar endringer. Men jeg ble urolig da statsråden sa «om» vi skal inngå den forsterkede avtalen, altså 55 pst. reduksjon innen 2030 sammen med EU.

Spørsmålet er: Kan vi være trygge på at vi får den saken til Stortinget om at vi også skal inngå en forsterket avtale med EU om at vi skal nå 55 pst. reduksjon innen 2030 sammen med EU i en klimaavtale?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:46:06]: Regjeringen har flere ganger understreket av vi er opptatt av å implementere det forsterkede regelverket med EU på en god måte. For kvotesystemet har vi gjort den jobben allerede, både grunnet godt arbeid i departementet og godt arbeid fra Stortingets side. Så er det innsatsfordelingen og LULUCF- eller skog- og arealbruksregelverket som gjenstår.

Vi følger opp det på en ordentlig og skikkelig måte. Fordelen med skog- og arealbruksregelverket er i og for seg at det forsterkede regelverket gir Norge enklere forpliktelser gjennom andre periode enn det vi i utgangspunktet ville hatt under det opprinnelige regelverket, som vi uansett er folkerettslig forpliktet til å følge opp. Vi er opptatt av at det skal gjøres på en skikkelig og grundig måte, og at vi skal klare å håndtere det underskuddet vi har i en første periode, på en god måte. Det er det vi nå jobber med å avklare og vil komme tilbake til Stortinget med på egnet måte.

Ola Elvestuen (V) [11:47:02]: Klimaavtalen vi har med EU nå, er juridisk bindende, og den vil også være juridisk bindende med den forsterkningen vi har. Vi har allerede meldt inn til Parisavtalen at vi skal kutte 55 pst. sammen med EU. Parisavtalen er også folkerettslig bindende for Norge. Er statsråden enig med meg i at vi egentlig allerede har forpliktet oss til en forsterket avtale med EU? Det er det vi har meldt inn til FN at vi skal gjøre, og det å ikke gjøre det, vil egentlig være et brudd på Parisavtalen og den folkerettslige forpliktelsen vi har der.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:47:51]: Det tror jeg delvis bygger på en misoppfatning fra representantens side. For å begrunne det: Det er riktig at Norge har meldt inn at vi skal kutte 55 pst., og hovedverktøyet vårt for å gjøre det er klimasamarbeidet vi har med EU.

Klimasamarbeidet vi har med EU, åpner også for å bruke fleksibilitet hvis det er behov for det for å ta oss helt i mål, bl.a. hvis man ikke skulle bli enige om bokføringsreglene som trengs mellom Norge og EU i praksis. Det er ikke regjeringens utgangspunkt at vi skal gjøre det sånn. Vårt utgangspunkt er at vi skal følge opp den avtalen vi har med EU, at vi skal gjøre den innsatsen vi har forpliktet oss til, her hjemme. Det finnes gode måter

å håndtere det på – at Norge overholder sine forpliktelser under Parisavtalen uansett, og det skal vi følge opp på en skikkelig måte.

Lars Haltbrekken (SV) [11:49:01]: Jeg har også et spørsmål om det å ta vare på skog, og det knytter seg til det å ta vare på skog gjennom skogvern. I dag er det sånn at når vi verner skog på statens grunn gjennom Statskog, så betaler vi Statskog for det. Det betyr at vi får mindre vern på privat grunn. Spørsmålet mitt til statsråden er: Vil han ta initiativ til at vi får vernet skogen på Statskogs grunn gratis, og ikke betaler erstatning til Statskog for det?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:49:44]: Det er sånn at under den frivillige skogvernordningen har grunneier rett på kompensasjon når skog blir vernet, uavhengig av om det er en privat eller en offentlig grunneier. Det mener jeg er et riktig prinsipp. Det sikrer i og for seg at vi gjør gode avveininger om hvilken skog som vernes, og at de som legger fram skog til vern, blir kompensert for de tapte inntektsmulighetene som det vernet i praksis innebærer.

Jeg har i og for seg forståelse for hvor spørsmålet kommer fra, og at det er et ønske om å gjøre mer, men man kan snu på det og si at det delvis er et nullsumspill når staten kompenserer staten. Sånn sett kan man bevilge mer penger til frivillig skogvern, hvis det er det man ønsker å gjøre, for å oppnå den samme effekten som det som er utgangspunktet for representantens spørsmål.

Une Bastholm (MDG) [11:50:47]: Jeg håper jeg rekker to replikker – vi får se.

Jeg opplever at det er stor politisk oppmerksomhet om, og for så vidt også et ønske om, å ta vare på skogen og naturmangfoldet og karbonbindinger, men at det er veldig lite politisk vilje i dag til forpliktende, nye tiltak som faktisk gjør noe med de dynamikkene som bidrar til f.eks. avskoging, altså varig nedbygging eller endring av arealer hvor det er skog. Noen sånne dynamikker er markedet, rett og slett. Det er mye billigere for utbyggere å bygge i skog. Noe annet er presset som lokalpolitikere sitter med når de omregulerer fra skog til f.eks. næringsareal.

Et sånt eksempel har man nå i Fredrikstad. Det har vært stor oppmerksomhet de siste dagene, drevet fram av NRK, om en sak om Tofteberg, hvor Viken Park er planlagt. Lokalpolitikerne har fått svært lite informasjon og føler seg lurt. Mitt spørsmål til statsråden er: Mener han at det er god nok informasjon til lokale folkevalgte i dag, og hvordan vil han sikre at vi får nok informasjon om naturverdiene før omregulering?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:51:54]: Jeg synes det er et veldig viktig og godt spørsmål, og jeg de-

ler i utgangspunktet representantens beskrivelse av at det er mange der ute i dag som ikke sitter med et godt nok kunnskapsgrunnlag når de skal ta beslutninger. Det er noe som regjeringen har vært opptatt av å ta tak i, og vi tar tak i det på flere måter. Jeg nevnte det kartet med en første oversikt over naturskogene våre, som kommer allerede i løpet av året. Det er i og for seg et strakstiltak for å benytte den kunnskapen som vi allerede har, og sammenstille den for å gjøre det enklere for beslutningstakere. Så er det det litt lengre løpet, som handler om å etablere et naturregnskap som gir en mer helhetlig og oversiktlig kunnskap om den naturen vi har, og gjør det enklere å slå opp hvor den naturen faktisk finnes. Jeg opplever at det er mange lokale beslutningstakere som ønsker å være med og sette en ny kurs for naturen, men som opplever at det er krevende å gjøre med de verktøyene som de har tilgang på i dag.

Une Bastholm (MDG) [11:52:53]: Det er bra at vi nå får det første steget av et kart over naturskog i Norge. Det vil bare være basert på tilgjengelig kartdata. Vi vil i tillegg trenge feltundersøkelser for at kommunepolitikere skal kunne vite verdien av skogen i en såpass tidlig fase at man ikke legger et løp hvor næringsaktører får mer og mer makt over lokalpolitikere i en sak.

Det er også et moment her som jeg opplever er lite dekt i norsk forvaltning, og det er samfunnskostnaden ved nedbygging av skog, på grunn av tap av flomvern og dermed sårbarhet overfor klimaendringer. Det er gjerne sånn at avskoging typisk er nedbygging til boligformål eller andre bygninger, eller det kan være jordbruksareal. Så det skjer jo der det er tettsteder, og det er tettsteder vi trenger å beskytte mot klimaendringer og ekstremvær. Gjøres det noen beregninger overhodet fra regjeringens side på samfunnskostnaden ved avskoging av natur rundt tettsteder?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:53:57]: Gjennom klimatilpasningsmeldingen, som ble lagt fram for og behandlet i Stortinget tidligere i år, har vi jo beskrevet hvordan vi framover skal jobbe mer systematisk med klimatilpasning for å få en oversikt og kartlegge risiko knyttet til klimatilpasning i Norge. Det blir et veldig viktig arbeid å følge opp. Så har vi supplert det gjennom bl.a. naturrisikoutvalget, som leverte sin rapport for ikke så lenge siden.

Jeg er enig i beskrivelsen fra representanten om at naturrisiko og hvilke tjenester naturen leverer til oss, er noe vi ikke har vært flinke nok til å tenke over systematisk. Det er ikke noe som nødvendigvis representerer verken en bedriftsøkonomisk kostnad eller en gevinst, og nettopp derfor har det ikke vært noen som sånn sett har tatt initiativ til å ta vare på det og ta inn over seg hvilke verdier det er. Det er noe som denne regjeringen job-

ber aktivt med å sette i system, og som vi også aktivt oppfordrer kommunene til å jobbe med, f.eks. når de jobber med klimatilpasning og flomvern i praksis.

Une Bastholm (MDG) [11:54:58]: Da spør jeg igjen: Er det gjort noen beregninger av samfunnskostnaden ved nedbygging av skog rundt tettsteder i Norge?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:55:11]: Jeg har ikke oversikt over om det eksplisitt er gjort en sånn beregning for Norge som helhet, men jeg vet at det er mange kommuner som jobber aktivt med klimatilpasning og hvilken verdi det å ta i bruk økosystemtjenester, ta i bruk naturen, har for klimatilpasning i sin egen kommune. Jeg vet at dette er noe man stadig mer aktivt tenker på i andre sektorer i tillegg, f.eks. transportsektoren, når de planlegger hvordan de skal bygge sin infrastruktur for fremtiden.

Dette er utvilsomt en tematikk som kommer til å bli viktigere i årene framover. Vi vet at været kommer til å endre seg, og vi vet at vi må bygge infrastrukturen vår for å tåle noe som ser annerledes ut enn det den skulle tåle før. Det å bruke naturen som en av de billigste løsningene, i mange tilfeller, for være med og håndtere det, er noe regjeringen er opptatt av å sette i system og jobbe aktivt med.

Presidenten [11:56:02]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Ola Elvestuen (V) [11:56:25]: Jeg må få argumentere litt mer for forslaget, for jeg mener virkelig at vi trenger overordnede nasjonale tiltak som viser, også for dem som sitter i kommunestyrene, at det er en høyere terskel for prosjekter som fører til avskoging, akkurat som alle i dag vet at det er en høyere terskel og en fare for at vi får en statlig innsigelse hvis det er nedbygging av matjord det er snakk om. Det virker, og ble også strammet inn av sittende regjering. Man skal vel ligge under 2 000 dekar i året. Jeg mener at det også bør være slik her.

Eksempelet fra Fredrikstad ble trukket fram nå, med næringsparken Viken Park, som er et enormt område med skog som kan bli fjernet. Nå skal jo kommunestyret ha denne saken til behandling til høsten, og jeg håper at de snur og går imot dette, men de bør også vite når de behandler det, at dette er en type sak som også staten har en interesse i, for vi kan ikke ha så stor avskoging som vi har i dag. Det at det her kan komme en statlig innsigelse, burde ligge i den bakgrunnen og den saksbehandlingen som kommunene har. For min egen del, og det har jeg også sagt, mener jeg at dersom ikke kommunen nå sier nei, bør det komme en statlig innsigelse, for

dette er et så stort område og et så enormt prosjekt. Dette er den typen prosjekter vi ikke kan ha lenger, hvis vi skal nå de forpliktelsene vi har tatt inn, enten det gjelder klimaavtalen med EU eller innenfor naturavtalen, som vi skal få en sak om. Det er også det vi sier internasjonalt, hvor vi jobber for å stoppe avskoging.

Selv om dette ikke får flertall nå, håper jeg at statsråden tar med seg forslaget i den videre vurderingen. Jeg vil minne om at jeg var med på å legge fram forslag om å sette mål for å redusere tapet av matjord, det ble det gjort i 2013, men det ble ikke innført, tror jeg, før i 2015–2016. Så det er ikke forslaget, det er mer at dette nå i hvert fall er på bordet som en mulighet, og jeg håper det tas med videre i behandlingen. Fra Venstres side kommer vi definitivt til å ta det med i de posisjonene vi har.

Presidenten [11:59:00]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sakene nr. 3 og 4 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 3 [11:59:22]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 154/2023 og 155/2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2019/424, (EU) 2019/2019, (EU) 2019/2020, (EU) 2019/2021, (EU) 2019/2022, (EU) 2019/2023, (EU) 2019/2024, (EU) 2021/341 og (EU) 2019/1784 (Innst. 358 S (2023–2024), jf. Prop. 69 LS (2023–2024))

Sak nr. 4 [12:00:03]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder (bærekraftige produkter-loven) (Innst. 357 L (2023–2024), jf. Prop. 69 LS (2023–2024))

Presidenten [12:00:18]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nikolai Astrup (H) [12:00:43] (ordfører for sakene): Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder er en helt sentral del av Norges oppfølging av EUs grønne giv. Loven omfatter to grupper med regelverk. Den første er regelverk som stiller konkrete krav til produktenes bærekraftsegenskaper, såkalt økodesign. Dette handler i korte trekk om at varer og produkter som selges i Norge

og EU, uavhengig av hvor de er produsert, enkelt må kunne resirkuleres. Det kan være f.eks. solpaneler, mobiltelefoner, batterier eller andre produkter. Den andre gruppen regelverk omhandler muligheten til å stille krav i hele verdikjeden, fra vugge til grav, til produkter som selges innenfor EU og EØS-området. Det omfatter produktgrupper som batterier, kjøretøy, emballasje, plast, elektriske og elektroniske produkter og tekstiler.

Formålet med disse endringene er å legge til rette for en ganske radikal omstilling, fra lineær til sirkulær økonomi. At EU nå bereder grunnen for å stille krav til produkters bærekraft, vil ha globale konsekvenser. Produsenter i Europa, men også i Kina, Sørøst-Asia, USA og alle andre steder, som ønsker å tilby sine produkter til europeiske konsumenter, vil måtte legge om produksjonen i mer bærekraftig retning og produsere dem slik at de enkelt kan gjenbrukes, gjenvinnes og ikke minst resirkuleres.

Dette er en nødvendig omlegging, men den kan oppleves utfordrende for små og mellomstore produsenter her hjemme. Komiteen understreker derfor at norske virksomheter vil ha behov for god veiledning og informasjon for å håndtere de nye kravene etter hvert som de fases inn.

Lovforslaget er en hjemmelslov og tar ikke stilling til hvorvidt de konkrete rettsaktene er EØS-relevante, eller når og hvordan de skal gjennomføres i norsk rett. Norske produsenter som skal tilby sine produkter på det europeiske markedet, må uansett forholde seg til EUs regelverk, uavhengig av når regjeringen innlemmer de konkrete rettsaktene i norsk lov.

Dette er en viktig lov, og det er en samlet komité som gir sin støtte til lovforslaget.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:03:44]: Jeg er glad for at en samlet komité stiller seg bak regjeringens forslag til ny lovgivning. Med denne loven etablerer vi et helt nytt grunnlag for å stille krav til produkter. Formålet er å redusere klima- og miljøfotavtrykket fra produkter i hele deres livsløp.

Som vi vet, er dette fotavtrykket i dag for stort, og omstilling til en mer sirkulær økonomi er nødvendig for å holde ressursforbruket innenfor globale tålegrenser. Dette er bakgrunnen for de siste årenes utvikling av et felles, forsterket produktrammeverk i det indre marked i Europa, som Norge er en del av gjennom EØS-avtalen. Den nye loven skal sette oss i stand til å være med på denne omstillingen, sånn at vi holder like høye miljøstandarder og sikrer like vilkår for norsk næringsliv.

Loven gir hjemmel for å stille krav til bærekraft i hele verdikjeden for produkter som er særlig økonomisk og miljømessig viktige for grønn omstilling, og det kommer nye krav til batterier, kjøretøy, emballasje,

plast, elektriske og elektroniske produkter og tekstiler. Vi får alle bedre produkter, som bl.a. vil vare lenger, kunne repareres, gjenbrukes og materialgjenvinnes lettere – det vi kaller økodesign. Vi sparer dermed miljøet for utslipp, avfall og naturinngrep.

Når det gjelder økodesign, gir loven hjemmel for å gjennomføre ni rettsakter under gjeldende direktiv for økodesign hvor vi har manglet hjemmel i lov. Med den nye loven, og med Stortingets samtykke til innlemmelse i EØS-avtalen, får vi på plass viktige miljøkrav. Regjeringen vil også komme tilbake til Stortinget med forslag om å innlemme det som er det virkelig store lokomotivet her: EUs nylig vedtatte forordning for økodesign. Jeg kan forsikre komiteen og Stortinget om at det arbeidet er i full gang. Økodesignforordningen vil omfatte alle produkter, med få unntak, og formålet er å gjøre bærekraftige produkter til normen i hele det indre markedet.

Denne nye produktlovgivningen er et viktig bidrag for omstillingen til en mer sirkulær økonomi, for å nå målene for klima og miljø og for å sikre fortsatt tilgang til råvarer for det grønne skiftet. Jeg er veldig glad for at hele Stortinget stiller seg bak den nye loven.

Presidenten [12:06:02]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 3 og 4.

Sak nr. 5 [12:06:10]

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om Ein forbetra tilstand for villrein (Innst. 374 S (2023–2024), jf. Meld. St. 18 (2023–2024))

Presidenten [12:06:23]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Aleksander Øren Heen (Sp) [12:06:52] (ordfører for saka): Eg vil starta med å takka komiteen for eit godt samarbeid i denne saka. Ein har eigentleg landa ei brei semje om hovudtrekka i meldinga, men òg om nokre ytterlegare forbetringsspunkt som Stortinget i dag skal gjera vedtak om.

Det er bra at det er brei einigheit om noko så langsiktig som forvaltninga av villreinfjella og høgfjellet i Sør-Noreg. Det er langsiktig arealpolitikk som er løysinga for å betra tilstanden for villreinen. Det krev politisk tilslutning på tvers av dei politiske blokkene dersom dette skal stå seg over tid.

Stortingsmeldinga gjev òg eit godt kunnskapsgrunnlag for dei andre enn Stortinget som skal driva forvaltning som påverkar villreinen. Kommunane står i førarsetet når det gjeld arealforvaltninga, og skal òg gjera det framover, og her vil ein finna kunnskap om korleis ein kan ta kloke val som bidreg til å sikra villreinen gode levekår.

Ein har landa på langsiktige mål. Ein har ein målstruktur i denne meldinga om at ein skal stoppa den negative utviklinga innan 2030. Ein skal oppnå minimum middels tilstand i alle villreinområda innan 2050. Ein skal ha god tilstand i dei nasjonale villreinområda innan 2100.

Nokon vil kritisera at dette er for langsiktig, men eg trur det er viktig å merka seg at ein her skal ha alle med seg, og det er ikkje til hinder for at nokon kan gå føre og oppnå desse målsetjingane på eit tidlegare tidspunkt. Men nokre av områda har så store utfordringar at det vil ta tid å få med seg alle områda på eit slikt løft.

Dette skal ein få til gjennom å ha ei heilskapleg og restriktiv arealforvaltning i villreinfjella. Ein skal ha ei auka tilrettelegging av villreinvenleg ferdsel. Ein skal ha ei betra villreinhelse, og ei meir berekraftig bestandsforvaltning av villreinen skal liggja i botnen. Til slutt har ein ei målsetjing om å driva målretta restaurering i leveområda til villreinen.

Dette sluttar no Stortinget seg til, og det vil jo vera ei viktig føring for arbeidet med villreinnmeldinga som skal føregå framover, nemleg dei områdespesifikke tiltaksplanane som skal utarbeidast av forvaltninga. Det er ikkje slik at denne meldinga skal levera alt av tiltak, men ho skal gje ei forankring i nasjonalforsamlinga for dei konkrete planane som kjem i ettertid. Eg trur det er viktig å ha med seg det skiljet i den debatten ein står i, for det er ein nøkkelfaktor om ein skal lukkast – at Stortinget tek dei langsiktige rammene, og så tek den underordna forvaltninga dei konkrete vala etterpå. – Eg håpar det var ei grei innleiing i saka.

Presidenten [12:10:00]: Det tror presidenten.

Mani Hussaini (A) [12:10:11]: Norge har et særlig ansvar for villreinen. Vi har villreinen som ansvarsart. Senest i 2021 ble villreinen rødlistet, og det skyldes en negativ utvikling over flere år. Derfor er jeg veldig glad for at regjeringen ønsker å snu den utviklingen vi har sett, og legger fram den første stortingsmeldingen noen gang om villrein.

Jeg er veldig glad for at regjeringen har satt fem mål for hva denne stortingsmeldingen skal bidra med. Det første er at vi skal ha en helhetlig og mer restriktiv arealforvaltning i og rundt villreinområdene. Meldingen legger opp til at det må bli en høyere terskel for nye inngrep i villreinområdene.

Meldingen legger også opp til en tilrettelegging for villreinvennlig ferdsel. Særlig når det skal bygges nye samferdselsprosjekter, har denne regjeringen kommet med en henstilling om at man også skal se på villreinen, og at man skal utrede tekniske løsninger som legger til rette for villreinferdsel.

Meldingen legger også opp til bedre villreinohelse, mer bærekraftig bestandsforvaltning og målrettet restaurering av de områdene som er ødelagt. Bare for å illustrere hvordan dette fungerer: Hvis det er en skiløype som går i et villreinområde, kuttet området som villreinen kan bevege seg i, og villreinen får et mindre område å ferdes i. Derfor må vi ha mer kunnskap, og derfor må vi ha mer tilrettelegging på villreinens premisser.

Så er det mange som har tatt kontakt med meg, og som har ment at man kan stramme inn ordlyden på det ene og det andre. Da har min beskjed til dem vært at dette er en stortingsmelding som skal peke på visjoner, på målene, på ansvar og på hvordan vi skal sørge for at villreinen får bedre vilkår i Norge. Det er dermed ikke slik at siste ord er sagt i denne saken. Denne villreinmeldingen er starten på det arbeidet som er helt nødvendig å gjøre for at vi skal få en god villreinbestand i Norge. Vi gleder oss til fortsettelsen.

Ove Trellevik (H) [12:13:03]: Eg vil seia takk til saksordføraren for inkluderande arbeidsmåte i denne viktige saka.

Villreinen står no på den norske raudlista, særleg på grunn av menneskelege inngrep og forstyrringar. Hyttebygging, klimaendringar, sjukdom, rovdyr og turistar – det er mange årsaker til at det går nedover med villreinbestanden i Noreg. Berre halvparten av villreinområda i Noreg oppfyller kvalitetsnorma for kor god tilstand eit villreinområde skal ha. Leveområda er oppsplitta, og kvaliteten er dårleg. Det kjem mest av samla effektar av ulike typar menneskeleg ferdsel og aktivitet. For å få i seg nok næring må reinen heile tida vera der det er best beiteforhold. Dette gjer at han vandrar over store område for å finna mat. Villreinen krev difor store samanhengande leveområde for å veksa best mogleg.

For å følgja opp stortingsmeldinga må det lagast tiltaksplanar. I slike tiltaksplanar må me forventast at turstiar vert lagde om, kanskje også at enkelte vert heilt fjerna. Hyttebygginga må i større grad ta inn over seg utfordringane til villreinen. Høgre er spesielt oppteke av at dette vert godt vareteke i nye planar. For allereie godkjende reguleringsplanar må ein også ta omsyn til når planen vart vedteken. Nyare planar reflekterer truleg i større grad utfordringane til villreinen enn eldre reguleringsplanar.

Studiar viser at villreinen unngår område med mykje menneskeleg aktivitet. Det vert difor viktig at me

evaluerer om tiltaksplanane som vert sette i verk, får den effekten me ønskjer å oppnå.

For å ta vare på villreinen må me ta vare på leveområda. Viss kvar kommune eller aktør tenkjer berre på eigne inngrep i fjellet, vil me i for liten grad sjå leveområda til reinen under eitt. Enkeltvis kan inngrepa vera ubetydelege, men til saman kan dei vera store. Samarbeid er difor viktig, og ikkje minst må styresmaktene kunna peika på område som skal vera «besøksfrie av menneske», i alle fall i delar av året, utan at det vert sett opp mot allemannsretten. Det finst ingen allemannsrett til å øydeleggja viktige leveområde for villreinen slik at det har ein bestandsregulerande effekt. Naturmangfaldlova gjeld allereie.

Høgre støttar tilrådinga. Saman med fleirtalet strammar me litt til, samtidig som me peikar på tiltak som kan bøta av for dei ulempene dette medfører for andre.

Lars Haltbrekken (SV) [12:15:57]: Villreinen – Norges særskilte ansvar – har store utfordringer på grunn av menneskelig aktivitet. I stortingsmeldingen om villreinen fra regjeringen foreslås flere gode tiltak som regjeringen varsler at de vil utrede og vurdere, men det er kanskje også hovedproblemet med meldingen – at det er for mye som skal utredes og vurderes. Det er for mange oppfordringer om ting som «bør» gjøres, og for få ting som «skal» gjøres.

En av de største truslene mot villreinen er den samme som mot naturen ellers – utbyggingen i dens leveområder. Derfor burde vi kunne slå fast i dag at det er slutt på utbyggingen av hytter og kraftverk i villreinens leveområder. Vi vet at utbygging av hytter også innenfor eksisterende hyttefelt i villreinens leveområder øker ferdselen i områdene og dermed forstyrrelsene for villreinen. Kommuner i villreinområder og i randområdene har et særskilt ansvar, og det burde vært en smal sak for dagens storting å si at de i revideringen av sine kommunepaner «skal» ta hensyn til ny kunnskap om villreinens arealbruk, ikke bare «bør» ta hensyn.

Revideringen av disse arealplanene burde også inkludert en ny vurdering av ikke-realiserte hytteutbygginger. Vi må, som jeg nevnte innledningsvis, gå lenger. Vi må stoppe alle utbyggingsprosjekt i villreinens leveområder. Staten kunne ha gitt støtte til kommunene det gjelder, for å få gjennomgått de planene som allerede er.

I tillegg til stans i nye utbygginger må vi også utvide verneområdene i villreinens leveområder. Vi må begynne å restaurere natur der den er ødelagt. Derfor ber noen av partiene i dag regjeringen om å komme med en vurdering av hvilke vei- og jernbanestrekninger som kan legges i tunell, eller på annen effektiv måte bidra til å restaurere villreinens leveområder.

Utviklingen med stadig nye inngrep i villreinens leveområder har dessverre fått gå altfor langt i for lang tid, og det er nødvendig med tøffe inngrep, som betyr at staten styrer mer av arealbruken i de områdene der villreinen lever. Det er nødvendig for at vi som nasjon skal ta vare på villreinen og følge opp det internasjonale ansvaret vi har. Vi har mer enn nok kunnskap til å gjøre de tingene som vi vet trengs. Vi trenger ikke å vente på ny kunnskap for å avgjøre om en skiløype skal gå her eller der.

Presidenten [12:19:04]: Presidenten er rimelig sikker på at representanten vil ta opp forslag.

Lars Haltbrekken (SV) [12:19:07]: Det har presidenten ett hundre prosent rett i.

Presidenten [12:19:10]: Da har representanten Lars Haltbrekken tatt opp de forslagene han refererte til.

Sofie Marhaug (R) [12:19:23]: I dag tidlig fikk jeg et kompass av demonstranter utenfor Stortinget. De demonstrerte for villreinen. Det er greit med et kompass hvis man befinner seg på f.eks. Hardangervidda, for det skal være vanskelig å finne fram i villreinens leveområder, faktisk bør ikke mennesker ferdes der spesielt mye i det hele tatt. Hvis villreinen skal overleve, må den skjermes fra menneskelig aktivitet. Problemet er at det ikke er det som skjer i dag, og at villreinen i altfor stor grad har blitt presset og stuert sammen på altfor små områder i forhold til hva villreinen egentlig kan leve på.

Vi vet at tilstanden for villreinen er dårlig. De siste 100 årene har menneskelig aktivitet kritisk truet villreinens leveområder i form av utbygging av vei, jernbane, kraft, hytter, osv. Samtidig har Norge et nasjonalt og internasjonalt ansvar for å ta vare på villreinen – både at den skal overleve, og at den skal ha det godt.

Noe må gjøres. Det er også Stortinget i prinsippet enig i. Noen partier setter sin lit til tiltaksplanene, men vi i Rødt skulle nok ønsket at vi fattet enda tydeligere vedtak her i dag, for å sørge for at kommende tiltaksplaner forplikter, og at ikke andre interesser får trumfe hensynet til villreinens overlevelse når det kommer til stykket. Det handler om å stanse utbygging av nye fritidsboliger. Vi kan ikke tillate at det åpnes flere hyttefelt på bekostning av villreinen. Det handler om å stanse all ny kraftutbygging i villreinens leveområder. Det handler om å begrense ferdsel. Det siste har Svein Erik Lund i Hardangervidda villreinutval konkrete og konstruktive forslag til hvordan man kan løse.

Rødt er også bekymret for påvirkning fra turisme. Kombinasjonen av Instagram-turisme, planer om bygging av gondolbane eller turistresort – dette er ting som truer villreinen fordi det gjør at veldig mange mennes-

ker på samme tid kommer tett på villreinens leveområder. Noen tiltak, som å legge vei eller bane i tunell, vil ta lang tid å gjennomføre. Jeg fikk med meg at saksordføringen snakket om en langsiktig plan, og det er vel og bra. Rødt er ikke mot de langsiktige tiltakene eller målene som er i denne planen, men vi er også nødt til å ha kortsiktige tiltak. Det må også ligge en kortsiktig tenkning til grunn her, for hvis vi ikke gjør noe på kort sikt for at villreinen skal overleve, kan det være for sent. Vi har et internasjonalt ansvar for villreinen – det meste av bestanden som finnes her.

Ola Elvestuen (V) [12:22:46]: Jeg vil først berømme regjeringen for å ha lagt fram denne meldingen om villreinen. Vi har veldig mye kunnskap om villreinen i Norge, og også om hvor vanskelig situasjonen er – det har vi hatt lenge – men det er viktig også å få dette fram som en egen sak i Stortinget.

Jeg er også glad for et initiativ som jeg selv tok i 2016. Da naturmangfoldmeldingen den gangen, Natur for livet, var til stortingsbehandling, var det etter initiativ fra Venstre at vi forhandlet inn en egen kvalitetsnorm for villrein. Nå har vi jo fått den på plass, og vi har også kategorisert de ulike villreinområdene. Det viser, som forventet, at situasjonen er veldig alvorlig, med mange områder som er kategorisert som røde, og vi har også gule områder. Men med denne planen har vi på mange måter det virkemidlet som må være der for å ta tak i situasjonen.

Det er oppfølgingen av denne meldingen som kommer til å bli helt avgjørende, dvs. at tiltaksplanene nå skal utarbeides, og de skal følges opp. Da må man ta valg og få inn begrensninger i ferdselen som er tilstrekkelig for å få en bedre tilstand. For det som ligger i hele målet her, er ikke bare at man skal kategorisere villreinområdene. Nei, der det er rødt, skal det gå til gult og grønt, og der det er gult, skal det gå til grønt. Derfor har Venstre også lagt inn et eget forslag. Vi mener at det blir for langsiktig at alt skal være grønt i 2100. Vi mener at man kan stoppe den negative utviklingen allerede i 2028, at vi kan gå over på gult i 2035 og over på grønt fram mot 2050.

Vi mener også at dette med å bedre forholdene for villrein bør ses sammen med Montrealavtalen og det kravet om 30 pst. restaurering som er der. Her kan vi sette i gang sterke tiltak, vi kan få en effekt, og det vil også få stor internasjonal oppmerksomhet hvis vi klarer å gjøre dette for en så viktig art som villreinen. Det er ikke vanskelig. Er det nødvendig, kan vi ikke bare si nei til hytter, vi må også fjerne hytter og bebyggelse, og vi må ta ned det som er av motorisert ferdsel, hvis det er det som er problemet. Turstier må legges om eller fjernes hvis det er nødvendig for å bedre tilstanden for villreinen, og det

må også komme begrensninger på utmarksbeite hvis det er nødvendig for å bedre forholdene for villreinen. Det er villreinen som nå må settes i førerretet. Vi har enorm kunnskap om den, fagligheten er der. Vi vet stort sett hva som må gjøres, og da må vi gjøre det. Og alt dette kan gjøres uten at det går ut over allemannsretten.

Jeg tar opp Venstres forslag.

Presidenten [12:25:55]: Da har representanten Ola Elvestuen tatt opp det forslaget han refererte til.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:26:10]: Fremskrittspartiet støtter innsatsen for villreinen, og vi ønsker denne meldingen velkommen. Norge har et særskilt ansvar for å ivareta og gi villreinen gode vilkår, gode vekstmuligheter og en bærekraftig forvaltning. Med nesten 90 pst. av all europeisk villrein hjemmehørende i Norge er det viktig at Norge er seg sitt ansvar bevisst.

Samtidig er det viktig å lytte til og involvere de berørte kommunene og regionene, slik at utvikling av berørte kommuner fremdeles muliggjøres og lokalstyret og lokaldemokratiet ikke overkjøres. Lokale regioner og kommuner må hensyntas, og muligheten for utvikling og vekst må fremdeles være til stede. Vi ønsker derfor velkommen videre utredninger og vurderinger av de inngripende tiltakene som har blitt berørt her i tidligere debatt.

Fremskrittspartiet støtter flere forslag i denne saken, mens vi står utenfor enkelte som vi mener kan ha uforutsette konsekvenser. Som avslutning vil Fremskrittspartiet melde støtte til romertallsvedtak I. Vi støtter altså en vurdering av grunnlaget for få villreinfangsten på Dovre inn på Norges tentative liste for verdensarvområder.

Une Bastholm (MDG) [12:27:50]: I innledningen til komiteens innstilling til saken har alle partiene sluttet seg til en vakker skildring av forholdet mellom villrein og mennesker i Norge, som jeg tror er ført i pennen av saksordføreren:

«Komiteen syner til at villreinen og oss som menneske har ei tett og samanhengende historie som strekkjer seg titals tusen år tilbake i tid. I Noreg var villreinen si vandring nordover samstundes med at isen trekte seg attende etter førre istid grunnlaget for at dei første menneska vandra inn i landet.»

Når villreinen nå har havnet på rødlista, er det en del av Norges eldste historie, identitet og kultur som er truet, i tillegg til arten selv.

Det er mange årsaker til at villreinen er truet. Det grunnleggende er mangelen på areal. Villreinen trenger mye plass – plass som vi mennesker ikke lenger lar den få. Vi har bygd vei, tog, hytter, kraftlinjer og demninger i trekkrutene og beiteområdene. Dyrene får stadig færre

steder å gå i sin leting etter mat, og det forstyrrer kalvingen.

Villreinen er et slående, trist og veldig konkret eksempel på hvordan vi mennesker fordriver annet dyreliv fordi vi ikke klarer å legge bånd på oss selv. Sivilisasjon handler grunnleggende sett om samarbeid, men vi mennesker klarer ikke lenger å samarbeide godt nok for å ta vare på vår egen historie, og enda mindre for å ta vare på artene vi deler planeten med.

Stortingsmeldingen leverer veldig mye grundig kunnskap om truslene mot villrein. Det er bra, men vi i Miljøpartiet De Grønne er skuffet over at vi ikke vedtar mer kraftfulle tiltak i dag, verken pisk eller gulrot. Vi hadde trengt tydeligere vedtak for å hindre nye inngrep i villreinområdene, for uten en reform på området risikerer vi at vi må begrense friluftslivet i stedet. Jeg frykter en unorsk utvikling, der mer og mer av norske fjellområder beslaglegges av hytter samtidig som allemannsretten svekkes. Det vil bety store naturinngrep og en gradvis privatisering av fjellet – og utryddelse av villreinen.

Arbeidsgruppene som er ledet av statsforvalterne, har levert gode utkast til tiltaksplaner, og stortingsmeldingen gir også veldig mye verdifull kunnskap. Da synes jeg det er viktig å understreke at Stortinget i flertallsmerknadene har klare forventninger til at tiltaksplanene bør vektlegges tungt, og at tiltak som anbefales, bare bør legges bort når det er svært gode grunner til det. Komiteen er også enig om at de endelige tiltaksplanene skal være tilstrekkelig ambisiøse for å hindre utviklingen villreinen nå har, og å bevare sunne, gode bestander av villrein.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:31:08]: Det var en flott skildring vi fikk i forrige innlegg, og den er en viktig påminner, for vi finner altså nesten 90 pst. av vill europeisk fjellrein i Norge. Det gjør villreinen til en norsk ansvarsart, som Norge har et særlig internasjonalt ansvar for å ta vare på. Det understreker også komiteen.

Dessverre har vi sett en vedvarende negativ utvikling for villreinen i Norge i mange år, og det på tross av at vi allerede har satt i verk tiltak for villreinen. Det er en utvikling som vi ønsker å snu, og det er også bakgrunnen for at regjeringen fremmet en melding til Stortinget for å bedre tilstanden for villreinen.

Skal vi klare det, blir det nødvendig med tiltak fra alle berørte sektorer, som samlet skal sørge for at vi klarer å snu den negative utviklingen innen 2030. Det er et ambisiøst mål, og vi har det travelt.

En helhetlig og mer restriktiv arealforvaltning i og rundt villreinområdene er avgjørende om vi skal forbedre tilstanden for villrein. Kommunene har et viktig ansvar for å forvalte villreinens leveområder. Derfor er

jeg glad for at en samlet energi- og miljøkomité understreker at ny kunnskap om villreinen og regionale planer må inngå i kunnskapsgrunnlaget når kommuneplanene revideres. For meg er det viktig at kommunene tar dette ansvaret, og at de ser seg tjent med å revidere sine planer der denne kunnskapen ikke inngår.

Videre påpeker et flertall i komiteen at nasjonale myndigheter skal sørge for en bærekraftig forvaltning av villrein fjellet, og at statsforvalterne får et tydeligere mandat til å gripe inn mot inngrep i villreinområdene. Dette er helt sentralt og nødvendig for å sikre at målene i stortingsmeldingen om høy terskel for nye inngrep i villreinområdene følges opp i praksis.

Regjeringen har merket seg gode anmodningsvedtak og vil selvfølgelig følge opp disse.

Jeg er glad for at en samlet komité gir bred støtte til alle målene og tiltakene i meldingen, og at komiteen gir regjeringen mandat til å iverksette tiltaksplaner som er tilstrekkelig ambisiøse til å snu den negative trenden for villreinen.

Gjennom meldingen og Stortingets behandling av denne legges grunnmuren for det som blir det videre arbeidet med villreinen. Nå skal det settes ut i livet gjennom arbeidet med å få på plass tiltaksplaner for det enkelte villreinområdet. Vi legger opp til at planen skal sendes på alminnelig høring mot slutten av 2024 eller i løpet av vinteren 2025. Jeg tror vi kan si at det ikke blir noen enkel prosess, men det blir en svært viktig prosess, og vi har nå gode og vel forankrede prinsipper for det arbeidet.

Vi legger opp til at det også skal være en inkluderende prosess før planen sendes på høring, som innebærer at vi vil ha møter med alle berørte kommuner og fylkeskommuner, og folkemøter som ledd i prosessen. Vi skal også ha møter med sentrale organisasjoner før vi bestemmer oss for hva som skal sendes på høring, sånn at vi sikrer bred forankring for de tiltakene vi kommer fram til.

Presidenten [12:34:02]: Det blir replikkordskifte.

Ove Trellevik (H) [12:34:19]: Det er kjekt å høyra at statsråden er ambisiøs, og at ein må forsøkja å få til tiltak for å snu utviklinga så raskt som mogleg, og aller helst innan 2030. Desse tiltaksplanane kjem til å verta viktige i så måte. Det er flott å høyra statsråden forklara korleis det skal jobbast med dei tiltaksplanane, ein inkluderande prosess med høyringar og den slags, men korleis ser han føre seg at tiltaksplanane skal følgjast opp? Dersom dei ikkje har den effekten me ønskjer, korleis skal me då følgja dei opp?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:34:56]: Det er et godt og viktig spørsmål. Jeg tror for det første at det

handler litt om hvilken legitimitet tiltaksplanene kommer til å oppleves å ha der ute. Hvis vi får til en god og inkluderende prosess, hvor alle må gi litt, men ingen må gi alt, er jeg relativt sikker på at det også kommer til å bli stor legitimitet for tiltaksplanene og for gjennomføringen av dem.

Vi får komme tilbake til nøyaktig hvilken status tiltaksplanene kan ha, nøyaktig hvordan vi kan sørge for at tiltakene som blir identifisert, og som man kommer fram til, faktisk blir gjennomført. Jeg er veldig opptatt av at vi må sikre at de tiltakene vi identifiserer, faktisk blir fulgt opp i neste omgang, ellers har vi misset på det som er målet for selve stortingsmeldingen, nemlig å klare å nå de langsiktige målene for en bedre utvikling for villreinen.

Lars Haltbrekken (SV) [12:36:05]: Stortingsmeldingen fra statsråden beskriver på en god måte de alvorlige utfordringene som villreinen står i, men spørsmålet mitt er: Hvorfor er det da sånn at de fleste tiltakene som regjeringen tenker å gjennomføre, er tiltak som skal «vurderes», «utredes», «oppfordres til», eller «bør gjennomføres»? Hvorfor er det så få av de helt nødvendige tingene som vi vet må skje for å ta vare på villreinen, som skal gjennomføres? Hvorfor ikke bare forby ny kraftutbygging eller ny hytteutbygging i villreinens leveområder?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:37:04]: Det er fordi det er en tilnærming som denne regjeringen rett og slett mener blir for enkel, og som heller ikke nødvendigvis er den riktige for å sørge for den langsiktige ivaretagelsen av villreinens leveområder som vi ønsker. Vi skal ikke gjennomføre tiltak bare for å gjennomføre tiltak. Vi skal identifisere de tiltakene som må til for at vi skal klare å snu tilstanden for villreinen, og sørge for å nå de langsiktige målene vi har identifisert og pekt på, og som Stortinget i tillegg slutter seg til. Det handler om noe som ikke passer så godt inn i en stortingsmelding, men som passer veldig godt inn i tiltaksplanene. Det er konkrete grep i konkrete områder. Det er å legge om stier der det er behov for det, se på hytter der det er behov for det, se på veier der det er behov for det, og sørge for at vi kanalisere ferdseil på en måte som villreinen faktisk kan tåle. Det er et arbeid som må følges opp i tiltaksplanene. Det er det som er det riktige stedet å identifisere den typen konkrete virkemidler.

Lars Haltbrekken (SV) [12:38:07]: Mener statsråden virkelig at vi ikke har tilstrekkelig kunnskap om hva som må gjøres for å ta vare på villreinen? Hva om disse milde oppfordringene om «bør tas mer hensyn til» osv., ikke virker, men tvert imot gjør at tilstanden for villrei-

nen blir enda mer alvorlig enn den er i dag? Hva vil statsråden da gjøre?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:38:41]: Jeg er helt overbevist om at det vi identifiserer i denne meldingen, kommer til å virke. Det er fordi det sentrale grepet i den videre oppfølgingen nå er å få på plass ambisiøse tiltaksplaner som setter en annen kurs, en annen retning, for hvordan vi tar vare på villreinen. Det er også bakgrunnen for at jeg har vært så opptatt av å få bredt forankret i Stortinget de viktige prinsippene som ligger til grunn for selve meldingen, som er det vi ønsker å oppnå, og som sier noe overordnet om hvordan vi ønsker å oppnå det. Det er et veldig godt utgangspunkt for vårt videre arbeid med de tiltaksplanene.

Vi vet mye om hvordan de tiltaksplanene kan gjennomføres. Vi har fått et godt faglig grunnlag for den videre jobben som vi skal gjøre, men det er ikke sikkert at det er den eneste måten å nå målene våre på. Jeg er opptatt av at vi skal finne måter å nå målene våre på som balanserer ulike hensyn på en god måte. Vi har en bred og godt forankret prosess, og det er det det videre arbeidet kommer til å handle om.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:39:53]: Under utarbeidelsen av denne villreinmeldingen kom det en del tilbakemeldinger om litt manglende involvering fra kommuner og berørte parter, med tanke på både tiltak, begrensninger og framtidig regulering og styring av disse områdene. Kan statsråden forklare litt hvordan man tenker å involvere berørte kommuner? I fylket som jeg representerer, har man Valle, som har store villreinområder, noe som har store konsekvenser for utviklingen av kommunen. Kan statsråden forklare og utdype litt hvordan man tenker å involvere kommuner i større grad i utarbeidelsen av konkrete tiltak framover?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:40:40]: Jeg sa jo litt om dette i mitt innlegg. Vi legger opp til å ha møter med alle berørte kommuner og fylkeskommuner, folkemøter som ledd i prosessen, og møter med sentrale organisasjoner før vi bestemmer oss for hva som skal sendes på høring. Det gjør at tiltaksplanene skal være best mulig forankret allerede før vi sender dem på høring, og at vi skal få gode innspill til hvordan vi kan avveie ulike krevende hensyn på en best mulig måte.

Jeg tenker at det ikke kommer til å bli så enkelt å jobbe med en del av de tiltakene som må til i disse tiltaksplanene. Det tror jeg vi skal være ærlige om og si, for de balanserer mange hensyn på en krevende måte. Samtidig har vi nå fått et godt felles grunnlag. Vi har fått et bredt flertall i Stortinget som slutter seg til det vi skal oppnå. Det er veldig gode prinsipper å ha som inngang

til det arbeidet vi skal ha med tiltaksplanene, sånn at vi får med oss folk i forståelsen av at alle må bidra litt. Hvis vi finner den balansen på en god måte, er jeg sikker på at vi også skal klare å identifisere de riktige tiltakene som avveier hensyn.

Sofie Marhaug (R) [12:41:52]: I meldingen skriver regjeringen at de vil bruke minst mulig inngripende virkemidler for å kanalisere ferdselen. Det er en formulering som Rødt i alle fall bekymrer seg litt for, for da antyder man at det er ulike hensyn der villreinen kan komme i andre rekke. Det er inngripende å legge ned stier, det er inngripende å flytte stier, men det er antakeligvis nødvendig hvis vi skal redusere ferdselen på en måte som gjør at villreinen føler seg trygg og kan utvide sine leveområder, ikke redusere dem.

Mitt spørsmål er egentlig: Hva tenker statsråden helt konkret ligger i å redusere ferdselen, og er det noen andre hensyn enn villreinen som kommer til å veie tyngre i det arbeidet? Eller er statsråden enig med f.eks. Rødt i at villreinen og hensynet til villreinen skal veie tyngst?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:42:56]: Jeg takker representanten for et godt spørsmål. Det er ingen tvil om at målet for tiltaksplanene er målet for utviklingen for tilstanden til villreinen framover. Det er det som er bakgrunnen for at vi skal lage disse tiltaksplanene i det hele tatt. Vi har vært opptatt av å kommunisere og i og for seg fortelle folk der ute at målet vårt ikke er å gjennomføre tiltak for å gjennomføre tiltak. Vi skal finne en balansegang hvor vi i sum gjennomfører de tiltakene som skal til for å oppnå målene våre. Da tenker jeg egentlig alltid at det er et mål å sørge for at man identifiserer de minst mulig inngripende tiltakene. Det er jo bra. Det sikrer legitimitet for tiltakene der ute. Samtidig skal ingen være i tvil om hva som er den overordnede målsettingen for tiltaksplanene, som er det vi skal følge opp, og som jeg opplever at Stortinget nå har gitt bred tilslutning til gjennom behandlingen av denne meldingen.

Sofie Marhaug (R) [12:43:48]: Tusen takk for svaret. Jeg forstår også at man ikke ønsker å liksom gi inntrykk av at vi skal gjennomføre tiltak bare for å gjennomføre tiltak. Samtidig tenker jeg vi skal være såpass ærlige og si at her vil det komme inngripende tiltak hvis vi skal nå de målene. Vi kommer antakeligvis ikke utenom noen ganske inngripende tiltak. Det er vel kanskje det jeg ønsker å få et litt klart og tydelig svar på fra statsråden, at ja, det vil det komme noen steder. Mitt spørsmål er i grunnen det.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:44:23]: Mitt svar er egentlig så enkelt som å si: Vi skal gjennomføre

de tiltakene som trengs. I noen tilfeller kommer det antakeligvis til å være noen inngripende tiltak. Jeg tror vi kan finne avbøtende måter å gjennomføre det på, og at vi kan kanalisere ferdselen til andre områder. Enkelte steder har vi sett at det er mulig å ha ferdsel i f.eks. randsonen i stedet for inn i selve de områdene som er viktigst for villreinen, noe som gjør at f.eks. friluftslivet blir ivaretatt på en god måte likevel.

Det er i og for seg noe av grunnen til at jeg inviterer alle organisasjonene som ønsker å være med og delta i diskusjonen om tiltaksplanene framover, til en bred samtale om hvordan vi finner det knekkpunktet på en god måte – som både sikrer at vi klarer å snu trenden for villreinen, og at vi også legger til rette for gode muligheter for friluftsliv innenfor det som er villreinens tålegrense i framtiden.

Ola Elvestuen (V) [12:45:30]: Mitt spørsmål blir litt om det samme, dvs. om ordbruken bl.a. når det gjelder kommunene og fylkene – at man vil oppfordre kommuner og fylker til å gjennomgå sine planer. Jeg tror det er viktig og riktig, det statsråden sier om at de vil legge opp til et bredt samarbeid, invitere alle kommunene med og også alle organisasjoner som vil bli berørt. Det er et godt utgangspunkt, men samtidig må det være tydelig at det handler ikke om at alle må bidra. Det handler om at det som gjøres, er nok til å endre og bedre tilstanden for villreinen. Det ansvaret ligger hos statsråden. Spørsmålet er da: Vil statsråden være tydelig, også i samhandling med dem man skal samarbeide med, på at det må være tilstrekkelige handlingsplaner, sånn at vi oppnår en bedring av statusen for villreinen i villreinområdene?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:46:30]: Det enkle svaret på det spørsmålet er ja. Hvis vi ikke får gjennomført betydelige tiltak for alle områdene framover, kommer vi ikke til å klare å snu den negative utviklingen som vi har sett over altfor lang tid. Målet her er å sikre store sammenhengende leveområder for villreinen, der villreinen kan trives og utfolde seg, og der har vi en lang vei å gå. Tiltaksplanene er instrumentet for å være med og sikre det. Nå har vi en god inngang til arbeidet med tiltaksplanene, en bred forankring for de prinsippene som skal ligge til grunn for måten vi følger det opp på. Så skal vi sørge for at de blir ambisiøse nok til å nå de målsettingene som vi har satt oss i fellesskap.

Une Bastholm (MDG) [12:47:21]: Jeg vil igjen understreke at komiteen veldig tydelig ber om at det skal være høy terskel for å legge bort forslag i utkastene til tiltaksplaner, og ber statsråden om å vektlegge tungt de tiltakene som er foreslått der. Jeg bet meg merke i uttrykket til statsråden – at alle skal gi litt, ingen skal gi alt.

Det høres jo tilforlatelig ut og hyggelig og ganske sosialdemokratisk, men det er ikke et veldig godt uttrykk. For eksempel i ekstremsport eller hvis vi skal redde en art som er i ferd med å bli utryddet, kan det hende at noen må gi alt. Mitt spørsmål til statsråden er: Er ikke målet her en kunnskapsbasert forvaltning av villreinen med mål om bærekraftige, sunne bestander – med minst mulig konflikt, vil jeg understreke – ikke at alle skal være fornøyde med prosessen? Det er det ikke sikkert man får til.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:48:19]: Ja, det er i og for seg det overordnede målet. Samtidig synes jeg det skal være en målsetting at de som er der ute, og som skal leve med de tiltakene som vi skal gjennomføre, skal være godt fornøyd med prosessen og skal ha en forståelse for hvorfor man har gjennomført de tiltakene som man har gjennomført. Noe annet ville vært et litt rart utgangspunkt, mener jeg, for det arbeidet med tiltaksplaner som vi nå skal følge opp.

Så er egentlig mitt hovedpoeng å si at det er den samlede belastningen i sum som gjør at vi har kommet dit i dag, og nettopp fordi det er den samlede belastningen i sum, er det et riktig prinsipp at alle skal være med og bidra til å sørge for at vi tar belastningen ned, og at belastningen blir innenfor det som er tålegrensen til villreinen. Det kan være ulikt hvor mye belastningen må tas ned innenfor ulike områder. Det vil jo kunne variere mellom de ulike tiltaksplanene. Målet der er altså målene for villreinen, som er det som er utgangspunktet, men jeg synes det er et godt prinsipp at alle skal være med og bidra litt, heller enn at noen skal være med og bidra med alt.

Une Bastholm (MDG) [12:49:22]: Det reiser en interessant diskusjon om rettferdighet, for noen interesser kan være viktigere for samfunnet enn andre. For eksempel er ikke store, nye hyttefelt spesielt viktige for overordnede samfunns mål, men det er noe som noen ønsker seg, mens andre ting som f.eks. allemannsrett, fri ferdsel i naturen – den typen verdier og goder i samfunnet – har veldig stor verdi for vårt samfunn. Jeg er nysgjerrig på om det kommer til å bli aktuelt å utvide noen villreinområder, om det vil kunne være aktuelt å restaurere områder også for å gi villreinen mer plass og mer ro. Mitt spørsmål knytter seg egentlig til et annet forslag vi skal debattere senere i dag, om naturrestaurering og mangelen på hjemler og system for å kunne gjøre det: Har regjeringen i dag hjemler for å kunne utvide villreinområdene, f.eks. ved å fjerne hyttefelt og restaurere de områdene dersom det trengs?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [12:50:24]: Jeg tenker at vi skal komme tilbake til de ulike tiltakene

som vi skal gjennomføre i arbeidet med tiltaksplaner, og i den sammenheng får vi også vurdere om vi har de hjemlene vi trenger for å kunne gjennomføre de tiltakene som vi identifiserer. Det får bli en viktig del av det videre arbeidet.

Vi skal sørge for at villreinen har nok plass. Det er det som er målsettingen for det videre arbeidet. Det er helt avgjørende for å sørge for å snu den negative utviklingen som har fått lov til å pågå altfor lenge, og det er også inngangen vår til arbeidet med tiltaksplanene overordnet sett.

Det er klart at noen andre instrumenter som vi bl.a. jobber med i forbindelse med handlingsplanen for natur, som f.eks. naturrestaurering, kan være viktige deler for å sørge for at tiltakene får den effekten vi ønsker. Det kommer vi til å følge opp på en god måte i arbeidet videre.

Presidenten [12:51:15]: Replikordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Aleksander Øren Heen (Sp) [12:51:26]: Eg vil egentleg takka for debatten, som eg synest har vore god, og det er fleire moment som har vore framme. Eg har lyst til å bruka litt tid på det som er viktig for Senterpartiet i dei diskusjonane som har vore.

Ei villreinformelding og stortingsbehandling av den handlar egentleg om å avvega nokre samfunnsinteresser. I villreinfeltet som økosystem har me fleire brukarinteresser, og det å setja villreinen i førarsetet betyr ikkje at alle andre må hoppa av bussen, men det betyr at det er reinen som skal vera førande for kor den bussen skal, for å bruka eit sånt omgrep.

Ei anna brukarinteresse her er friluftslivet, som er ei viktig samfunnsinteresse. At folk har natur å bevega seg i, er bra for folk, men me må gjera det på ein måte som er bra for reinen. Det handlar om å setja villreinen i førarsetet.

Som det blir peika på her, gjev ein eit mandat til regjering og forvaltning til å leggja om og leggja ned når det gjeld både stiar, hytter og den typen tilrettelegging for friluftsliv, men ein skal òg ha gode avbøtande tiltak i dei tilfella der dei verkemidla er nødvendige.

Ein peikar også på at landbruket må tilpassa seg. Det er spesielt salteplassar som kan vera ein «hot spot» for smitte. Då må ein kanskje vurderer å flytta litt rundt på dei og ha andre typar tiltak som ein har utvikla litt kunnskap om gjennom handteringa av skrantesjuken. Noreg treng energianlegg, og det er no eingong slik at dess høgare opp vatnet er, dess meir energi gjev det på vegen ned. Det er fysikkens lover, og i høgdene er også leveområdet til villreinen. Me skal ikkje slutta å produsera vasskraft i dette landet, men me må kanskje tenkja litt på korleis me gjer det, kva for vegar me har inn til dette, kor

kraftlinja er, kor me legg dei traseane, og kanskje må ein òg i større grad frå energisektoren bidra til avbøtande tiltak for at reinen skal kunna trivast.

Me treng òg ei god samferdsle i dette landet. Me må kryssa fjella våre for å koma oss frå a til b. Det er no eingong slik dette landet er skapt, men me må i den langsiktige planlegginga av transportpolitikken ta større omsyn til villreinen. Nokon plassar kan det bety tunnel, nokon plassar kan det bety stengd veg, i dei tilfella villreinen oppheld seg der. Dette handlar nettopp om å ta i bruk litt teknologi og det å avvega samfunnsinteresser, men òg om å setja villreinen i førarsetet.

Eg meiner at dette blir svart godt ut, og at ein har klart å samla seg om nokre hovudgrep her, synest eg er bra. Så vil eg trekkja fram ein ting som ikkje har vore nemnd. Det er det reetableringsvedtaket Stortinget gjer om Nordfjella, som har vore etterlyst i lang tid etter at staten valde å skyta ut den flokken på grunn av smitte. No gjev ein ei melding til forvaltninga frå eit samla storting om at der skal ein reetablere. Det er kanskje eit av dei store, faktiske naturrestaureringsprosjekta for å få tilbake villreinen i eit av dei store villreinområda, som Nordfjella er. Det er eg glad for.

Ola Elvestuen (V) [12:54:43]: Først vil jeg si at Venstre stemmer subsidiært for forslagene nr. 11 og 12.

Dette er en veldig viktig sak, men det er oppfølgingen av den som kommer til å være det avgjørende. Det er det som etter hvert kommer til å vise om den har den effekten som vi forventer at den skal ha. Det er klart at handlingsplanene og tiltaksplanene må komme, de må være tilstrekkelige, og de må også være tilstrekkelige med tanke på gjennomføring for å få en forbedring.

Jeg vil ta opp et par ting til. Vi har lagt inn et forslag som også ligger i saken, om bl.a. utvidelse av Rondane nasjonalpark og Forollhogna nasjonalpark. Det står i meldingen at der har arbeidet stoppet på grunn av lokal motstand. Vi har et forslag om at vi mener det arbeidet bør gjenopptas, at her bør man vurdere en utvidelse – i hvert fall gjøre det arbeidet som er nødvendig, slik at det er klart for å ta det vedtaket når det er noen i regjeringen som har vilje til det.

En annen ting regjeringen skriver om i denne saken – som vi vel får vite i stortingsmeldingen om naturavtalen, Kunming–Montreal-avtalen – er at villreinområdene vil bli vurdert som en del av de 30 pst. verneområdene etter Kunming–Montreal-avtalen. Jeg vil fra Venstres side si at jeg håper det er noe man ikke tar med videre. Villreinområdene er viktige, og de skal selvfølgelig gjøres til gode leveområder for villrein, men jeg mener at 30-prosentmålet for vern nettopp bør være formelle verneområder også i Norge, slik at dette står seg i sammenligningen internasjonalt.

Helt til slutt: Vi vil fortsatt jobbe videre – selv om det ikke er forslag her – med at vi får rovdyr som jerv tilbake på Hardangervidda, og at vi får et mer naturlig miljø i villreinområdene.

Sofie Marhaug (R) [12:57:16]: Det er et par–tre ting jeg gjerne skulle ha kommentert. Saksordføreren oppsummerte mye godt, det er ikke det, men det stikket som var knyttet til kraftproduksjon, kjenner jeg meg egentlig ikke helt igjen i. Det Rødt, sammen med en del andre partier, foreslår, er jo å si nei til ny kraftproduksjon. Det er ingen av oss som har foreslått å legge ned eksisterende kraftproduksjon, men det er klart at vi skal ha noen vilkårsrevisjoner av vassdragene våre. Det å ta større hensyn til miljø når vi får de vilkårsrevisjonene – som vi skal diskutere senere i dag under saken om restaurering av natur – mener jeg er positivt. At vi tenker ut fra den kunnskapen vi har om villreinen og tilstanden for villreinen, er en selvfølge, mener jeg, og det tilsier også – synes Rødt – at vi ikke bør tillate ny kraftproduksjon i villreins leveområder.

Jeg har sagt mye om begrensninger og hvordan man må gripe inn, men jeg tenkte jeg også skulle si en litt positiv ting for kommunene. Det er klart at det er noen kommuner som får mye ansvar, fordi det er noen kommuner som har en høy andel – eller nesten bare har – villreinområder i sin kommune. Når det skal gjennomføres planvasker, altså når gamle planer der man ikke har tatt hensyn til naturen, og naturen ikke har vært like høyt på dagsordenen, revideres, er de kommunene nødt til å gjøre et ganske stort arbeid, og det er viktig at vi også gir midler til det.

I forrige budsjett satte regjeringen av en del støtte til planvask i kommunene. Det var veldig bra. Jeg tror vi trenger enda mer av det framover, ikke minst i de kommunene det er snakk om her, slik at det ikke blir en for stor økonomisk belastning, men også slik at de faktisk rent konkret skal være i stand til det. De må ha ansattressurser som kan gjennomføre det juridiske arbeidet som ligger bak den typen planvask som blir helt nødvendig hvis vi skal komme i mål med de tross alt ganske ambisiøse ambisjonene vi har.

Jeg tror det var representanten fra Høyre, Trellevik, som sa noe litt klokt om allemannsretten, og Une Bastholm fra Miljøpartiet De Grønne var for så vidt også inne på det: Allemannsretten er jo ikke å ødelegge naturen. Det er ikke det allemannsretten handler om. Det går an å forvalte allemannsretten på en måte som også betyr vern av villrein, og at vi tar vare på villreinen mer enn vi gjør i dag.

Lars Haltbrekken (SV) [13:00:21]: Siden Venstres representant var så raus og ville stemme subsidiært for noen av våre forslag, får vi bidra med litt komitéarbeid i

salen, vi også. Vi vil støtte Venstres forslag nr. 13. Jeg vil for øvrig også gi støtte til det representanten Elvestuen sa om å få innført jerv på Hardangervidda. Jeg tror det er viktig også for villreinen, sånn at jerven kan være med og ta ut syke dyr, sånn at man unngår den situasjonen man hadde i Nordfjella.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:01:01]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:01:09]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene – Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak (Innst. 375 S (2023–2024), jf. Meld. St. 21 (2023–2024))

Presidenten [13:01:28]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nikolai Astrup (H) [13:01:56] (ordfører for saken): La meg starte med å takke komiteen for et godt samarbeid om en viktig melding. Komitébehandlingen har vist at det er bred tilslutning til formålet med og retningen på arbeidet med forvaltningsplanene for de norske havområdene.

I Norge har vi lange tradisjoner for sameksistens mellom ulike næringer til havs. Dette må fortsette. Samtidig må vi bli bedre på å ivareta naturverdiene som ligger til grunn for sunne, rene og friske hav. Norge har sluttet seg til målet om en bærekraftig forvaltning av 100 pst. av våre havområder under nasjonal jurisdiksjon innen 2025. Basert på stortingsmeldingen vi nå har til behandling, er det få utsikter til at vi når det målet.

Meldingen fastslår at målene knyttet til verdiskaping er nådd. Samtidig skriver regjeringen at mange av de øvrige målene knyttet til naturmangfold, økosystemer og forurensning ikke er nådd, eller at det ikke finnes tilstrekkelig kunnskap til å kunne si om de er nådd. 19 områder som til sammen dekker ca. 55 pst. av norske havområder er vurdert som særlig verdifulle og sårbare. En samlet komité understreker at særlig verdi-

fulle områder ikke er ensbetydende med vern eller at annen aktivitet ikke er ønskelig eller mulig. Aktivitet i et særlig verdifullt område forutsetter imidlertid særlig aktsomhet og kan gi grunnlag for særskilte forvaltningsvedtak. Komiteen understreker videre at særlig verdifulle områder dekker så store områder at det er nødvendig med en aktiv og differensiert tilnærming innfor hvert enkelt av de 19 områdene for å sikre en bærekraftig og treffsikker forvaltning som ivaretar miljøverdier og økosystemer, og samtidig ta hensyn til annen ønsket aktivitet i områdene.

Tareskog er viktig for mange marine bestander i gode økosystemtjenester. Det er viktig for karbonlagring og bidrar til sunne og produktive hav som danner grunnlag for arbeidsplasser og kystsamfunn. Komiteen har derfor samlet seg om et vedtak der vi ber regjeringen legge fram en plan og foreslå tiltak for systematisk å restaurere norsk tareskog langs kysten.

Havet gir muligheter for verdiskapende aktivitet: fiskeri, havbruk, havvind, tang, tare, mineraler, bølge- og tidevannskraft er bare noen av eksemplene på aktivitet som kan legge grunnlag for vekst og verdiskaping, forutsatt at vi spiller på lag med naturen. Men også petroleumsressursene har vært og er viktige for Norge og våre allierte i Europa. Hvis jeg tar av meg saksordførerhatten et øyeblikk, mener jeg det er viktig å minne om at vi står overfor et svært bratt fall i petroleumsproduksjonen etter 2030, med mindre det gjøres nye funn på norsk sokkel. Tall fra Rystad Energy viser at uten nye funn kan gassproduksjonen falle med 35 pst. allerede i 2035, og med 87 pst. i 2050. Hvis Norge skal være en stabil leverandør av gass og etter hvert blått hydrogen til våre allierte i Europa, og dermed bidra til energi- og klimaomstillingen på kontinentet, og også forsvare en investering i hydrogenrør til bl.a. Tyskland, er vi avhengige av å gjøre nye funn og tildele nytt areal.

Jeg tar opp de forslagene Høyre er en del av.

Presidenten [13:04:51]: Representanten Nikolai Astrup har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ingvild Kjerkol (A) [13:05:15] (komiteens leder): Stortingsmeldingen om helhetlig forvaltning av våre havområder Barentshavet og områdene utenfor Lofoten, Norskehavet, Nordsjøen og Skagerrak er en stor og viktig melding som handler om å balansere mange ulike hensyn.

Høyre velger altså anledningen denne saken gir, til å foreslå å gjenåpne lisensene i Nordland VI. Jeg hører nesten at representanten begrunner dette i den sikkerhetspolitiske situasjonen og behovet for stabile gassleveranser til Europa og verdens demokratier. Høyres egne ordførere i Lofoten og fylkestinget i Nord-Trøndelag – nei, det

var en «slip of the tongue» – altså, fylkestinget i Nordland har så sent som i går sagt blankt nei. Høyre-ordfører Jonny Finstad i Vestvågøy sier det er å piske en død hest. Hva tenker Høyres representant om det utsagnet?

Nikolai Astrup (H) [13:06:20]: Hvorvidt hesten er død, vil jo vise seg hvis man åpner for aktivitet. Det hadde for så vidt vært interessant å høre hva man mener om dette i Nord-Trøndelag. Vi er av den oppfatning at vi står overfor et svært bratt og brutalt fall i norsk gassproduksjon. Jeg tror veldig få i denne salen har tatt innover seg hva det innebærer, både for norsk økonomi og arbeidsplasser, og også for evnen til å gjennomføre en klima- og energiomstilling i Europa i tråd med Parisavtalen.

Det er ikke olje og gass i seg selv som er problemet; det er utslippene vi må redusere ned mot null i 2050. Skal Europa klare det, vil blått hydrogen være en viktig innsatsfaktor og kunne bidra til at man kan skalere hydrogenøkonomien langt raskere enn det man klarer med grønt, som per i dag koster omtrent dobbelt så mye som blått. Den premien må tyske skattebetalere betale, og det gjør det altså rimelige og enklere å nå klimamålene som vi alle er enige om at vi skal nå.

Ingvild Kjerkol (A) [13:07:27]: Vi må ta innover oss klimamålene og at de vil innebære at vi produserer alternativer til norsk olje og gass. Vi må også ta innover oss at det er et fall etter 2030. Det er jo kjent kunnskap som Høyre har hatt muligheten til å gjøre noe med i åtte år, hvor man har representert et flertall i denne salen. Jeg vil gjenta spørsmålet mitt og kanskje utfordre representanten litt mer på om han vurderer dette som et troverdig og realistisk forslag, eller om det er sånn at anledningen bare bød seg i denne stortingsmeldingen til å markere noe velvilje overfor olje- og gassnæringen i et område som de for øvrig for lenge siden har erkjent at det ikke er mulig å gjenåpne.

Nikolai Astrup (H) [13:08:25]: Det er fullt mulig å gjenåpne dette området, selvsagt er det det. Når det gjelder petroleumspolitikken som ble ført under Solberg-regjeringen gjennom åtte år, var den forutsigbar. Vi hadde jevnlig nye konsesjonsrunder ute, mens denne regjeringen har latt SV bestemme tempoet for olje- og gassutvinningen og dermed sagt nei til å lyse ut 26. konsesjonsrunde i hele fireårsperioden. Det mener jeg er uheldig, for vi trenger å ha tilgang på nytt areal for å gjøre nye funn, for å bremse fallet i norsk olje- og gassproduksjon og være en stabil leverandør av energi til våre allierte i Europa i en svært krevende tid, og ikke minst gjøre det mulig for dem å gjennomføre et grønt skifte ved hjelp av blått hydrogen. Dette henger sammen.

Vi har tre konkrete forslag som vi fremmer i denne meldingen. Det er en områdeløsning for evakuering av gass fra Barentshavet – det er det viktig å få på plass – det er å lyse ut 26. konsesjonsrunde, og det er å gjenåpne de delene av Nordland VI som tidligere har vært åpnet.

Lars Haltbrekken (SV) [13:09:38]: Jeg må si at replikken som ble stilt av komiteens leder, var som musikk i mine ører. For ti år siden trodde jeg vel aldri at en representant for Arbeiderpartiet skulle stå og kritisere Høyre for å ville åpne Lofoten. Jeg synes det er svært gledelig.

Jeg skal også stille et spørsmål til representanten Astrup, og det går ikke overraskende på det samme temaet. Vi hører at Høyre ønsker å åpne områdene utenfor Lofoten for å lete etter gass. Da er mitt enkle spørsmål: Hvis de finner olje der, vil de la den ligge?

Nikolai Astrup (H) [13:10:31]: For å vite hva som ligger der, må man åpne. La meg først si at det er åpenbart at representanten Haltbrekken og jeg har litt ulik musikksmak. Det som er overraskende, er at Arbeiderpartiet nå har tilegnet seg den samme musikksmaken som SV, for den inngangen representanten Haltbrekken her har, er en bekreftelse på at det er SV som setter tempoet i norsk olje- og gasspolitikk om dagen. Det er illevarslende for våre allierte i Europa, det er illevarslende for muligheten til å gjennomføre et grønt skifte og kutte utslipp betydelig, og det er illevarslende for norske arbeidsplasser langs hele kysten vår. Det er grunn til å bekymre seg over at kamerat Haltbrekken har såpass dårlig musikksmak.

Presidenten [13:11:20]: Replikkordskiftet er omme.

Mani Hussaini (A) [13:11:36]: Våre havområder har beriket oss og vil berike oss i tiden som kommer. De har beriket oss gjennom naturressurser og natur. Norge har utviklet og etablert en helhetlig og økosystembasert forvaltning av våre havområder. Det er unikt i verdensammenheng, og jeg vil påstå at denne måten å forvalte havområdene våre på er helt avgjørende for å greie balansen med bærekraftig bruk og bevaring.

Stortingsmeldingen om forvaltningsplaner som regjeringen har lagt fram, viderefører og fornyer dette forvaltningssystemet. En ny faglig identifisering av særlig verdifulle og sårbare områder, SVO-er, er gjennomført, basert på oppdatert kunnskap. Til sammen kan rundt 55 pst. av våre havområder i dag identifiseres eller kvalifiseres som SVO-er. At et område er SVO, gir ikke direkte virkninger i form av tiltak, og dette er viktig å understreke for oss i Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Likevel utgjør den nye kunnskapen et viktig grunnlag for forvaltningen i årene som kommer, bl.a. når det gjelder vurde-

ringer av områdets spesifikke rammer eller krav til aktivitet, som jeg kaller det.

Miljøtilstanden i de norske havområdene påvirkes i økende grad. Det bidrar til økt havtemperatur, minkende havis, havforsuring og formørking av vannet. Dette medfører endringer i den økologiske tilstanden i økosystemene. Forvaltningsplanen viser at det er behov for en videre innsats for å opprettholde miljøverdiene og for å sikre produktiviteten og verdiskapingen.

Presidenten [13:09:30]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [13:13:51]: Norge var tidlig ute med havforvaltningsplaner og ledet an i verden, men nå er det andre som også kommer etter. EU har sine. De har også arealplaner på en annen måte. Australia har det. Når vi ser framover, har vi Montreal-avtalen, og det kommer en egen sak om det. Men så er det jo dette med 30 pst. vern også av våre havområder, og mitt spørsmål til Arbeiderpartiet blir egentlig: Er Arbeiderpartiet innstilt på at vi også definerer 30 pst. av våre havområder for vern etter Montreal-avtalen?

Mani Hussaini (A) [13:14:31]: Det er mange partier som har ment mye forskjellig om hva denne forvaltningsplanen skal inneholde og ikke inneholde. Samtidig har vi varslet at det kommer en naturmelding til Stortinget, hvor vi skal ta tak i de målene som Norge var en pådriver for i Montreal, nemlig 30 pst. vern og bevaring av land og hav innen 2030. Det er noe som er varslet. Det kommer til Stortinget, og jeg mener det er ryddigst å vente til den meldingen er der. Da kommer vi også til å vise våre posisjoner på det feltet.

Une Bastholm (MDG) [13:15:17]: Det har vært en samlet miljøbevegelse og egentlig en samlet gruppe av havnæringer som har ønsket seg marine arealplaner innført i Norge. Det er noe som EU-landene praktiserer. Det er vanlig å praktisere for ansvarlige havland. Det er noe som Norge velger å ikke innføre, og man skusler bort muligheten i denne forvaltningsplanen til å innføre det. Det er for meg fullstendig uforståelig, i og med at det her ikke er stor konflikt mellom næringsinteresser, miljøinteresser og bærekraftige sunne hav heller. Næringene ønsket selv at det skal være slutt på tilstanden med alles krig mot alle. Man trenger et kart som sier noe om hvor det er de ulike interesser i havene skal ha forrang, og hvor de andre må vike. Særlig taper naturen på dette når en ikke har en faktisk helhetlig forvaltning. Hva i alle dager er grunnen til at Arbeiderpartiet ikke ønsker marine arealplaner?

Mani Hussaini (A) [13:16:15]: Vi mener forvaltningsplanene er nettopp det de er. Det er en måte å samle inn kunnskap på, oppdatere kunnskapen og sør-

ge for at det er et samspill mellom de ulike sektorene på naturens og miljøets premisser.

Så har jeg hørt det forslaget om marine arealplaner. Hvis jeg spør partiene her i salen, vil jeg få minst femseks ulike definisjoner på hva disse marine arealplanene vil føre til. Det er et forslag som vi må komme tilbake til. I mellomtiden mener jeg forvaltningsplanen og forvaltningsplanssystemet har så stor tyngde både i det norske samfunnet, i næringene og i miljøorganisasjonene at vi samtidig må jobbe for å forsterke det, istedenfor å peke på et nytt verktøy som veldig få greier å identifisere i dag.

Lars Haltbrekken (SV) [13:17:19]: I den forrige replikkvekslingen fikk vi stadfestet at Arbeiderpartiet lytter til de vitenskapelige rådene når det gjelder oljeboring og gassboring utenfor Lofoten. Det er bra. Mitt spørsmål til representanten er: Når vil Arbeiderpartiet lytte til vitenskapen om iskantsonen og akseptere at iskantsonen faktisk går lenger sør enn der Arbeiderpartiet ønsker at den skal gå?

Mani Hussaini (A) [13:18:05]: Som mange andre her har vi fått med oss den uenigheten som har eksistert i faglige forum, og den diskusjonen som var på Stortinget. Hvis jeg skulle velge, skulle jeg ønske at dette ikke var en politisert sak, men dessverre ble den det av den forrige regjeringen. Vi skriver i Hurdalsplattformen at iskantsonen er der Stortinget har bestemt at den skal ligge, og vil ikke gå inn å politisere ytterligere hva iskanten skal være og ikke være.

Presidenten [13:18:37]: Replikordskiftet er omme.

Aleksander Øren Heen (Sp) [13:18:55]: Noreg har lang tradisjon for berekraftig forvaltning av havmiljøa og ressursane våre i eit langsiktig perspektiv, til det beste for det norske samfunnet. Gjennom 20 år har me utvikla forvaltningsplansystemet til å bli det viktigaste politiske verktøyet for ein heilskapleg norsk havpolitikk. Me kunne tidlegare i dag høyra statsminister Jonas Gahr Støre seia at me var eit atlanterhavsfolk, og då tenkjer eg det er på sin plass å ha behandla heilskaplege forvaltningsplanar for viktige norske havområde same dag.

Føremålet med desse planane er å leggja til rette for verdiskaping gjennom berekraftig bruk. Me skal vareta viktige økosystem, og me skal leggja til rette for næringsutvikling. Havet gjev store moglegheiter for verdiskaping og arbeidsplassar langs heile kysten, og nokre av Noreg sine største eksportnæringar er baserte på nettopp hav, gjennom energiproduksjon til havs og fiskeri. Denne meldinga skal prøva å balansera nokre av desse viktige samfunnsomsyna og prøva å leggja til rette for at ein kan vareta desse viktige næringane, men også miljøet, i tida som kjem.

Det å vekta miljø opp mot næring er noko av det ein legg opp til, men ein legg òg til rette for å sikra nok areal til fiskeri, ein legg opp til å sikra areal til energiproduksjon – fornybar, men òg viktig petroleumsproduksjon – og ein er òg innom havbotnmineral, som har vore behandla i denne salen tidlegare. Eg er glad for at ein har fått fornya dette verktøyet, og at det framleis er eit levande styringsverktøy for dei norske havområda i åra som kjem.

Terje Halleland (FrP) [13:21:06]: Det er mange som lurar på hva vi skal leve av etter oljen. Heldigvis er det mange av oss som er til stede her i dag, som aldri kommer til å få oppleve den problemstillingen, tror jeg. Men uansett er jeg rimelig trygg på at havet kommer til å bli en viktig, om ikke avgjørende, del for Norges framtid og norsk verdiskaping.

Forvaltningsplanene er å tilrettelegge for verdiskaping og aktivitet i sameksistens med mange aktører og med et overordnet hensyn til havets begrensninger, og ivareta disse på en måte som gir rene og produktive hav for evig tid. Det har alltid vært stor aktivitet i norske havområder, men nå står vi foran enda større aktivitet og enda flere formål og aktører. Da er det viktig å ha helhetlige planer for en god forvaltning og sameksistens, som kommer til å bli viktigere og gjerne enda mer utfordrende.

Noe av aktiviteten har vi hatt i tusenvis av år, noe har vi hatt i noen tiår. Vi har erfaring med aktivitet, og vi vet hvor utfordringene ligger. Noen aktiviteter vil være nye, hvor vi har mye mindre erfaring, og da er det betryggende å kunne spille på den erfaringen vi har fra tidligere, i både privat utførelse og offentlig forvaltning. Gjennom forvaltningsplanene øker vi forutsigbarheten og styrker sameksistensen. Når fiske, skipsfart og petroleumsvirksomhet skal dele mer plass med ny aktivitet fra havbunnsmineraler, lagring av karbon og havvind, vil det bli mer krevende. Men mange av de nye næringene kommer heldigvis fra de tidligere havnæringene, og det er all grunn til å imøtekomme denne aktiviteten positivt.

Det har i denne gjennomgangen vært mindre oppmerksomhet på iskantsonen, uten at det betyr noe annet enn at vedtaket fra forrige revisjon ligger fast. Jeg forventer vel at 30-årsperioden blir oppdatert ved neste gjennomgang, og da har vi den dynamiske grensen som vi også la opp til forrige gang. Når vi behandler forvaltningsplanene for våre havområder, er betingelsene for petroleumsnæringen viktige. Nå får vi økt aktivitet i Barentshavet, noe som er bra, og jeg både håper og tror at vi skal gjøre funn som forsterker denne aktiviteten. Eterspørselen etter olje og gass kommer fortsatt til å være veldig høy lenge, men gass vil være spesielt etterspurt.

Da må det også komme løsninger som gjør at vi kan eksportere gass ut fra Barentshavet.

Fremskrittspartiet har vært en pådriver for bistandsprogrammet mot marin forsøpling. Det skulle forebygge og redusere omfanget av marin forsøpling i utviklingsland. Jeg kan vanskelig se for meg områder hvor norsk bistand kan gjøre en større forskjell enn i arbeidet mot marin forsøpling. At en nå velger å avslutte dette programmet, er uheldig.

Presidenten [13:24:11]: Det blir replikkordskifte.

Sofie Marhaug (R) [13:24:28]: Jeg følger opp noen av replikkene til Høyre i sted, for det er Fremskrittspartiet og Høyre som sammen foreslår å åpne Nordland VI, altså å åpne for leting og utvinning av petroleum utenfor Lofoten. Det kom en ressursrapport fra Sokkeldirektoratet i 2010 som konkluderte med at det sannsynligvis ikke er gass i Nordland VI, ut fra seismikken som er blitt gjort der, men det kan være olje.

Jeg merker meg at kronargumentet til både Høyre og Fremskrittspartiet i en del av disse debattene er at Europa trenger gass, og så går man inn for å åpne et område som sannsynligvis ikke inneholder gass, og som krever elektrifisering med kraft fra land hvis det skal realiseres, i alle fall hvis vi skal tro det vi vet så langt, ut fra f.eks. ressursrapporten til Sokkeldirektoratet. Mitt spørsmål er: Hvorfor vil de åpne akkurat dette området?

Terje Halleland (FrP) [13:25:34]: Fremskrittspartiet ønsker ikke bare å åpne dette området, vi ønsker å åpne hele LoVeSe-området. Vi synes det er lurt å ha en god forvaltning, at vi har gode forvaltningsplaner som innebærer at vi henter ut de ressursene som er tilgjengelige. Å ha en konsekvensutredning for dette området, tror vi kunne vært veldig lurt. Til det at vi vet hva som er der: Det tror vi ikke noen kan si noe om før vi har forsøkt å lete og sett hvilke funn vi har.

Som det er blitt sagt her tidligere, er det altså ikke olje og gass som er problemet, men det er forbrenning og annet. Vi skal bruke olje og gass lenge. Vi har løsninger på mange områder der gass er den store fordelen, men der det også vil være bra med olje – og norsk olje.

Lars Haltbrekken (SV) [13:26:47]: Da fikk vi høre at Fremskrittspartiet ønsker å åpne hele Lofoten, Vesterålen og Senja for olje- og gassboring. Hadde det ikke vært et utenomparlamentarisk uttrykk, hadde det vært fristende å si at de er klin gærne, hele gjengen, men det skal ikke sies.

Jeg prøver å gjenta spørsmålet som jeg stilte Astrup, og som jeg ikke fikk noe svar på fra ham. Jeg stiller det da til kameraten Halleland i stedet. Det er: Hvis man finner

olje i de områdene utenfor Lofoten som de ønsker å åpne, vil de la den oljen bli liggende?

Presidenten [13:27:31]: Før representanten Halleland får ordet til svar, vil presidenten påpeke at dersom representanten Haltbrekken mener at det han sa, ikke er et parlamentarisk uttrykk, bør han holde seg for god til å si det.

Terje Halleland (FrP) [13:27:47]: Nei.

Une Bastholm (MDG) [13:27:56]: Jeg har først lyst til å fortelle representanten fra Fremskrittspartiet at jeg har hatt en hyggelig kveld med to fra FpU på en kafé i Bodø. Der fortalte de meg at Nordland FpU er imot oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja. Det kan representanten Halleland ta med seg hjem og grunne litt på.

Mitt spørsmål handler om marine arealplaner, for det var en viss spenning knyttet til om Fremskrittspartiet kom til å være med og støtte et forslag om å be regjeringen utrede behovet for marine arealplaner i norsk havforvaltning. Det finnes mange gode grunner til det, og en av disse er sameksistens, som representanten Halleland tar opp selv. Det er mange næringer som ønsker å bruke norske havområder, og et sånt kart ville gitt en forutsigbarhet for de næringene om hvor de kommer til å kunne ha aktivitet framover. Hvorfor støtter ikke Fremskrittspartiet innføring eller utredning av marine arealplaner?

Terje Halleland (FrP) [13:29:02]: Fremskrittspartiet vurderte lenge å være med på en utredning om marine arealplaner. Det var en merknad Høyre og Fremskrittspartiet sto alene om. Vår bekymring begynte å komme da det var flere som meldte seg på den merknaden, for alle de andre partiene hadde satt seg inn i en merknad der de ville innføre en marin arealplan umiddelbart. De ville altså ikke være med på en utredning. Da er vi bare veldig ærlige på at vi tror det bare blir en skinnprosess, og vi velger heller å støtte regjeringen i den saken.

Presidenten [13:29:41]: Replikordskiftet er omme.

Lars Haltbrekken (SV) [13:29:56]: Vi får prøve å holde oss innenfor parlamentarisk språkbruk denne gang.

Norges havområder er livsviktige for oss mennesker. De gir oss mat, de er med på å stabilisere klimaet gjennom sitt enorme opptak av CO₂, og de er en del av livsnerven i verden. Forurensning, overfiske, klimakrise og økt olje- og gassutvinning, og nå også gruvedrift på havbunnen, er eksempler på vår vettløse bruk av havet.

Saken vi diskuterer i dag, viser for alvor det store skillet i miljøpolitikken mellom partiene. Der noen av oss vil sørge for at vi følger de klare vitenskapelige råde-

ne, ser vi andre se blankt bort fra disse. De lager sågar sine egne definisjoner for hva som er sårbart og ikke. Ja, jeg snakker om iskantsonen, hvor flertallet i denne sal nekter å forholde seg til at iskantsonen faktisk går der den går. De danner sin egen alternative virkelighet.

At Fremskrittspartiet ser bort fra vitenskapen, burde ikke overraske noen, men at Høyre og Arbeiderpartiet gjør det, forundrer meg. Forklaringen er vel at det å følge vitenskapen her ville ha lagt begrensninger på noe som er langt viktigere for dem, nemlig hensynet til olje- og gasselskapene.

For noen uker siden – og tidligere i dag også – kunne vi høre at Høyre og Fremskrittspartiet ønsker oljeboring i noen av de mest sårbare og verdifulle havområdene våre, torskens fødestue i Lofoten. Jeg må ærlig innrømme at jeg trodde den kampen var over da vi i fjor sommer feiret nedleggelsen av Folkeaksjonen oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja.

Vi har også hørt i debatten tidligere at Høyre mener at oljesøl ikke har noen særlige konsekvenser for torsken som gyter ved Lofoten. Dem om det, for hva sier Havforskningsinstituttet? Jo, de sier: «Oljeutslipp gir skader minst 50 år frem i tid.» Videre sier de:

«Et større oljeutslipp utenfor Lofoten og Vesterålen kan føre til varige endringer i økosystemene i Norskehavet og Barentshavet.»

Jeg har også et tredje sitat fra Havforskningsinstituttet:

«Det realistiske er at mellom 10 og 15 prosent av torskeyngelen vil dø i et oljeutslipp i norsk farvann.»

Dette er da Havforskningsinstituttets klare beskjed om hva et oljesøl i disse områdene vil føre til.

Hva sier Høyre? Jo, de sier:

«Haltbrekken må puste med magen og kan ta det helt med ro. (...) Torsken gyter på havbunnen. Oljesøl tilgriser først og fremst havoverflaten og strendene.»

Høyre viser med dette en enorm mangel på respekt for kunnskap.

Jeg tar med det opp forslagene nr. 6–13, som SV er med på.

Presidenten [13:33:08]: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hans Inge Myrvold (Sp) [13:33:24]: Til disse nemnde forslaga: Det er ingen tvil om at iveren og begjæret etter vern og verneprosessar er stor hos representanten, og med denne verneforelskinga stussar eg litt på korleis SV har innretta seg i innstillinga i denne saka. I komitémerknaden understrekar ein samla komité at SVO ikkje er einstyddande med vern av eit område eller med at

anna aktivitet ikkje er mogleg eller ønskjeleg. I neste andrag tek partiet til orde for eit midlertidig vern for å avklara eit varig vern på eit seinare tidspunkt. Ifølgje ein artist som eg veit at representanten liker godt, kan ein ikkje vera klok og forelska samstundes. Korleis stiller eigentleg representanten og SV seg til innretninga av SVO og vern i denne saka?

Lars Haltbrekken (SV) [13:34:27]: Representanten har åpenbart god musikksmak.

Ja, det er helt riktig at vi er med i komitémerknaden hvor vi fastslår hvordan de sårbare og verdifulle områdene, SVO-ene, er definert i dag. Det er en stadfesting av at sånn er dagens situasjon. Så har vi noen forslag sammen med andre partier som vil endre på det, nettopp for å gi de mest sårbare og verdifulle områdene på norskekysten et bedre vern.

Presidenten [13:35:10]: Replikkordskiftet er omme.

Sofie Marhaug (R) [13:35:34]: Vi vet at de norske havområdene i økende grad påvirkes av menneskeskapte klimaendringer. I tillegg vet vi, gjennom diskusjoner og behandlinger her i Stortinget og gjennom næringsaktivitet, at de norske havområdene er utsatt for et ganske stort press, der ulike aktører ønsker å etablere seg, enten det gjelder olje og gass, fiskeri eller havvind. Vi vet også at summen av disse aktivitetene faktisk truer livet i havet. Vi er nødt til, mener vi i Rødt, å ta bedre vare på havet som en del av naturen, og vi mener også at vi er forpliktet til det gjennom naturavtalen, som vi har sluttet oss til. 30 pst. av alle havområder skal bevares og beskyttes mot skadelig påvirkning fra menneskelig aktivitet innen 2030.

Vi mener at områder som defineres som særlig verdifulle og sårbare, dessverre ikke blir behandlet som det. For eksempel er vi med på å stille et forslag om at det ikke skal tillates petroleumsvirksomhet i SVO-områder, altså særlig verdifulle og sårbare områder. Vi mener at vi er nødt til å begrense dette før det er for sent, og stiller forslag om det sammen med flere andre.

I tillegg vil jeg kommentere litt på diskusjonen om disse planene. Vi ser en høyreside bestående av særlig Høyre og Fremskrittspartiet som dessverre benytter anledningen når vi behandler denne planen til å presse regjeringen til en mindre naturvennlig politikk. De foreslår å åpne Nordland VI – ikke hele Lofoten, Vesterålen og Senja, som representanten fra Fremskrittspartiet påsto – til tross for at det vi har av kunnskap i dag, tilsier at vi ikke bør gjøre det, og at det ikke først og fremst er gass her, men olje. Likevel, stikk i strid med all kunnskap, ønsker disse partiene å åpne for det. Det er også partier på høyresiden som ønsker å åpne for havbruk til havs, som også har negative miljøkonsekvenser. Vi ser at det

fra høyresiden legges opp til en mindre klimavennlig og mer naturfiendtlig politikk.

Jeg er ikke egentlig helt fornøyd med den politikken regjeringen fører i dag heller, men det er skremmende at vi har en stor høyreside som legger et så kraftig press i motsatt retning.

Presidenten [13:38:40]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [13:38:57]: Det ble voldsomt med «høyresiden, høyresiden» her. Siden flere har vært oppe og diskutert Lofoten, Vesterålen og Senja, blir mitt spørsmål: Er ikke Rødt fornøyd med at åpningen av Lofoten, Vesterålen og Senja ble stoppet med et borgerlig flertall?

Sofie Marhaug (R) [13:39:19]: Jo, Rødt er absolutt fornøyd med det. Vi mener at det var et resultat av et folkelig press fra dem som lever av livet i havet, fra dem som bor i Lofoten, Vesterålen og Senja, fra naturvernere og fra mange politiske partier. Selvfølgelig er det bra at man sa nei til det. Det som skremmer meg, er det som ligger i framtiden. Vi ser at de to største partiene på borgerlig side går inn for det i denne stortingsmeldingen, til tross for at all kunnskap tilsier at vi ikke bør gjøre det. Det er en veldig skremmende utvikling. Jeg vil også legge til at det var den borgerlige regjeringen som flyttet på iskantsonen, så man har sine svin på skogen med regjeringen Solberg, men det er selvfølgelig bra at det folkelige presset klarte å stoppe den utbyggingen.

Ola Elvestuen (V) [13:40:17]: Men i den behandlingen var vel også resultatet at åpningen for petroleumsvirksomhet ble flyttet sørover med den iskantsonen – selv om det ikke er det som ligger i forslaget her.

Sofie Marhaug (R) [13:40:34]: Nei, jeg påpekte bare at det var en veldig kontroversiell beslutning som regjeringen Solberg sto bak, som fikk helt betimelig kritikk i sin tid, og som fortsatt bør kritiseres. Vi er enig med Faglig forum og deres vurderinger i den saken.

Presidenten [13:40:51]: Replikkordskiftet er omme.

Ola Elvestuen (V) [13:41:17]: Dette er en veldig viktig sak – det er en veldig viktig sak som har et dystert bakteppe, når vi ser på utviklingen i de norske havområdene.

Global oppvarming gjør at havene blir varmere, og dette går raskere enn det som har vært forutsatt tidligere. Det er stor usikkerhet. I sammenheng med disse planene er innsatsen for å stoppe de utslippene vi har og kutte klimagassutslipp, ekstremt viktig. En del av det vil være hvilken politikk vi skal føre med tanke på petroleumsvirksomheten i de norske farvannene framover.

Fra Venstres side anser vi diskusjonen om Lofoten, Vesterålen og Senja avsluttet i Nydalen tilbake i 2013, og vi er ikke innstilt på å ta noen nye diskusjoner omkring det. Langt viktigere er det at vi må redusere vår produksjon – det må definitivt være slik at oljeproduksjonen vår må reduseres. Verden har allerede funnet dobbelt så mye olje og gass som det vi kan hente opp.

Plast i havet er et stort problem, og det mangler fortsatt en internasjonal avtale. Der må utslippene reduseres.

Denne forvaltningsplanen viser at utslippene og forurensning fra oppdrettsnæringen er merkbar. Villaksen er truet, og det er fremmede arter. Ytre deler av Oslofjorden er nesten død, så situasjonen i seg selv er ikke bra.

Så noen ting til: Iskantsonen, som ble nevnt her, ble flyttet sørover med borgerlig regjering, men vi bør følge det faglige rådet som ligger til grunn, og det burde egentlig ikke være noen diskusjon omkring det.

Og så vil Venstre fortsette kampen mot en åpning for gruvedrift på havbunnen. Her trenger vi et internasjonalt moratorium. Jeg synes det er beklagelig at regjeringen ikke går inn for det i de internasjonale forhandlingene. Vi trenger å ha strengere vern i de få verneområdene vi har. Det bør være forbud mot bunntåling, det burde vært en selvfølge.

Men så er den store saken at vi må følge opp Kunming–Montreal-avtalen, og at vi også må verne og restaurere 30 pst. av våre havområder. Vi trenger at disse forvaltningsplanene blir mer moderne enn det de er i dag, og at det blir arealplaner til havs. Vi trenger å definere 30 pst. vern, som vi også må melde inn etter Kunming–Montreal-avtalen. De bør selvfølgelig – og må – være i de særlig verdifulle områdene, som vi har godt definert i denne saken.

Presidenten [13:44:15]: Det blir replikkordskifte.

Hans Inge Myrvold (Sp) [13:44:30]: Representanten Elvestuen viste i innlegget sitt, og i flere omgangar her i debatten, til vern og påstod då at det er 30 pst. vern i Kunming–Montreal-avtalen. Då kan representanten etter mitt skjøn ikkje ha lese den avtalen godt nok. Òg i forslag i saka her frå Raudt, SV, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne føreslår ein eit vern på 30 pst. Det stemmer sjølvsagt ikkje at Kunming–Montreal-avtalen definerer dette som eit absolutt vern. Ein viser jo til andre effektive arealbaserte bevaringstiltak i ordlyden sitert frå teksten. Så kva meiner egentleg Venstre når dei skal setja seg ned og lesa det som står i avtalen, og ikkje berre framføra at dette er eit vern?

Ola Elvestuen (V) [13:45:38]: I avtalen er det vel snakk om 30 pst. vern, eller bevaring, det er vel den ord-

lyden man bruker. Vi er helt klare på at skal vi få Kunming–Montreal-avtalen til å virke, akkurat som med Parisavtalen, må vi gjennomføre det hvis vi forplikter oss til et utslippskutt. Vi kan ikke forvente at resten av verden skal definere arealer opp mot 30 pst. hvis vi ikke gjør det selv. Vi mener altså at vi skal definere 30 pst. innenfor vern og bevaring. Så vil det helt sikkert være en diskusjon om hvilke begrensninger som da vil være i de områdene, men det må være tilstrekkelig til at de godkjennes som områder for vern og bevaring under Kunming–Montreal-avtalen. Vi mener at vi trenger å definere de arealene. Storbritannia har vel 33 pst. i sine havforvaltningsplaner.

Hans Inge Myrvold (Sp) [13:46:35]: Eg vil berre utfordra litt tilbake, for gjentekne gonger hevdar representanten at avtalen slår fast at det er føreset 30 pst. vern. Då utfordrar eg eigentleg representanten til å vera tydeleg: Er det sånn at Venstre framleis står på det, at avtalen føreset 30 pst. vern, eller er det den skildringa som representanten no framførte i svaret sitt, som er reelt frå Venstre, at det òg er andre effektive arealbaserte bevaringstiltak i så måte?

Ola Elvestuen (V) [13:47:18]: Jeg mener at forventningene til Kunming–Montreal-avtalen alle snakker om, er 30 pst. – 30 pst. i 2030 – ut fra en forventning om at en definerer 30 pst. havarealer som skal være innenfor det som er vern eller bevaring. Jeg mener vi også skal gjøre det, og at det er det som er forventningen der ute. Jeg tror at de fleste land vil gjøre det samme, og vi trenger å gjøre det.

Presidenten [13:47:43]: Replikordskiftet er omme.

Une Bastholm (MDG) [13:48:06]: Norge er et havland. Vi forvalter havområder som er mange ganger større enn arealene på landjorden, havområder som rommer enorme ressurser og et rikt biologisk mangfold. Det er mye av det som vi aldri har kartlagt engang. Vi kjenner ikke til det, og kanskje kommer vi aldri til å kjenne til det. Som forvaltere er det vår oppgave å administrere bruken av de marine områdene og ressursene, men også ikke minst å ta vare på havet for verden og framtiden.

Å ta vare på havet betyr å ta kunnskapsbaserte beslutninger som setter langsiktig bærekraft foran kortsiktig profitt. Den oppgaven har ikke regjeringen tatt på alvor. Forvaltningsplanene for havområdene ble dessverre en tapt mulighet til ansvarlig og bærekraftig forvaltning av havene. Mens havene og artene som lever der, og som vi lever av, er under stadig høyere og sterkere press fra forurensning, forstyrning og overfiske eller overforbruk, har forvaltningssystemet vært uendret i 20

år. Norge er i ferd med å miste troverdigheten som en ansvarlig havnasjon. Det er provoserende når regjeringen soler seg i glansen av sitt tilsynelatende havengasjement på globale scener, men nekter å gjøre det som er nødvendig langs egen kystlinje. Det er fortsatt full arealkonflikt i norske havområder, og ingen som ser på helheten.

Mens EU og flere andre havland styrer havområdene etter marine arealplaner, et kart som tar stilling til hvilke interesser i havet som har prioritet hvor, sånn at en sikrer miljøhensyn og unngår konflikt mellom næringer, så nekter fortsatt regjeringen å innføre dette. Det ble nesten flertall i dag for å utrede innføring av marin arealplan, men regjeringen slår seg sammen med Fremskrittspartiet og nekter å være med på noe som en samlet miljøbevegelse og havnæringene ønsker seg. Det er for meg bakstrevsk, og det er vanskelig å forstå som noe annet enn uvilje mot nye virkemidler og regelverk og systemer for å ta vare på naturen og også sikre sameksistens.

Det er også skuffende at petroleum og gruvedrift på havbunnen, to næringer som havpanelet har sagt tydelig fra om at ikke er forenlige med bærekraftig bruk av havområdene, og som verden nå snur ryggen til, får forrang og blir særbehandlet. Ja, for det er det de blir når Norge insisterer på å fortsette med petroleumsaktiviteten og insisterer på å åpne havområdene for gruvedrift på havbunnen, til tross for faglige råd, og til tross for stor internasjonal oppstandelse mot det. Jeg trodde at vi som havnasjon og ledere av det internasjonale havpanelet la kunnskap til grunn for handling.

Når områdene som er definert som særlig verdifulle og sårbare områder, økes til 55 pst., er det en grunn til det. Grunnen er at havene forringes.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:51:32]: Havet og havets økosystemer er viktig for næring og verdiskaping og vil antageligvis i enda større grad bli viktig for generasjonene som kommer etter oss. Perspektivene i havforvaltningen må være lange og ivareta at havet skal opprettholde god tilstand i all framtid.

Forvaltningsplanene for havområdene er en hjørnestein i norsk havforvaltning. De er et konkret uttrykk for at Norge som kyststat har evne og vilje til å forvalte våre havområder ansvarlig, og at vi kombinerer bærekraftig bruk med bevaring. Med meldingen viderefører og fornyer vi dette forvaltningssystemet.

I det videre arbeidet med forvaltningsplanssystemet vil det bl.a. utarbeides en konkret plan for involvering av berørte interesser, og målstrukturen for forvaltningsplanene fram mot neste melding i 2028 vil oppdateres.

Det har siden forrige melding til Stortinget om forvaltningsplanene skjedd betydelige framskritt i interna-

sjonalt havsamarbeid, spesielt ut fra hensynet til hav- og kystmiljøet. Naturavtalen fra 2022 er et eksempel på det. Betydningen og vektleggingen av natur i havet er også gjenspeilet i denne meldingen.

En ny faglig identifisering av særlig verdifulle og sårbare områder, SVO-er, er gjennomført, basert på oppdatert kunnskap. Til sammen rundt 55 pst. av norske havområder oppfyller de internasjonale kriteriene som brukes for SVO. Det sier noe om at vi har havområder med særlige kvaliteter, også i internasjonal sammenheng. SVO-identifiseringen gir oss et godt grunnlag for forvaltningen av viktige områder til havs.

Det er siden forrige forvaltningsplanmelding også etablert forskerpaneler for vurdering av økologisk tilstand og utvikling i hvert av de tre norske havområdene. Det vil gi oss en bedre oversikt over økologisk tilstand i havområdene og i hvilken grad økosystemene er påvirket av menneskelig aktivitet. Videreutviklingen av forvaltningsplansystemet vil gi oss et bedre grunnlag for å ivareta havområdene gjennom en helhetlig og økosystembasert havforvaltning.

Avslutningsvis vil jeg gjøre noe litt utradisjonelt, men som jeg håper presidenten likevel kan tillate. Det er sånn at Stortinget kjenner bare statsråden, men statsråden er helt avhengig av et dyktig embetsverk. Jeg vil avslutningsvis takke Per Schive, som nylig har gått av med pensjon, for de tiårene av sitt liv han har lagt ned i utviklingen av systemet med helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene. Vi er heldige i dette landet som har flinke og dedikerte byråkrater som bidrar til den gode forvaltningen av havområdene våre.

Presidenten [13:54:01]: Det blir replikkordskifte.

Nikolai Astrup (H) [13:54:15]: I meldingen er det også en omtale av det internasjonale samarbeidet for bærekraftig havforvaltning og en omtale av bistandsprogrammet mot marin forsøpling, som ble opprettet i 2019. Ifølge meldingen konkluderte en midtveisgjennomgang av dette programmet med at det i stor grad hadde nådd sine målsettinger og gitt et moderat til stort bidrag for å forhindre og redusere marin forsøpling. Likevel er det slik at regjeringen i meldingen varsler at det programmet vil bli nedlagt i 2024. Når man har et effektivt bistandsprogram som gir et moderat til stort bidrag til å redusere et globalt problem, hva er da årsaken til at regjeringen velger å avslutte dette programmet istedenfor å videreføre innsatsen?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:55:06]: Nå er ikke jeg ansvarlig for norsk bistandspolitik, men regjeringen er opptatt av at vi skal bidra gjennom bistandsmidler på en klok og fornuftig måte. Det er bakgrunnen for at vi f.eks. har forlenget bistandsprogrammet knyt-

et til plast og plastforsøpling, som vi ser har gitt en stor effekt i mange land, og som jeg er sikker på at kommer til å bidra godt i fremtiden i tillegg. Det opplever jeg også er utviklingsministerens mål for norsk bistand, nemlig at vi skal være med og ta en viktig rolle ute i å sørge for at den store utfordringen som forurensing er i mange land, som Norge også jobber aktivt med, med tanke på å få på plass en ny plastavtale, blir tatt på alvor, og at det kan finansieres på en god måte.

Lars Haltbrekken (SV) [13:56:04]: Jeg vil først slutte meg til statsrådens takk til Per Schive i Klima- og miljødepartementet. Jeg mener det var helt på sin plass.

Jeg har et par spørsmål. Hva tenker statsråden om at han ikke legger de vitenskapelige anbefalingene til grunn for definisjonen av iskanten, og hvilke konsekvenser tenker statsråden det vil ha dersom vi som politikere skal begynne å lage våre egne alternative virkeligheter, slik både Arbeiderpartiet og andre partier i denne sal gjør i den saken?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:56:54]: Det er et bilde jeg ikke kjenner meg helt igjen i. Det er en politisk oppgave å vedta utstrekningen av SVO-ene. Det er riktig at vi gjør det basert på et faglig grunnlag, men det er også riktig at ekspertutvalget har kommet med et annet forslag enn det regjeringen har lagt fram. Vi har vært opptatt av de lange linjene i havforvaltningen, at vi skal unngå politisering. Derfor har vi slått veldig tydelig fast i Hurdalsplattformen at vi vil følge det som var Stortingets vedtak i forrige periode, og det er også det vi følger opp i forvaltningsplansammenheng.

Ola Elvestuen (V) [13:57:44]: Vi er vel mange som kan slutte oss til takken fra statsråden.

Den norske anseelsen internasjonalt har fått seg en knekk under denne regjeringen, særlig når man åpner for havbunnsmineraler. Europaparlamentet har gått imot dette med sin uttalelse. Internasjonalt er det stadig flere land som går inn for at man må innføre et moratorium for havbunnsmineraler i internasjonale farvann. I denne saken varsler regjeringen at de vil jobbe videre overfor havbunnsmyndigheten, altså ISA, med å få et regelverk på plass i tråd med norske posisjoner, som det heter. Jeg går vel ut fra at det er for å åpne for mineraldrift på havbunnen. Hvordan tror statsråden dette vil bli oppfattet med tanke på Norges posisjon internasjonalt?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:58:51]: Det er ikke første gang Norge har en avvikende posisjon knyttet til næringsvirksomhet til havs. Det har vi hatt uenigheter om før. Norge har forvaltet det på en klok og fornuftig måte, som har bidratt til at vi fortsatt har hatt

stor anerkjennelse i det internasjonale havarbeidet. Jeg forstår at det er skepsis knyttet til havbunnsmineraler. Jeg forstår at det er usikkerhet knyttet til kunnskapsgrunnlag. Vi vet altfor lite i dag med tanke på å kunne være med og ta en beslutning, men nettopp derfor er det vi ønsker å ha en stegvis prosess, et tydelig regelverk for hvordan man ivaretar miljø og kunnskap underveis, etter hvert som man går fram, og sørge for at vi har tilstrekkelig kunnskap før et eventuelt arbeidsprogram blir godkjent i framtiden. Vi jobber for å sikre at det samme stegvise regelverket også må være på plass internasjonalt, slik at vi sikrer at alle land må ta miljøinformerte beslutninger hvis de skal gå videre med havbunnsmineralvirksomhet.

Presidenten [14:00:01]: Presidenten beklager at det ble litt kluss i antall replikker ved innledningen, da representanten Astrup ikke fikk sin andre replikk. Vi åpner derfor for flere replikker.

Nikolai Astrup (H) [14:00:13]: Jeg setter stor pris på at presidenten er kommet på bedre tanker, og benytter da sjansen til å stille et nytt spørsmål.

Regjeringen har i sin intensjonsavtale med Tyskland et mål om at 10 pst. av den gassen vi produserer i 2030, skal eksporteres til Tyskland i form av blått hydrogen, og det er også snakk om å finansiere eller legge til rette for et nytt hydrogenrør mellom Norge og Tyskland. Er statsråden trygg på at de rammene som statsråden legger for petroleumsvirksomheten i denne meldingen, gjør det mulig å være en trygg, forutsigbar og langsiktig leverandør av blått hydrogen til bl.a. Tyskland i fremtiden?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:01:03]: Det enkle svaret på det spørsmålet er ja. Det at vi har lagt langsiktige rammer og gjør begrunnede, faglige og skikkelige vurderinger knyttet til f.eks. alle de områdespesifikke rammene som ligger inne i denne forvaltningsplanen, og som sikrer langsiktighet for petroleumsindustrien knyttet til hvilke avveininger som gjelder i miljøpolitikken, er en av de store fordelene med det forvaltningsplanssystemet vi har utviklet i Norge. Jeg vil advare litt mot å gjøre forvaltningsplanmeldingen til et stort ressurs spørsmål i seg selv. Egentlig er det heller ikke et klimaspørsmål – det vi sitter og vurderer i forvaltningsplanmeldingen. Det er et miljøspørsmål om hvordan vi ivaretar miljøverdiene på en god måte. De områdene som f.eks. Høyre har vært med og pekt på at man burde åpne opp for aktivitet i, er områder med store miljøverdier, og vi er tydeligvis uenige om hvordan vi skal vekte dem. Jeg mener det er viktig at vi sikrer at vi tar vare på dem på en klok og fornuftig måte.

Une Bastholm (MDG) [14:02:11]: Systemet for forvaltning av havområdene har vært uendret i 20 år, og selv om det er veldig mye godt i denne stortingsmeldingen – jeg også vil gjerne takke forvaltningen som jobber med den – mangler den en arealdel. Akkurat som en kommuneplan har både en arealdel og en samfunnsdel, mangler vi altså at planen sier noe om hva slags aktivitet som skal være hvor, så man ikke får en allmenningens tragedie i havområdene. Det er slik man kan få til en helhetlig forvaltning av havområdene, i tråd med forpliktelsene vi har både under havpanelet og med naturavtalen. Jeg synes det er interessant at en så bred del av næringsaktørene til havs er opptatt av å få marine arealplaner, og at miljøorganisasjonene, i tillegg til næringsinteressene, er så enige om det behovet. Det overrasker meg litt at regjeringen ikke har vært mer opptatt av å utrede innføring av en slik arealdel i forvaltningsplanssystemet. Hva er grunnen til det?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:03:16]: Beskrivelsen til representanten er ikke helt riktig, for det er jo slik at SVO-ene per definisjon kartlegger arealer og sier noe om hvilke arealer det er viktig å ta vare på. Innenfor det legger vi på toppen områdespesifikke rammer der vi gjør konkrete vurderinger mellom næringsverdier og miljøverdier. Det er altså full anledning til å bruke de helhetlige forvaltningsplanene til å styre arealene til havs på en god måte, der man balanserer mellom næringsaktivitet og miljøaktivitet.

Jeg har i og for seg forståelse for at det etter hvert som det blir mer næringsaktivitet av ulike typer til havs, er behov for å tenke over særlig det som er knyttet til sameksistens mellom næringer, som et tilleggsэлеment til det som handler om næring versus miljø. Det skal vi bl.a. bidra med å utvikle i de næringsplanene som regjeringen har sagt at vi skal legge fram om ikke så veldig lenge, og som skal si noe om prinsipper for sameksistens, slik at vi sørger for å ha gode prosesser også mellom ulike næringer.

Presidenten [14:04:18]: Replikkordskiftet er omme. De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Ove Trellevik (H) [14:04:35]: Det er sagt mykje rart, heldt eg på å seia, om gass i dag, men som saksordføraren peika på: Ifølgje rapporten frå Rystad viser det seg at gassreservane våre stuper i åra som kjem.

U.S. Energy Information Administration viser i sin «International Energy Outlook 2023» at etterspurnaden etter gass i Vest-Europa på tvers av alle sektorar kjem til å auka masse dei neste åra. Éin grunn er sjølvsagt at EU skal frigjera seg frå russisk gass i 2027, men det er også på grunn av overgangen til det grønne skiftet. EU vil bruka

lågkarbongassar som til dømes blått hydrogen i stor skala.

Torbjørn Jevnaker, forskar ved Cicero Senter for klimaforskning, seier til E24:

«Overordnet skal EU redusere forbruket av all gass, ikke bare den fra Russland. Spørsmålet er ikke hvorvidt det vil være noe gass som forbrukes i 2040 eller 2050, men hvor mye og hvor den kommer fra.»

Vi treng altså gass i 2050, og med ein forventa reduksjon på over 90 pst. lyt vi leita meir, og det er ingen som leverer gass til Europa med lågare utslepp enn Noreg med røyrgassen vår. Sökkeldirektoratet anslår at det er like mykje gass igjen på norsk sokkel som det har vorte produsert dei siste 50 åra, og Raudt viser til gamle rapportar når dei skal visa til ressursgrunnlaget på norsk sokkel.

Skal me nå klimamåla, må me forhalda oss til oppdaterte ressursanslag, og me må ikkje ønskjedrøyma når me skal løysa utfordringane. Me må starta å leita meir ambisiøst etter gass enn det me gjer i dag, me må laga hydrogen av han, og me må få gassen og hydrogenet meir effektivt til marknaden via utvidingar av røyrsystemet vårt.

28. november 2023 vedtok EU-kommisjonen den første lista over viktige prosjekt. For Noreg er satsinga på blått hydrogen, det vil seia hydrogen frå naturgass med karbonfangst og -lagring, ei spennande moglegheit.

I dag utgjør naturgass 95 pst. av gassmarknaden i EU, medan målet ifølgje Rådet er at fornybar- og lågkarbongassar som blått hydrogen skal ha ein marknadssdel på 66 pst. i 2050. Skal Noreg halda oppe sin posisjon som sikker og trygg energileverandør av lågkarbongassar til EU i framtida, må me leita etter meir gass på norsk sokkel, og me må få fart på storskala produksjon av blått hydrogen.

Difor er det viktig å opna opp igjen Nordland VI, det er viktig med 26. konsesjonsrunde, og det er viktig å få på plass ei betre evakueringsmoglegheit av gass frå Barentshavet.

Sofie Marhaug (R) [14:07:52]: Nå illustrerte representanten Trellevik egentlig akkurat det problemet jeg prøvde å peke på, for det Høyre sier at de ønsker seg, og bruker som argumentasjon i disse debattene, er at de ønsker å utvinne mer gass. Det er tilgang på mer gass som er gjennomgangsmelodien. Likevel er det Nordland VI Høyre foreslår å åpne. Jeg er også uenig i å åpne Nordland VII og Troms II – som kunne vært andre alternativer når vi snakker om Lofoten, Vesterålen og Senja – men det ville vært mer logisk ut fra argumentasjonen til Høyre fordi det er der det er gassreserver, mens det Høyre foreslår å åpne, er det området som sannsynligvis har størst grad av oljereserver og mindre grad av

gass. Dette er ikke noe Rødt har funnet på, det er det som står i utredningen til det som tidligere het Oljedirektoratet, nå Sökkeldirektoratet, om petroleumsressurser i havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Vi må jo basere oss på den kunnskapen vi har. Man kan godt mene at man bør skaffe seg enda mer kunnskap om disse områdene, men vi må iallfall ta utgangspunkt i det som har blitt gjort av seismikkundersøkelser i disse områdene. Vi kan ikke bare dikte opp en helt annen virkelighet og late som at nei, alt tyder på at her er det masse gass, når den kunnskapen vi har fra Sökkeldirektoratet, sier det motsatte.

Som sagt: Rødt er mot å åpne for leting og utvinning i hele Lofoten, Vesterålen og Senja, men det er også på sin plass å peke på at det området som Høyre helt konkret har sagt at de vil åpne opp, tross alt ikke først og fremst later til å bestå av gass. Jeg stoler i hvert fall mer på det som finnes av kunnskap om dette, enn det som er Høyres ønsketenkning.

Ove Trellevik (H) [14:10:13]: Sökkeldirektoratet peikar på at det er sannsynleg at det er mest gass i Barentshavet. Nummer to på lista over område i Noreg med potensial for mest gass er Norskehavet. Norskehavet er stort, og Nordland VI ligg i det området. Grunnen til at Nordland VI er attraktivt, er at det er påvist sannsyn for fleire gassfunn, både aust og vest for dei to lisensane som tidlegare har vortne tildelte. Det ligg òg ikkje så veldig langt frå Aasta Hansteen. Dersom me ser for oss at me skal få eit røyrsystem til Barentshavet, der me får betre evakueringsmoglegheiter for gassen, er dette på vegen til Barentshavet. Slik sett gjev det ei logisk rekkjefølgd kanskje å opna opp og leita meir etter gass i Nordland VI, som er på vegen.

Når det gjeld å leita langs kysten, som vert peika på her, at det er mykje gass i Troms og nordover, heilt tett innpå land, er det òg påvist i desse ressursrapportane, men Høgre har ikkje føreslått å opna dei områda, og eg trur neppe Høgre nokon gong kjem til å føreslå det. Me føreslår Nordland VI. Det kan vera klokt å skaffa oss meir kunnskap om dette området og eventuelt prøvebora i fleire område der oppe.

Lars Haltbrekken (SV) [14:11:52]: Når representanten Trellevik skal begrunne hvorfor Høyre ønsker å åpne Nordland VI, viser han til rapporter som tar for seg hele Norskehavet. Representanten er selv inne på det faktum at Norskehavet er svært. Hvis vi ser på de ressursanslagene som Sökkeldirektoratet kom med for noen år siden, knyttet til en mindre del av Norskehavet, hvor Nordland VI ligger, slo de fast at i dette området er det størst sjanse for å finne masse olje, og det er mindre gass der. Så argumentasjonen fra Høyre om at man ønsker å åpne dette for å utvinne gass, må skyldes ett av to:

enten kunnskapsløshet hos Høyre om hvor gassressursene eventuelt befinner seg, eller en «gassvasking» av det som egentlig er planen, nemlig oljeboring i området.

Jeg har fortsatt ikke fått svar på spørsmålet jeg prøvde å stille representanten Astrup, om Høyre vil la oljen bli liggende dersom de finner olje i Nordland VI. Fremskrittspartiets representant var forbilledlig ærlig og svarte kontant nei på det spørsmålet. Jeg håper at en av representantene fra Høyre vil ta ordet og svare på om de vil la oljen bli liggende dersom det er det de finner, siden Sökkeldirektoratet sier at det er størst sjanse for å finne det.

Jeg drar med dette ut tiden, for å gi Høyres representanter mulighet til å tegne seg til å svare på spørsmålet, men jeg registrerer så langt at de ikke ønsker det. Det er vel fordi svaret sannsynligvis er det samme som Fremskrittspartiets svar: De ønsker også å ta opp den oljen.

Presidenten [14:14:18]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:14:23]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om å bygge opp systemet for restaurering av natur og dyreliv i Norge i tråd med målsettingene i naturavtalen (Innst. 404 S (2023–2024), jf. Dokument 8:147 S (2023–2024))

Presidenten [14:14:45]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Sofie Marhaug (R) [14:15:07] (ordfører for saken): Et gjennomgangstema i dag er at Norge har tilsluttet seg Kunming–Montreal-rammeverket for naturmangfold, bedre kjent som naturavtalen, og det er bakgrunnen for dette representantforslaget, som jeg vil takke Miljøpartiet De Grønne for at de har satt fram.

Denne naturavtalen har flere hovedmålsettinger, der en av disse er å restaurere minst 30 pst. av arealet med forringede økosystemer på land, i elver, i innsjøer, langs kysten og i havet innen 2030. Dette er partiene i komiteen helt enige om.

Så stopper enigheten. Regjeringspartiene har egentlig ikke begrunnet hvorfor de avviser de konkrete forsla-

gene i saken, mens Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til regjeringens kommende stortingsmelding når de skal begrunne hvorfor de ikke støtter forslagsstillerne. SV, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne foreslår helt konkret at målet om 30 pst. restaurering av forringet natur innen 2030 må følges opp i stortingsmeldingen, som de andre opposisjonspartiene refererer til, og at det må følge med konkrete tiltak for å nå de målene. I tillegg legger de samme partiene, altså SV, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, inn en rekke forslag for å bygge opp systemet for restaurering av natur, det som også var intensjonen bak Dokument 8-forslaget fra Miljøpartiet De Grønne. Det gjelder konkrete restaureringsprosjekter og videre oppfølging av spesielt truede arter og naturtyper og hele økosystemer.

I tillegg er det et forslag om behov for restaurering i forbindelse med vilkårsrevisjoner, som jeg også refererte kort til i debatten om villrein før i dag. Vi vet at mange vannkraftutbygginger skal ha vilkårsrevisjoner. Vi vet at det er mange eksempler på at kraftutbyggingen ikke skjedde på en spesielt skånsom måte. Jeg vil nevne Røldal–Suldal kraftverk som et spesielt ille eksempel på hvordan man har ødelagt – det vel riktig å si «ødelagt», som i «lagt øde» – naturen i et lokalmiljø, og behovet for at man i vilkårsrevisjonene faktisk restaurerer noe av den naturen. Det har vi mulighet til med dagens teknologi og kunnskap.

Med dette legger jeg fram de forslagene Rødt er med på, og jeg vil takke komiteen for et godt samarbeid.

Presidenten [14:18:12]: Representanten Sofie Marhaug har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Nikolai Astrup (H) [14:18:32]: La meg først takke forslagsstillerne for at de setter et viktig tema på dagsordenen. Kunming–Montreal-avtalen var en politisk milepæl i arbeidet med å ivareta natur globalt, og dersom landene som har sluttet seg til avtalen, følger opp, kan den også bli en milepæl som gir reelle resultater.

Norge har forpliktet seg til å følge opp avtalen, men det er foreløpig uklart hvordan det vil skje. Regjeringen har lovet en stortingsmelding om natur i løpet av høsten. Vi venter altså på regjeringen.

Det er ikke første gang. Vi venter også på en klimamelding om hvordan vi skal nå klimamålene innen 2030, som skulle leveres til Stortinget denne våren. Det er nå avlyst, kan vi lese i E24. I denne sammenheng kan det være greit å minne statsråden på at det ikke er valgfritt å følge opp Stortingets vedtak.

I går varslet også regjeringen at klimameldingen, som peker mot 2035, og som skulle fremmes for Stortinget til høsten, er utsatt til 2025. For å si det slik: Mens vi venter på Godot. Det er i hvert fall én representant i salen som vil huske at det er et Samuel Beckett-stykke fra

1953 som var gjennombruddet for det absurde teater. Mens vi altså venter på Godot, eller regjeringen, behandler vi representantforslag, denne gangen om natur.

Utfordringen med en slik fremgangsmåte er at oppfølgingen av naturavtalen fortjener en helhetlig fremstilling og avveining av ulike interesser. Den fortjener et solid faglig grunnlag og en drøftelse utarbeidet av de underliggende etatene som besitter denne kunnskapen. Vi mener det er mange gode intensjoner bak forslagene som her fremmes, men lever likevel i håpet om at regjeringen faktisk fremmer en helhetlig melding, som lovet, slik at vi kan se tiltak i sammenheng og foreta en politisk vurdering av om tiltakene er tilstrekkelige og forholdsmessige, og for å kunne vurdere omfanget av eventuelle utilsiktede utfordringer.

Det vi ber om, er altså en helhetlig, nasjonal plan for restaurering og bevaring av natur og arts mangfold, i tråd med våre internasjonale forpliktelser. Vi venter i spenning på at den skal legges frem til høsten. Det som da venter oss, er en serie med vanskelige avveininger som fortjener en bred og god behandling i denne sal, og som trenger en god forankring ute blant folk, i kommunene og i bedriftene.

Ola Elvestuen (V) [14:21:06]: Jeg vil slutte meg til det siste taler sa, og være en av dem som venter på at det skal komme saker til Stortinget. Men jeg vil også takke Miljøpartiet De Grønne for å ha lagt fram dette forslaget, for dette handler om hvilke forventninger vi har til den saken som skal komme. Jeg synes også svarene fra regjeringen er så uklare med tanke på både om vi vil få 30 pst. vern når disse arealene er definert, og om vi vil få 30 pst. restaurering, som denne saken bygger på.

Venstre har derfor sluttet seg til noen av mindretallsforslagene, forslag som er overordnede og veldig tydelige på hva vi ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med. Blant de forslagene vi støtter, er de to som går direkte på vilkårsrevisjoner, som jeg mener er litt separate fra de andre. Vi har derimot holdt oss unna – ikke fordi vi er uenige – noen av de forslagene som bl.a. handler om det med bestilling inn mot budsjett og annet.

Når det gjelder eksempler på hva som bør restaureres, har vi vært innom det også tidligere i dag, og det kommer også en sak etterpå. For Venstre er Oslofjorden som helhet et opplagt område hvor en trenger mange tiltak for å restaurere natur, og som jeg mener kan passe inn i en sann sak. Det vil gi oppmerksomhet internasjonalt også. Saken vi hadde tidligere, om villrein, der trenger en sterke handlingsplaner, som også er, og vil være, med på å restaurere naturområder. Jeg kunne også dratt opp tilstanden for villaks, sjøørret og storørret, der det også er store prosjekter og mange tiltak som vi trenger å gjøre for å restaurere natur. Jeg tror det er viktig å ha

noen sånne overordnede temaer for å få alle enkelttiltakene til å henge sammen når vi skal definere de restaureringsprosjektene vi har.

Så er det selvfølgelig restaurering av myr og restaurering av skadede områder for øvrig. Der har vi satt i gang. Jeg var selv med fra Venstres side og tok initiativ til å få opp budsjettstøtten til restaurering av myrområder tilbake i 2016, men det er klart at med Kunming–Montreal-avtalen, naturavtalen, må dette opp på et helt annet nivå i årene framover.

Une Bastholm (MDG) [14:23:57]: Naturrestaurering kan være mye forskjellig. Det kan være noe vi har jobbet mye med i Oslo: åpning av bekker for å få tilbake livet og vassdragene i en by. Det kan være å reetablere bestander som er utryddet, om det er i en fjord eller på land. Det kan være å restaurere og reparere myrer som har vært drenert i en tid hvor man hadde håp om å få mye skogsdrift i myra istedenfor, og ikke visste hva man ødela. Naturrestaurering er nødvendig, for vi har kommet i en situasjon i verden hvor vi har ødelagt så mye natur at for å ta vare på økosystemer menneskeheden er avhengig av, men som også har en egenverdi, er det ikke lenger nok bare å ta vare på naturen som er igjen; vi er også nødt til å reparere mye av det vi har ødelagt.

For å få til det må vi ut og lete. Vi må ut og lete etter de områdene som lar seg reparere, som vi kanskje ikke bruker lenger, eller som vi ikke har bruk for at er ødelagt lenger, som f.eks. ei myr. Problemet er at f.eks. myra, som har fått mye politisk oppmerksomhet i det siste, har en eier, en grunneier. I dag er det sann om statsråden ønsker å reparere en myr for å få tilbake både karbonlagringen i myra, artsrikdommen i myra, flomvernet som ligger i myra, så kan ikke statsråden bestemme det. Han er helt avhengig av at grunneier er enig.

Hvis det er en grunneier som ikke ønsker det, har ikke statsråden noen virkemidler, for her finnes det ikke noen lovhemler. Statsråden vil heller ikke kunne betale ham ut av det, for det finnes ikke noen sånne penger. Da må han ta penger fra andre steder. Ja, det finnes noen bitte små midler til naturrestaurering under Miljødirektoratet nå, men det er mange ganger mindre enn det Oslo kommune alene har brukt på naturrestaurering innenfor kommunegrensene bare til å åpne bekker.

Når det gjelder det Norge har forpliktet seg til i naturavtalen, altså restaurering av 30 pst. av den forringede naturen i Norge, har vi null system. Dette er et helt nytt, svært prosjekt, høye ambisjoner, hvor vi ikke har noen virkemidler akkurat nå.

Jeg er glad for at saken har blitt behandlet i komiteen – litt raskt, tror jeg. Jeg merker meg at Arbeiderpartiet ikke tar ordet i saken med andre enn statsråden, men jeg

vil jo tro at de kanskje begynner å bli litt lei av å si at de venter på naturmeldingen de også. Dersom grunnen til at denne systemendringen Miljøpartiet De Grønne foreslår for å få på plass naturrestaurering i Norge, ikke får flertall i komiteen nå, er at man venter på denne naturmeldingen, håper jeg virkelig at det faktisk vil komme noe i naturmeldingen på det.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:27:15]: Det er en stor bekymring at viktig natur går tapt, og at dette skjer raskt. For naturen er livsgrunnlaget vårt; den gir oss mat, medisiner og mineraler, så vel som vakre naturopplevelser og friluftsliv. Jeg er enig i at vi må verne mer natur, men også bruke andre virkemidler, som restaurering, for å sikre naturen for framtidige generasjoner. Naturrestaurering kan bidra til å redusere presset på naturen og styrke naturens evne til å motstå og motvirke klimaendringer, og jeg er enig i at naturrestaurering er et av virkemidlene Norge bør bruke for å vinne tilbake tapt natur og gjenopprette økosystemer.

Regjeringen er allerede i gang med viktige restaureringstiltak. Vi har en plan for restaurering av myr og annen våtmark og en strategi for restaurering av vassdrag, og det gjøres mye godt arbeid med restaurering innenfor disse økosystemene. Det er også gjort restaurering av enkelte truede naturtyper, som f.eks. sanddyne-mark, og i 2024 opprettet også regjeringen en ny tilskuddsordning for naturrestaurering rettet mot kommuner, organisasjoner og private tiltakshavere. Det kan tildeles tilskudd til konkrete restaureringstiltak, planlegging og oppfølging av restaureringstiltak, samt til naturbaserte løsninger. Tilskuddsordningen vil bidra til å restaurere forringet natur, og i tillegg gis det årlig støtte til mange gode restaureringstiltak i vann og vassdrag gjennom tilskuddsordning for vannmiljøtiltak. Fra tilskuddsordningen Natursats, som i år er på 53 mill. kr, kan det også gis tilskudd til kommuner for å gjøre tiltak som bedrer tilstanden i naturen.

I 2022 ble det enighet om en ny global naturavtale. Med naturavtalen har verdens land blitt enige om å snu det alarmerende tapet av natur og nedbrytning av økosystemer som vi ser i dag. Avtalen inneholder globale mål for å bevare naturen, oppnå bærekraftig forvaltning av naturen og bekjempe årsakene til nedbygging og forringelse av økosystemer innen 2030. Målene for 2030 er milepæls mål på vei mot 2050, da naturtapet skal være stanset og reversert. Mål 2 i naturavtalen handler om restaurering av natur. Målet er globalt og innebærer at det for minst 30 pst. av marine- og landøkosystemer er iverksatt effektiv restaurering for å bedre økologisk tilstand.

For å gjennomføre naturavtalen i Norge er regjeringen godt i gang med arbeidet med en stortingsmelding

som blir Norges nye handlingsplan for natur. Her skal vi se på hva vi allerede gjør, hvordan dette bidrar til å nå de nye globale målene, og om det er behov for å gjøre noe annerledes – og det er det. Hvordan Norge skal bidra til det globale målet om naturrestaurering, vil inngå i stortingsmeldingen. Meldingen skal legges fram i løpet av 2024, og Stortinget vil få anledning til å vurdere og ta stilling til helheten i regjeringens tiltak, herunder hvordan vi skal bidra til det globale målet om restaurering av natur. Det er en debatt jeg ser fram til og ønsker velkommen.

Presidenten [14:30:02]: Det blir replikkordskifte.

Une Bastholm (MDG) [14:30:12]: Norge har altså forpliktet seg til å restaurere, det vil si reparere, 30 pst. av forringet natur i Norge. Det har vi gjort under den globale naturavtalen, som statsråden selv refererte til. Vi har overhodet ikke noe annet system for det i dag, og jeg setter pris på listen til statsråden over konkrete prosjekter.

Dette er et representantforslag som handler om å få opp systemet; vi har ikke et system for den enorme jobben som skal gjøres, vi har ikke lovgivningen som trengs, vi har ikke ressursene og musklene som trengs i forvaltningen, og vi har ikke pengene som trengs. Det finnes f.eks. masse penger hos rike utbyggere som bygger ned natur, noe man kunne ha avgiftsbelagt og fått inn i et fond, og så kunne det ha bidratt til å reparere forringet natur. Det er ett eksempel.

Nå behandles dette representantforslaget litt raskt i komiteen, og jeg opplever også at statsråden venter på naturmeldingen og ønsker å svare der i stedet. Vil vi der se konkrete tiltak for å få til f.eks. en kartlegging av forringet natur i Norge som kan repareres?

Masud Gharakhani hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:31:17]: Jeg setter i og for seg stor pris på den utålmodigheten som komiteen har vist i mange saker som vi har behandlet i år, og som handler om hvordan Norge skal følge opp naturavtalen. Det er en utrolig viktig avtale å følge opp på en skikkelig måte.

Jeg er enig i beskrivelsen av at vi mangler gode systemer for hvordan vi jobber med naturen. Det handler ikke bare om naturrestaurering, det handler også om den helhetlige bit-for-bit-nedbyggingen som vi ser knyttet til naturen. Det er nok litt sånn at naturpolitikken for lenge har vært fylt med gode intensjoner, men med for lite systematikk. Det er også derfor jeg er opptatt av at vi skal bruke handlingsplanen for natur som den legges fram i stortingsmeldingen, til å se helhetlig på naturpo-

litikken. Der kommer vi også tilbake til hvordan vi skal jobbe med f.eks. målene knyttet til naturrestaurering i den globale avtalen.

Det kommer altså ingen avsløring i dag av hvilke tiltak vi kommer med i meldingen, men dette er et av de områdene vi selvfølgelig vil være opptatt av å følge opp i meldingen.

Une Bastholm (MDG) [14:32:20]: Det jeg frykter, er at vi nå venter på svar i en naturmelding som kommer til å komme med en liste over tiltak som skal vurderes, så min oppfordring til statsråden er jo å vurdere det nå. Det er en del av dette systemet som må opp – dette er ikke «rocket science»: Det må være nok folk i forvaltningen som jobber med det, kommuner som skal restaurere natur, må vite hvem man kontakter, det må finnes penger til å restaurere natur som ikke en fattig kommune må ta fra sykehjem og ungdomstilbud. Det er en del ting som vi bare vet må på plass, så min sterke oppfordring til statsråden er å sørge for at det i forbindelse med stortingsmeldingen om natur blir innført, og at det ikke blir nye venteperioder, med bruk av vurderingsbegreper, for det er det vi er vant til.

Jeg vil si at det ikke er Stortinget som er utålmodig, det er regjeringen som er veldig saktejobbende når det gjelder oppfølging av naturavtalen. Vil vi se konkrete tiltak som ikke bare har vurderingsspråk i seg, i stortingsmeldingen om natur?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:33:24]: Jeg er uenig i beskrivelsen av at regjeringen ikke jobber effektivt. Det å lage et helt nytt system for naturen i løpet av halvannet år – et system vi altså har brukt 50 år på å forsøke å få på plass, men ikke klart å få på plass – er faktisk en ganske ambisiøs målsetting.

Det kommer nok til å være sånn at vi legger fram en handlingsplan for naturen som ikke løser absolutt alle utfordringer alene, men den skal peke retning for hvordan vi får på plass det systemet, og den skal sette i verk de tiltakene som er nødvendige for at vi skal få på plass det systemet. Derfor skal den handlingsplanen for natur være så konkret som mulig, innenfor alle de områdene som vi skal følge opp under naturavtalen, og det er også den ambisjonen regjeringen jobber etter.

Presidenten [14:34:08]: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [14:34:12]

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Lan Marie Nguyen Berg om

utfasing av torv i hagejord (Innst. 406 S (2023–2024), jf. Dokument 8:151 S (2023–2024))

Presidenten [14:34:29]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Hans Inge Myrvold (Sp) [14:34:54] (ordfører for saka): Takk til komiteen for, eg heldt på å seia, eit godt hagearbeid. Denne saka gjeld representantforslag om utfasing av torv i hagejord.

Komiteen har handsama saka, og det kjem fram av innstillinga at komiteens tilråding er at saka ikkje vert vedteke.

Bakgrunnen for saka er myras verdi både som økosystem og karbonlager. Forslagsstillarane held fram at det er viktig å redusera forbruket av torv i jordprodukt mest mogleg.

Komiteen syner i innstillinga si til omtale frå Grøn bok, der regjeringa gjer greie for at Miljødirektoratet har levert ei utgreiing med vurdering av verkemiddel for å hindra opning av nye torvuttak.

Komiteen syner vidare til at det i mellomtida vert sett på som ei nasjonal og vesentleg regional interesse å forhindra utnytting av nye myrområde til torvuttak. Nye arealplanar som bryt med denne føringa, kan gje grunnlag for statleg motsegn. Statsråden har gjort greie for dette i svarbrevet sitt til komiteen.

Saka vert no fremja for debatt i Stortinget, og eg reknar med at dei partia som har avvikande syn i innstillinga, gjer greie for det.

Eg vil avslutningsvis syna til at uttak av torv frå myr i dag er berekna til 0,4 promille av all myr- og sumpareal i landet. Torvuttaket i Noreg utgjer i så måte ein særskilt del av det totale myrarealet og er òg lite samanlikna med det myrarealet som er grøfta og gjort om for skog- eller jordbruksproduksjon.

For Senterpartiet vert det viktig å fylgja denne type saker som ein del av ei heilskapleg naturforvaltning. Regjeringa har varsla ei naturmelding til Stortinget. Det er verdt å nemna at eit særnorsk forbod mot torv i hagejord ikkje vil vera ein garanti for å hindra torvuttak i eit globalt og samla naturperspektiv.

Det er heller ikkje fullgode substitutt for torv i norsk hagejordproduksjon, og det er grunnlag for vidare forskning og teknologiutvikling. Men det som er positivt, er at næringa jobbar tett med myndighetene i desse spørsmåla, og ein får i dag torvfrie jordprodukt i marknaden.

Linda Monsen Merkesdal (A) [14:37:35]: For at me skal omstillast oss til eit lågutsleppssamfunn, må alle næringer vera med på omstillinga. Klima og miljø skal vera ramma rundt all politikken til regjeringa.

Uttak og bruk av torv fører til klimaotslepp, og det er difor nødvendig at torvbransjen òg omstiller seg for å ta ned utsleppet sitt. For Arbeidarpartiet er det viktig å ta vare på myrområda våre, og eg er difor glad for at regjeringa har gjeve tydeleg uttrykk for nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging for å bevara myrene. Statsforvaltarane får eit særskilt ansvar for arealplanar som opnar for nye torvuttak.

Til hausten kjem regjeringa med ei naturmelding, og her er det signalisert at ein skal sjå på torvuttak i myr. Det finst i dag produsentar som har torvrelatert drift, og dette må me òg tenkja er arbeidsplassar. Det totale torvuttaket er i dag på 0,4 promille av det totale myr- og sumparealet i Noreg, men dette føregår i høgmyr, som er ein trua naturtype. Torvbransjen har kunnskap og omsillingsevne, og eg er sikker på at dei vil vera med og ta sitt ansvar.

Regjeringa arbeider med Grøn bok og ei stortingsmelding for naturmangfald og vil utføra ein handlingsplan som skal vareta dei heilskaplege rammene for natur, deriblant myr. Det er difor viktig at me òg faktisk ser på alt dette i sin heilskap. Arbeidarpartiet meiner regjeringa tek mange viktige grep for å stimulera til grøn omstilling i heile systemet.

Myrene våre er bygde opp gjennom tusenvis av år og held på store mengder med karbon. Eg ønskjer å takka for at me får løfta denne viktige debatten, som me skal ha med oss inn i dei heilskaplege planane i framtida.

Ove Trellevik (H) [14:40:06]: Ifølgje Miljødirektoratet vert det årleg sleppt ut 23 000 tonn CO₂-ekvivalentar frå torvproduksjon, og mesteparten av denne torva – rundt 75 pst. – vert brukt i plante- og hagejord som vert selt til oss private.

Det vert stilt høge krav til erstatningsprodukt for torv. Torv har nemleg heilt fantastiske eigenskapar som vekstmedium. Det held på vatnet, samtidig som det gjer jorda meir porøs, slik at plantane får tilstrekkeleg med luft. Med torv er det òg enklare å tilpassa både gjødsling og kalking etter behovet til plantane. Torv er heller ikkje forureina med tungmetall. Dessutan er det lett handterleg for alle – frå hobbydyrkarar, som meg, som berre har eit enkelt drivhus i hagen, til meir travle gartnarar.

Det har vore ei utfordring å finna gode alternativ til torv. Etter fleire års forskning har dette endra seg, og det er no fleire gode erstatningar å velja mellom. Salet av torvfri jord har auka, og det aukar mykje. Det vitnar om at

det kanskje ikkje er nødvendig å forby alt me ikkje meiner er rett, men det kan likevel vera at Høgre stemmer for eit forbod i framtida. Det handlar meir om i kva grad marknaden klarar omstillinga sjølv eller ikkje.

Regjeringa varslar at det kjem ei stortingsmelding i løpet av året som skal følgja opp den globale naturavtala, og det er naturleg at dette spørsmålet vert drøfta i den meldinga som kjem, på lik linje som med andre saker som me har oppe til behandling i dag, og som kanskje òg høyrer heime i den meldinga.

Ola Elvestuen (V) [14:42:10]: Venstre støtter forslaget om at det senest i statsbudsjettet for 2025 skal legges fram en plan for full utfasing av torv i hagejord og dyrkingsmedier innen 2030. Dette er en sak man har jobbet med egentlig ganske lenge. Vi drev denne rapporten fra Miljødirektoratet fram etter initiativ, bl.a. fra Venstre, så vi har sett på dette også tidligere.

23 000 tonn utslipp i året er en del av regnestykket vi har, og dette er ett av utslippene vi kan redusere. Så må dette nå ses i sammenheng med den andre utredningen som Miljødirektoratet også har, om forbud mot nedbygging av myr. Vi venter på at også den saken skal komme videre, og gjerne til politisk behandling. Dette er også noe vi vil støtte.

Det har egentlig vært en ganske lang prosess. Jeg går ut fra at det å åpne nye myrer for torvuttak er helt uaktuelt. Dette handler egentlig om hvordan vi skal avslutte dem som nå eksisterer. Da mener vi at det å gi en tydelig bestilling med en overgangsperiode, som det her er snakk om, fram mot 2030, er noe også de som er engasjert i dette, vil kunne forholde seg til, akkurat som de da også får tid til å få opp alternativer i større grad.

Så fra Venstres side synes jeg dette er et forslag som vil være med på å både ta vare på natur og kutte utslipp, og dette bør vi kunne vedta. Det gir en rimelig forutsigbarhet når man setter avslutningsdato til 2030. Med det tar jeg opp Venstres forslag.

Presidenten [14:44:13]: Da har representanten Ola Elvestuen tatt det opp det forslaget han refererte til.

Sigrd Zurbuchen Heiberg (MDG) [14:44:33]: Myr er Noregs viktigaste levande karbonlager. Det er samtidig ein særeigen naturtype og levestad for unikt tilpassa planter og dyr. I ei tid der det må investerast veldig mykje i klimatilpassing, må det takast inn i all planlegging at myr gjev kapasitet som flaumvern, flaumdempar og vassreinsing, som det ville kosta samfunnet enorme ressursar og beløp å byggja opp.

Kvart år vert det ifølgje Miljødirektoratet sleppt ut anslagsvis 23 000 tonn CO₂-ekvivalentar frå torvproduksjon. Mesteparten av torva vert brukt i planter og hagejord som vert selde til private, og det er unødven-

dig. Torvuttak skjer på høgmyr, så at det vert vist til 0,4 pst. av alt myrareal, er i denne saka irrelevant.

Eg er ikkje så overraska over at dette forslaget vert stemt ned. Denne regjeringas modus operandi er anten å påstå at ein allereie gjer det opposisjonen føreslår, eller – som her – å seia at ein vil vurdera forslaget i ei stortingsmelding som kanskje eller kanskje ikkje skal koma ein eller annan gong før regjeringa går av.

Saman med Framstegspartiet har regjeringspartia fleirtal på Stortinget for å stemma ned alle forslag om å ta vare på meir natur. Likevel overraskar argumentasjonen til regjeringspartia meg litt i denne saka. I innstillinga skriv Arbeidspartiet og Senterpartiet saman med Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti at torvuttak påverkar myra lite – det er implisitt at ei utfasing av torv i hagejord eller forbod mot torvuttak ikkje trengst. Det er nye signal, i alle fall frå regjeringspartia. Det står i sterk kontrast til at Miljødirektoratet i 2022 føreslo eit forbod mot torvuttak, og det står i sterk kontrast til at regjeringa i 2022 føreslo å inkludera høgmyr som ein utvald naturtype.

Det er nettopp høgmyrer som er mest aktuelle for torvuttak, og det er heilt øydeleggjande for denne typen myr. Eg håpar difor statsråden kan gjera greie for om regjeringa deler synet til komitémedlemene frå Arbeidspartiet og Senterpartiet om at torvuttak ikkje betyr så mykje for myrer i den store samanhengen. Det vil i tilfelle vera oppsiktsvekkjande nye tonar frå ei regjering som jobbar med eit lovforslag om forbod mot nedbygging av myr, og som har føreslått å gjera høgmyr til ein utvald naturtype.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:46:58]: Jeg deler representantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Lan Marie Nguyen Bergs engasjement for myrene våre. De er viktige naturområder som gir oss mange økosystemtjenester, og særlig er de store karbonlagre som kan gi økte utslipp dersom de blir ødelagt.

Regjeringen tar mange ulike grep for å stimulere til en grønn omstilling av hele samfunnet i en mer klima- og miljøvennlig retning. I denne omstillingen forventer jeg at torvnæringen er med, og jeg forventer at torvindustrien, på samme måte som andre industrier, jobber med å omstille seg, få ned klimagassutslippene og minske naturtapet. Hvis ikke kan det stilles spørsmål ved om det er plass til dem i lavutslippssamfunnet. De kan risikere å bli utkonkurrert av avfallsbransjen, som har restprodukter fra matavfall og biogass de ønsker å utvikle for å bidra med torvfrie produkter til privatmarkedet og gartner næringen.

Regjeringen har i sin politiske plattform lagt til grunn at klima og natur skal være en ramme rundt all politikk, og uttak og bruk av torv til hagejord fører utvilsomt til klimagassutslipp og naturskader. Myrene våre

er store karbonlagre som er bygd opp gjennom tusenvis av år. Jo dypere myr, desto større karbonlager. Regjeringen er opptatt av å redusere inngrep i myr, og det har vi gitt klart uttrykk for i Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Videre jobber regjeringen med et forbud mot nedbygging av myr. Statsforvalteren skal også vurdere innsigelse der arealplaner åpner for nye torvuttak.

Det følger av naturavtalen at alle land skal lage eller oppdatere sine nasjonale handlingsplaner for natur, som vi har diskutert godt i flere runder i denne salen allerede. Regjeringen er godt i gang med Norges handlingsplan, og vil legge den fram for Stortinget som en melding i løpet av 2024. Ett av de globale målene i naturavtalen, mål 8, handler spesifikt om klima og natur.

Jeg mener at denne meldingen er riktig sted å vurdere virkemidler for å ta vare på viktig natur, som myrene er en del av. Stortinget vil få meldingen til behandling og kan da ta stilling til regjeringens forslag i en større sammenheng. Regjeringen vil også presentere klimapolitikken for Stortinget i høst gjennom den årlige revisjonen av klimastatus og -plan, Grønn bok, som legges fram sammen med forslaget til statsbudsjett. Jeg mener at disse to dokumentene er riktige steder å vurdere eventuelle nye virkemidler på en helhetlig og god måte.

Hans Inge Myrvold (Sp) [14:49:31]: Eg har berre behov for ei avklaring knytt til innlegget frå representanten frå Miljøpartiet Dei Grøne, som viser til komitémerknadane som ligg til saka. Det vert ikkje halde fram at det er eit politisk syn at det utgjer eit lite problem, ein viser til ein rapport – NIBIO Rapport nr. 25 frå 2020 – som held fram dette. Merknaden viser til kva denne rapporten fastslår.

Presidenten [14:50:08]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Da ringes det inn til votering.

Votering

Presidenten [14:59:17]: Stortinget går da til votering over sakene nr. 1–5 på dagens kart.

Sak nr. 1 var redegjørelse.

Votering i sak nr. 2, debattert 13. juni 2024

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby og Sveinung Rotevatn om innføring av et årlig mål for reduksjon av avskoging i Norge (Innst. 344 S (2023–2024), jf. Dokument 8:113 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Une Bastholm satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti,

Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et årlig mål for å redusere avskoging til maksimalt 6 000 dekar innen 2027 og til netto null avskoging i Norge innen 2030.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:113 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby og Sveinung Rotevatn om innføring av et årlig mål for reduksjon av avskoging i Norge – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 79 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.00.05)

Votering i sak nr. 3, debattert 13. juni 2024

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 154/2023 og 155/2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (EU) 2019/424, (EU) 2019/2019, (EU) 2019/2020, (EU) 2019/2021, (EU) 2019/2022, (EU) 2019/2023, (EU) 2019/2024, (EU) 2021/341 og (EU) 2019/1784 (Innst. 358 S (2023–2024), jf. Prop. 69 LS (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 154/2023 og 155/2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av følgende rettsakter:

- Kommisjonsforordning (EU) 2019/424 av 15. mars 2019
- Kommisjonsforordning (EU) 2019/2019 av 1. oktober 2019
- Kommisjonsforordning (EU) 2019/2020 av 1. oktober 2019
- Kommisjonsforordning (EU) 2019/2021 av 1. oktober 2019

- Kommisjonsforordning (EU) 2019/2022 av 1. oktober 2019
- Kommisjonsforordning (EU) 2019/2023 av 1. oktober 2019
- Kommisjonsforordning (EU) 2019/2024 av 1. oktober 2019
- Kommisjonsforordning (EU) 2021/341 av 23. februar 2021
- Kommisjonsforordning (EU) 2019/1784 av 1. oktober 2019

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 4, debattert 13. juni 2024

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder (bærekraftige produkter-loven) (Innst. 357 L (2023–2024), jf. Prop. 69 LS (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om bærekraftige produkter og verdikjeder (bærekraftige produkter-loven)

§ 1 Lovens formål

Formålet med loven er å fremme bærekraftige produkter og verdikjeder for produkter som bidrar til et resurseffektivt og bærekraftig produksjons- og forbruksmønster for produkter i en sirkulær økonomi.

§ 2 Lovens anvendelse for Svalbard

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse for Svalbard og fastsette særlige regler som er nødvendige av hensyn til de stedlige forholdene.

§ 3 Økodesign

Kongen kan gi forskrift for å gjennomføre rettsakter som er vedtatt i medhold av direktiv 2005/32/EF og 2009/125/EF og innlemmet i EØS-avtalen, blant annet om

- a. bærekraftskrav knyttet til produkters design, sammensetning, innhold og egenskaper, slik som innhold av kjemiske stoffer som gir grunn til bekymring, innhold av materialgjenvunnet råvare, energibruk og energieffektivitet, klima- og miljøfotavtrykk, holdbarhet, ombrukbarhet, reparerbarhet, fradelbarhet eller materialgjenvinnbarhet
- b. ytelses- og funksjonskrav

- c. krav til dokumentasjon av og informasjon om oppfyllelse av krav etter bokstav a og b, og plikt til å gjøre dokumentasjon og informasjon tilgjengelig.

§ 4 Bærekraftige produkter og verdikjeder

Kongen kan gi forskrift for å gjennomføre EØS-rettslige forpliktelser om krav til bærekraft i hele verdikjeden for batterier, kjøretøy, emballasje, plast, elektriske og elektroniske produkter og tekstiler, blant annet om

- a. plikter og ansvar for bærekraft i verdikjeden hos markedsaktører
- b. aktsomhetskrav og aktsomhetserklæringer om bærekraft, inkludert sosial bærekraft
- c. bærekraftskrav til produktets egenskaper, herunder krav til design og utforming av produkter, slik som holdbarhet og kvalitet, innhold av kjemiske stoffer som gir grunn til bekymring, innhold av materialgjenvunnet råvare, klima- og miljøfotavtrykk, energibruk og energieffektivitet, reparerbarhet, fradelbarhet, ombrukbarhet eller gjenvinnbarhet
- d. ytelses- og funksjonskrav for produkter
- e. dokumentasjon av bærekraftsaspekter ved produkter
- f. tilgjengeliggjøring av informasjon til markedet og brukere om bærekraftsaspekter
- g. restriksjoner på og forbud mot innførsel, utførsel, omsetning og bruk av produkter
- h. forbruksreduksjon og tiltak for å fremme bærekraftige forbruksmønstre
- i. utvidet produsentansvar, inkludert registre over produsenter
- j. forebygging av at avfall oppstår, håndtering av avfall, bindende mål for gjenvinning av avfall inkludert mål for forberedelse til ombruk og materialgjenvinning, og avfallsplaner
- k. grønne offentlige anskaffelser
- l. rapporterings- og kontrollprosedyrer.

§ 5 Tilsynsmyndighet

Kongen fastsetter hvem som er tilsynsmyndighet etter denne loven.

Tilsynsmyndigheten skal ha fri adgang til bygninger, transportmidler, lagre, innretninger eller områder hvor produkter som er regulert i medhold av denne loven, befinner seg, eller som benyttes til næringsvirksomheten. Tilsyn kan også gjennomføres digitalt.

Tilsynsmyndigheten kan kreve å få lagt fram og få granske dokumenter og annet materiale som kan ha betydning for dens oppgaver etter denne loven.

Tilsynsmyndigheten kan undersøke, ta prøver av og kontrollere produkter og utstyr mv. som er regulert i medhold av denne loven. Tilsynsmyndigheten kan an-

skaffe produkter under skjult identitet for å avdekke brudd på bestemmelser gitt i medhold av denne loven.

Med mindre tungtveiende hensyn tilsier noe annet, skal tilsynsmyndigheten utarbeide en skriftlig rapport om resultatet av kontrollen.

§ 6 Opplysningsplikt

Tilsynsmyndigheten kan pålegge enhver å gi opplysninger som er nødvendige for å utføre oppgaver etter denne loven. Offentlige myndigheter plikter å gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Tilsynsmyndigheten kan bestemme i hvilken form opplysningene skal gis.

Tilsynsmyndigheten kan pålegge den som produserer, innfører eller omsetter et produkt, å framlegge prøver av produktet vederlagsfritt, eller å sørge for eller betale undersøkelser som finnes nødvendige for å vurdere et produkts egenskaper, innhold og virkninger, samt forhold ved produksjonen av produktet og ved leverandørkjeden.

Tilsynsmyndigheten kan fatte vedtak om at kostnadene ved framleggelse av prøver eller undersøkelser som nevnt i andre ledd skal fordeles på flere produsenter, importører eller omsettere, eller at de helt eller delvis skal dekkes av det offentlige. Kostnadene og refusjon for kostnadene er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kongen kan gi forskrift om opplysningsplikt, undersøkelsesplikt og kostnadsdekning som nevnt i første ledd til tredje ledd. Kongen kan også gi forskrift om plikt til å oppbevare og ha tilgjengelig opplysninger om forhold som er relevante for gjennomføringen av bestemmelser gitt i medhold av denne loven, herunder om produktets egenskaper og innhold samt opplysninger om leverandørkjeden.

§ 7 Nødvendige vedtak for gjennomføring av loven

Tilsynsmyndigheten kan fatte enkeltvedtak som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelser gitt i medhold av §§ 3, 4, 6, 8, 10 og 11, blant annet

- a. forby produksjon, innførsel, omsetning, eksport, bruk eller annen behandling av produkter
- b. pålegge tilbakekall eller tilbaketrekking av produkter
- c. pålegge gjennomføring av tiltak for å bringe et produkt eller et tilfelle i samsvar med bestemmelser gitt i medhold av denne loven.

Kongen kan gi forskrifter som er nødvendige for å gjennomføre bestemmelser gitt i medhold av §§ 3, 4, 6, 8, 10 og 11.

§ 8 Midlertidig forbud

Tilsynsmyndigheten kan, når det foreligger særlige grunner, midlertidig forby produksjon, innførsel, om-

setning, bruk eller annen behandling av produkter inntil tilstrekkelige opplysninger er framlagt i samsvar med § 6. Det samme gjelder dersom det er skjellig grunn til å trekke framlagte opplysninger i tvil.

Når det er påkrevd for å vurdere produktets egenskaper og for å gi forskrift etter §§ 3 eller 4 eller for å fatte vedtak etter § 7, kan et midlertidig forbud som nevnt i første ledd forlenges i inntil 6 måneder regnet fra det tidspunktet det foreligger tilstrekkelige opplysninger. Når særlige grunner taler for det, kan et slikt forbud forlenges i ytterligere 6 måneder.

Kongen kan gi forskrift om midlertidig forbud som nevnt i første og andre ledd.

§ 9 Risikoreduserende tiltak

Hvis det foreligger en risiko for skade på helse eller miljø og det for øvrig foreligger særlige grunner, kan tilsynsmyndigheten pålegge den som produserer, innfører, bearbeider, omsetter, bruker eller på annen måte behandler produkt, å treffe tiltak, alene eller i samarbeid, for å redusere risikoen, blant annet å

- offentliggjøre advarselsinformasjon eller lignende til distributører eller brukere av produktet
- tilbakekalle eller tilbaketrekke produktet fra brukere eller distributører
- uskadeliggjøre produktet.

Det kan videre fattes vedtak om forbud mot eksport av produkter som utgjør en risiko som nevnt i første ledd.

Tilsynsmyndigheten kan selv iverksette tiltak etter første eller andre ledd og kan i slike tilfeller kreve kostnadene ved tiltakene refundert av den som har eller kunne ha fått pålegget.

§ 10 Meldeplikt

Kongen kan gi forskrift om plikt til å informere tilsynsmyndigheten om forhold som er relevante for gjennomføringen av denne loven, slik som kunnskap om at et produkt ikke oppfyller krav gitt i medhold av denne loven.

Vedtak etter første ledd skal i alminnelighet gjelde spesifikke produkter eller produktgrupper.

§ 11 Internkontroll

Kongen kan gi forskrift om internkontroll og internkontrollsystemer for å sikre at krav fastsatt i medhold av denne loven overholdes.

§ 12 Gebyr

Kongen kan gi forskrift om gebyrer for behandling av søknader om tillatelser og lignende etter bestemmelser i medhold av denne loven, og for kontrolltiltak som gjennomføres for å sikre at vedtak gitt i medhold av den-

ne loven blir fulgt. Gebyrene settes slik at de samlet ikke overstiger tilsynsmyndighetens kostnader med saksbehandlingen eller kontrollordningen.

Gebyret er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 13 Tvangsmulkt

For å sikre at vedtak i medhold av denne loven blir gjennomført, kan tilsynsmyndigheten fatte vedtak om tvangsmulkt til staten.

Tvangsmulkt kan fastsettes når en overtredelse av vedtak i medhold av denne loven er oppdaget. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige oversitter fristen for retting av forholdet som tilsynsmyndigheten har fastsatt. Tvangsmulkt kan også fastsettes på forhånd og løper da fra en eventuell overtredelse tar til.

Tvangsmulkt ilegges den ansvarlige for overtredelsen. Er overtredelsen skjedd på vegne av et foretak, skal tvangsmulkten vanligvis pålegges foretaket.

§ 14 Overtredelsesgebyr

Kongen kan gi forskrift om ileggelse og utmåling av overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer

- bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i §§ 3, 4, 6, 7, 8, 10 og 11
- plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i §§ 6 til 9
- plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i forskrift i medhold av §§ 3, 4, 6, 8, 10 og 11.

Foretak kan ilegges overtredelsesgebyr dersom overtredelsen ble begått av noen som handlet på vegne av foretaket. Det gjelder selv om ingen enkeltperson kan ilegges overtredelsesgebyr for overtredelsen.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes 2 år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at tilsynsmyndigheten gir forhåndsvarsel eller fatter vedtak om overtredelsesgebyr.

§ 15 Straff

I forskrift etter §§ 3, 4, 6, 8, 10 og 11 kan det bestemmes at forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskriften straffes med bøter.

§ 16 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5, debattert 13. juni 2024

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om Ein forbedra tilstand for villrein (Innst. 374 S (2023–2024), jf. Meld. St. 18 (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 13 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
  - forslagene nr. 2–6, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
  - forslagene nr. 7–12, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
  - forslag nr. 13, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre
- Det voteres over forslag nr. 13, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om å stoppe den negative utviklingen i alle de 24 villreinområdene innen 2028, oppnå minimum middels kvalitet i alle områdene innen 2035, og god kvalitet innen 2050.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.26)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7–10, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommuner innenfor villreinens leveområder får gått gjennom sine reguleringsplaner og stanser utbyggingsprosjekt i villreinens leveområder, som fortsatt ikke er igangsatt.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ikke gis nye konsesjoner til kraftproduksjon i villreinområder.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre forbud mot bygging av nye hytter i villreinens leveområder, også i eksisterende hyttefelt.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre forbud mot alle nye inngrep i villreinens leveområder.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.44)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 11 og 12, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om at minst halvparten av villreinområdene skal ha god kvalitet innen 2050 og at alle villreinområder skal ha minimum middels kvalitet eller bedre i 2050.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om at alle nasjonale villreinområder skal ha god kvalitet innen 2065.»

Venstre har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.04)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2–6, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til kommuner i villreinområder og i randområder til villreinområder ved revidering av kommuneplanens arealdel om å ta hensyn til ny kunnskap om villreinens arealbruk og regionale planer for villrein. Revideringen skal inkludere en vurdering av ikke-realiserte områder til fritidsboliger.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at tiltaksplanene for villreinområdene inneholder tiltak som reetablerer trekkruiter for villrein som i dag er delt opp av veier og jernbanelinjer.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvilke vei- og

jernbanestrekninger som kan legges i tunnel eller på annen effektiv måte bidra til å restaurere villreinens leveområder.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en reduksjon i bruken av motoriserte kjøretøy i villreinens leveområder, samt økt kontroll med motorferdsel i disse områdene.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nye verneområder og en utvidelse av eksisterende verneområder i villreinens leveområder.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 82 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.21)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre videre prosess for utvidelse av Rondane nasjonalpark og Forollhogna nasjonalpark.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 81 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.39)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringa gå vidare med å setje 'Villreinfangsten på Dovre' på Noregs tentative liste for verdsarvområde.

II

Stortinget ber regjeringa på eigna måte sørge for at alle villreinområda får styringsverktøy tilsvarande dei regionale planane, enten gjennom kommunale arealplanar, regionale planar eller på annan eigna måte inkludere eigna føresegner for villrein fjellet i eksisterande plansystem som kommunane rår over.

III

Stortinget ber regjeringa sikre gode avbøtande tiltak for frivillig sektor i dei tilfelle merkte stiar eller turisthytter må leggjast ned eller flyttast.

IV

Stortinget ber regjeringa snarast mogleg reetablere villrein i Nordfjella i sone 1 med villrein frå sone 2 når denne kjeldebestanden er friskmeld på bestandsnivå, slik at risikoen for resmitte er handtert på eit akseptabelt nivå.

V

Meld. St. 18 (2023–2024) – om Ein forbetra tilstand for villrein – blir vedlagt protokollen.

Presidenten: Det voteres over II og III.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.58)

Presidenten: Det voteres over I, IV og V.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten [15:03:11]: Da er vi ferdig med dagens votering og går tilbake til sakene på dagens kart.

Sak nr. 9 [15:03:17]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og Une Bastholm om å bevare og restaurere økosystemet i Oslofjorden (Innst. 402 S (2023–2024), jf. Dokument 8:146 S (2023–2024))

Presidenten [15:03:36]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mani Hussaini (A) [15:04:06] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke komiteen for å ha behand-

let nok en sak om Oslofjorden. Oslofjorden er et svært viktig område for mange, både de som har fjorden som yrkesgrunnlag, fritidsbrukere og oss som lever i nærheten av fjorden.

Fjordområdet ligger langs det tettest befolkede området i Norge og er dermed gjenstand for veldig mange ulike påvirkningsfaktorer, også fra fiskeri. Avrenning fra store deler av østlandsområdet har sitt utløp i Oslofjorden. Utslipp fra kommunale avløp og avløp i spredt bebyggelse og avrenning fra landbruket er blant det som har størst påvirkning på Oslofjorden.

I tillegg påvirker klimaendringene miljøet og forsterker effektene av menneskelig aktivitet. Vi vet at Oslofjorden som følge av disse påvirkningsfaktorene har moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand etter vannforskriftens kvalitetselementer. I tillegg vet vi at det er sterkt press på strandsonen. Oslofjorden er påvirket fra mange kanter, og det er mange hensyn som skal avveies i forvaltningen av Oslofjorden.

Jeg er glad for at regjeringen tar på høyeste alvor den miljøtilstanden som Oslofjorden er i, og er bekymret for økosystemet i Oslofjorden. Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv og etableringen av Oslofjordrådet har vært viktige initiativer for å se de ulike påvirkningsfaktorene i sammenheng, herunder også påvirkning fra fiskeriene.

Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen følger aktivt opp tiltaksplanen, slik det er nedfelt i Hurdalsplattformen. Planen inneholder 63 tiltak og 19 punkter for kunnskapsinnhenting. Målet med planen er at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, viktige naturverdier skal restaureres, og det biologiske mangfoldet i fjorden skal ivaretas. I tillegg skal planen fremme et aktivt friluftsliv. Å nå disse målene forutsetter samordnet bruk av virkningsfulle tiltak mot de viktigste påvirkningsfaktorene. I tillegg er regjeringen i gang med et krafttak for Oslofjorden, med særlig fokusering på de største påvirkningsfaktorene, avløp, jordbruk og fiskeri. Mange viktige tiltak er gjennomført eller iverksatt for å bedre Oslofjordens tilstand, og særlig er virkemidlene innenfor avløp og jordbruk styrket.

Så til Dokument 8-forslaget som er framsatt. Vi kunne lese i nyhetene da forslaget ikke ville få flertall, at Miljøpartiet De Grønne mente at redningspakken for Oslofjorden hadde havarert. Det som har havarert, er Miljøpartiet De Grønnes forslag, som ikke har fått flertall i Stortingets energi- og miljøkomité. Det er allerede vedtatt en omfattende tiltaksplan, og vi ser fram til de utredningene som kommer fra Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet.

Nikolai Astrup (H) [15:07:24]: Oslofjorden er i krise. Økosystemene er i ubalanse. Høyre er enig med for-

slagsstillerne i at det er behov for kraftfulle tiltak for å bedre situasjonen, og at det også må innebære nye tiltak og restriksjoner på fiskerisiden. De mest effektive tiltakene handler om å beskytte økosystemets biologiske faktorer og funksjoner, særlig når disse er blitt forringet over tid.

Havforskningsinstituttet har gjennomført et pilotprosjekt for å vurdere samlet påvirkning i Oslofjordens ytre del. Høsting, miljøgifter, mikroplast, fysisk påvirkning og næringsalter er de fem faktorene som har størst påvirkning på økosystemene, særlig for torskebestanden og bunnfisk.

Når Høyre likevel ikke går inn for forslagene som her fremmes om fiskeri, skyldes det at Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet skal levere en rapport med en samlet faglig vurdering om disse temaene, og vi bør avvente denne før vi trekker endelige konklusjoner om relativt inngripende tiltak.

Å gjenopprette balansen i økosystemet i Oslofjorden er en kompleks oppgave, og det er viktig at vi velger de riktige tiltakene som det er faglig grunnlag for at vil ha den ønskede effekten. Samtidig må vi sikre at de tiltakene som gjennomføres, ledsages av følgeforskning, slik at vi utvikler et best mulig kunnskapsgrunnlag, og kan justere kursen dersom vi ser at tiltak ikke virker etter hensikten. Høyre er derfor glad for at komiteen har samlet seg om et forslag som sikrer følgeforskning i det videre arbeidet.

Solberg-regjeringen la fram en handlingsplan for å redde Oslofjorden i 2021. I 2023 gjorde Miljødirektoratet opp status. Den viser at arbeidet er i gang på alle de syv innsatsområdene som ble identifisert, men at vi ikke er i rute til å innfri planen innen 2026.

Arbeidet med å restaurere Oslofjorden krever innsats fra mange. Totalt er det 118 kommuner og 21 statlige instanser som må være med og dra lasset dersom vi skal komme i mål. Veldig mange av kommunene er på etterskudd med innføring av nitrogenrensing i avløpsanlegg. I kun 10 av 50 avløpsrenseanlegg foreligger det konkrete planer om å rense nitrogen. Det er ikke godt nok.

Det ble allerede i 2021 gitt et tydelig signal til kommunene om å investere i renseanlegg med nitrogenfjerning, og det er opprettet en tilskuddsordning for kommunenes planlegging av nitrogenrenseanlegg. Rensing av avløpsvann er et kommunalt ansvar, og staten må på en god måte sikre at kommunene følger opp dette ansvaret innen rimelig tid.

Det er videre innført regionale miljøkrav i landbruket og ny gjødselregelverk som vil redusere avrenningen fra landbruket. Gjennom jordbruksoppjøret gis det også tilskudd til vårløying for å begrense omfanget av høstpløying, som har større miljømessige konsekven-

ser. Dette er positivt, men det må vurderes om dette er et tilstrekkelig tiltak for å redusere omfanget av høstpløyning.

Lars Haltbrekken (SV) [15:10:20]: Livet i Oslofjorden er i en alvorlig krise. Forurensningen som kommer til fjorden, skyldes ikke bare de kommunene som ligger rundt fjorden, men alle kommuner som har tilknytning til vassdrag som til syvende og sist ender ut i Oslofjorden. Derfor trengs det et spleiselag mellom stat og kommuner for å få gjort noe med utslippene i Oslofjorden.

For ikke lenge siden kunne vi lese i nyhetene om en sprengstoffabrikk på Sætre i Asker kommune som fikk utvidet sin utslippstillatelse av bl.a. nitrogen til Oslofjorden. Begrunnelsen var behovet for økt produksjon av sprengstoff, som en følge av krigen i Ukraina. Vi har tillit til at klima- og miljøministeren stiller så strenge renskrav til denne bedriften som det er mulig å gjøre, men det regjeringen burde ha gjort i tillegg, var å pålegge både denne bedriften og andre bedrifter som tjener penger på sin virksomhet, og som medfører utslipp i Oslofjorden, å bidra til et fond for rehabilitering av Oslofjorden. Dette kunne ha vært et fond som var med på å finansiere rensing av utslipp, men som også etter hvert kunne ha blitt brukt til å gjenskape livet i Oslofjorden.

SV har i dag fremmet to forslag til denne saken.

Det ene går på å få en kondemneringsordning for reketralere som vil måtte innstille tråling etter reker som en følge av det forslaget som vi også står bak, knyttet til at vi vil ha et forbud mot bunntåling i verneområdene i Oslofjorden. Vi ønsker at det skal gis støtte til de fiskerne som legger om fra tråling til å fiske reker med teiner.

I tillegg har vi et forslag som går på å få utredet muligheten for å ta på land de massene som nå skal mudres i forbindelse med Borg havn-prosjektet i Østfold – ta disse massene på land, vaske dem og bruke dem i bygningsindustrien, som rapporter har påpekt at er mulig å gjøre.

Jeg tar med det opp de forslag SV er alene om og de vi har sammen med andre.

Presidenten [15:13:24]: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han viste til.

Sofie Marhaug (R) [15:13:37]: De forslagene som Rødt er med på, er allerede tatt opp av andre partier, tror jeg, for vi er med på dem sammen med andre. Vi vil også stemme for forslagene nr. 10 og 11 og de forslagene nr. 13 og 14, fra SV, som det nettopp ble redegjort for, når vi skal votere over dette i morgen.

Oslofjordplanen og tiltakene for å restaurere fjorden er ikke kraftige nok til faktisk å gjennomføre det vi ønsker oss. Jeg tror det er et felles politisk ønske om å ta vare på Oslofjorden, men jeg tror likevel vi ikke gjør nok for å få det til i praksis. Jeg vet at dette er veldig viktig for

mange lokalpolitikere langs hele Oslofjorden. I forbindelse med budsjettforhandlingene i Oslo i 2022 fikk f.eks. Rødt gjennomslag for, sammen med det rød-grønne byrådet, å bruke 10 mill. kr ekstra i Oslo. Slik jobber lokalpolitikere mange steder for å prøve å finne penger for å bidra til å restaurere fjorden. Men det er dyrt for Kommune-Norge, og derfor trengs det nasjonal oppmerksomhet, tiltak og penger – det spleiselaget som representanten fra SV snakket om.

Jeg så noe litt morsomt på Stortingets intranett for noen uker siden, for da ble statsministeren intervjuet av skoleelever – det er slike intervjuer med politikere i vandrehallen innimellom. Han ble spurt om hva som er hans hjertesak. Da sa statsministeren at hans hjertesak er å redde Oslofjorden. Det overrasket meg litt, for jeg synes kanskje ikke at statsministeren har klart å få helt gjennomslag for det i regjering, til tross for at han er sjef. Det handler selvfølgelig om at det er en enorm jobb. Jeg synes derfor det er synd at det ikke er gjennomslag for enda flere av de forslagene som blir tatt opp i dag. Det gjelder selvfølgelig også i budsjettssammenheng å sette av penger til å gjennomføre en så omfattende restaurering og bevaring som egentlig trengs, for å få liv i Oslofjorden igjen.

Ola Elvestuen (V) [15:16:29]: Oslofjorden er i en forferdelig situasjon. Dette var en av de kanskje rikeste fiskerifjordene vi hadde her i landet, og nå er den effektivt sett nesten død. Fra Venstres side har vi jobbet med å få fram tiltak for Oslofjorden gjennom mange år. I forhandlinger på Jeløya fikk vi på plass – og som også har startet – at vi skulle lage en tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord, som da ble lagt fram i 2020.

Nå har vi et faktagrunnlag, og vi vet også hva vi trenger å gjøre. Det er riktig som representanten Astrup sa, at vi trenger å gjøre mer. Vi må få nitrogenrensing av vann og avløp, vi må kutte avrenningen fra landbruk, det må restaureres mye mer natur, også rundt Oslofjorden, men det viktigste, enkleste og raskeste vi kan gjøre, er å sette begrensninger på fiskeriet. Det er klart at overfisket i Oslofjorden har altfor lenge vært enormt, og Ytre Oslofjord er om ikke det hardest bunntålede havområdet i verden, så i hvert fall et av de tre hardest bunntålede havområdene i verden. Der begynte de først, fra 1890-tallet, og det har hatt en veldig ødeleggende effekt.

Vi vet hva vi trenger å gjøre. Jeg og Venstre har framsett nesten like forslag som dette før, som går på at vi trenger å få et nettverk av nullfiskeområder. Vi foreslo tidligere at dette burde kommunene kunne innføre, men det ble ikke vedtatt. Vi må få på plass et nettverk av nullfiskeområder.

Vi trenger også å få flere verneområder i Oslofjorden – enten det er for tang, tare eller ålegress – for å passe

på de områdene som er viktige. Så må vi ha begrensninger i bunntråling. Det må i hvert fall bli forbudt å bunntråle i nasjonalparker og verneområder. Det er helt absurd at det er lov i dag, og det bryter også med alle internasjonale regler om hva et vern egentlig er. For meg er det uforståelig hvorfor man i Oslo og i Oslofjorden kan bunntråle i opp til 60 meters dybde, mens det på Vestlandet er 100 meter, og i Nord-Norge er det vel 170 meter. Hvorfor er ikke dette det samme?

Jeg er klar over at vi venter på en samlet rapport fra Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet, men fiskeriforvaltningen i Oslofjorden har ikke fungert. Nå trenger vi kraftige innstramminger, og jeg mener vi burde ha vedtatt flere av disse forslagene her i dag.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [15:19:45]: Det har vorte sagt at då europearane kom til austkysten av Nord-Amerika, var det så mykje torsk der at ein kunne gå tørrskodd over torskerygane og fanga torsk med korg. Torskebestanden utanfor Newfoundland var faktisk den rikaste i verda, og fangstane var enorme, men etter 1970 har det gått nedover. Alarmklokkene ringde, forskarane kravde tiltak, men ein fortsette å fiska. Til slutt var det tomt for fisk, og sidan har bestanden aldri kome tilbake. Alle tapte på at fredingstiltaka kom for seint, både naturen, fiskarane og lokalsamfunna.

No er me i ferd med å gå i nøyaktig same felle i Oslofjorden, og eg skulle så ønskja at me hadde ei regjering som verkeleg hadde lyst til å få til ting.

Årsaka til at Oslofjorden døyr, er at regjeringa, som tidlegare regjeringar, er fullstendig handlingslamma. Dei gjer jo ingenting med hovudproblemet, nemleg at me drep livet i fjorden ved å forureina fjorden, ved fiska opp altfor mykje fisk og ved å botntråla økosystemet i fillebitar. Det er sjølv sagt ingen som har lyst til å leggja ned fiskeriarbeidsplassar, men viss fisken vert borte for godt, er det òg slutt for fiskerinæringa for godt. Fjorden og fisket er allereie ein skugge av seg sjølv, og ved å stemma ned Miljøpartiet Dei Grønes forslag her i dag seier Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Høgre og Framstegspartiet eit rungande ja til å fortsetja med rovdrift på dei siste restane av økosystemet i fjorden. Det er uforsvarleg, og det er uakseptabelt.

La meg ta nokon eksempel på kva som er gale med dagens politikk. Torskebestanden er redusert med over 80 pst. Likevel gjev ein omfattande dispensasjonar frå fiskeforbodet mot torsk, og matfisken som torsken skulle ha ete, som brisling, vert fiska i stor monn. Botntråling er framleis lov, sjølv inne i nasjonalparkane. Regjeringa har tillate ein utsleppsauke frå sprengstoffprodusenten på Sætre som er mange gongar større enn reduksjonen ein får ved å innføra forbod mot kloakkutslipp frå fritidsbåtar. Ein tømmer altså farleg forureining rett ut i

fjorden i enorme mengder for å produsera våpen. Dette minner meir om industripolitikk frå 1950-talet enn moderne miljøpolitikk. At det vart sett av 20 mill. kr ekstra i revidert budsjett, vert noko puslete når Oslos reinseanlegg åleine kostar 3 mrd. kr.

Realiteten er at regjeringa tek små grep med symbolsk effekt, mens tiltak som monnar, vert stemte ned og trenerte. Me veit kva me må gjera. Det forslaget me debatterer i dag, er ein pakke med tiltak som ei brei gruppe forskarar har anbefalt. Me har kunnskapen. No må me slutta å nøla og begynna å handla.

Marius Arion Nilsen (FrP) [15:22:39]: Fremskrittspartiet deler bekymringen for Oslofjorden. Utviklingen der har gått i feil retning i lang, lang tid, og man har store utfordringer med å få til en bærekraftig forvaltning. Vi stemmer derimot nei til alle forslagene her i dag fordi vi ønsker å se på dette mer helhetlig. Vi ser fram til utredningen på fiskerisiden, som hadde frist 1. juni, der man forhåpentligvis vil komme med tiltak og forslag. Vi forventer også at dette vil behandles helhetlig inn mot naturmeldingen, som regjeringen har lovt.

Når det er sagt, er det utvilsomt at man har store problemer med avløp og nitrogenoverskudd, noe som gir store utfordringer i fjorden, og man har problemer med avrenning fra landbruket. Man behøver kraftfulle virkemidler og tiltak, men det er ganske kostbare tiltak som må til. Her mener vi at man må se litt på måten man finansierer dette på. Men, med det som er oppsummert og sagt nå, deler Fremskrittspartiet bekymringen for Oslofjorden, og vi må se på tiltak som kan bedre tilstanden. Vi avventer og forventer en helhetlig plan fra regjeringen på dette området, og vi vil vurdere og behandle tiltakene som legges fram der.

Sist, men ikke minst: Fremskrittspartiet vil stemme mot SVs forslag nr. 13 og 14.

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [15:24:34]: Oslofjorden ligger langs det tettest befolkede området i Norge og er sterkt miljøpåvirket fra mange kanter. Miljøtilstanden er svært alvorlig, og oppdatert kunnskap viser at det ikke er tvil om viktigheten av å gjennomføre ytterligere tiltak.

Regjeringen prioriterer Oslofjorden høyt og følger aktivt opp helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden. Tiltaksplanen inneholder, som nevnt av andre her fra talerstolen, 63 tiltak og 19 punkter for kunnskapsinnhenting, for å bedre miljøtilstanden i fjorden.

Vi er i gang med et krafttak for Oslofjorden, med et særlig fokus på de største utfordringene: avløp, jordbruk og fiskeri.

Fiskeri er en av de viktigste påvirkningene i fjorden, og jeg er opptatt av at fiskeriforvaltningen skal bidra inn i det viktige arbeidet som gjøres for Oslofjorden. Jeg

opplever at det er et stort engasjement for Oslofjorden fra mange kanter, og det pågår en stor mobilisering for å styrke fjorden. Jeg ser spesielt en stor mobilisering blant yrkesfiskerne, som tross alt lever av fjorden. Yrkesfiskerne er helt avhengig av en ren og frisk fjord og er svært bekymret over utviklingen vi ser i enkelte av fiskebestandene i fjorden. Yrkesfiskerne jobber kontinuerlig med utvikling av mer skånsomme redskaper og metoder i fisket. Det er helt grunnleggende at fiskebestandene har et sunt og levelig miljø.

Yrkesfiskerne i Oslofjorden produserer kortreist og klimavennlig mat til lokalsamfunnet. Jeg er opptatt av at vi skal gjennomføre gode og effektive tiltak nå, slik at vi skal kunne leve av å høste av fjorden også i framtiden. For at vi skal få kortreist og klimavennlig mat også i framtiden, er det viktig at vi innfører tiltak der det er mest å hente. Det er f.eks. et stort uttak fra fritidsfiske i Oslofjorden.

Jeg og klima- og miljøministeren har gitt Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet i oppdrag å utrede ytterligere tiltak for å bygge opp fiskebestandene og styrke økosystemet i Oslofjorden. Vi vil motta denne utredningen i løpet av juni, og den vil danne grunnlag for de vurderingene som skal foretas av nye tiltak.

Det svært viktig at vi har god kunnskap både om hvordan fjorden er påvirket og effekten av tiltak for å redusere påvirkningen. Jeg mener det er viktig ikke å forskuttere resultatet av utredningen, men jeg kan betrygge representantene her i dag om at jeg er utålmodig etter å komme i gang med å vurdere tiltak som best vil bidra til å styrke fjorden og fiskebestandene.

Presidenten [15:27:22]: Det blir replikkordskifte.

Nikolai Astrup (H) [15:27:36]: Hva vil statsråden gjøre for å sikre at kommunene kommer i gang med det viktige arbeidet med å rense nitrogen fra avløpsanleggene sine?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [15:27:50]: Jeg tenker det er viktig å påpeke at når det gjelder nitrogenavrenningen og hovedansvaret for helheten i regjeringens klima- og miljøpolitikk – det inkluderer Oslofjorden – er det altså klima- og miljøministeren som kan svare best på det. Det er klart at det er en rekke tiltak her som allerede er igangsatt, og som jeg kan vise til, men det er som sagt innenfor klima- og miljøministerens konstitusjonelle ansvar.

Nikolai Astrup (H) [15:28:21]: Nå er det slik at klima- og miljøministeren valgte å forlate oss etter kun åtte saker i salen, og det synes vi er litt skuffende. Det er altså denne statsråden som skal svare for denne saken. Det er mange aktuelle tiltak her som går på andre om-

råder enn det som er statsrådets konstitusjonelle ansvarsområde, men det er likevel en forventning om at statsråden kan greie ut om regjeringens politikk på dette feltet.

En ting er nitrogenrensing av avløpsanlegg, hvor noen få folkerike kommuner har gjort jobben sin, mens veldig mange andre kommuner ikke er i gang og heller ikke har planer om å komme i gang. Da er det regjeringens ansvar å sørge for at de etterlever de kravene som faktisk stilles. Så det er et spørsmål jeg da vil gjenta.

Det andre gjelder landbruket. Hvor stor har nedgangen vært i høstpløying etter at man f.eks. innførte et tilskudd for vårpløying, og er man villig til å vurdere nye tiltak som kan bidra til å redusere omfanget av høstpløying, som vi vet har store miljømessige konsekvenser?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [15:29:23]: Gjennom den helhetlige tiltaksplanen for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv og gjennom Oslofjordrådet arbeides det aktivt med både å se på påvirkningsfaktorene og se dem i sammenheng og med å gjennomføre effektive tiltak for å styrke fjorden. Vi har fulgt opp og gjennomført mange viktige tiltak. Da vil jeg særlig vise til virkemidlene innenfor avløp og jordbruk, som er styrket.

Igen må jeg bare vise til at det er klima- og miljøministeren som har det konstitusjonelle ansvaret for å ivareta helheten i regjeringens klima- og miljøpolitikk, og det er inkludert Oslofjorden. Det jeg derimot kan si mer om, er at det allerede er innført en rekke fiskeritiltak for Oslofjorden, bl.a. at det er forbud mot å fiske torsk i Oslofjorden. Det ble sagt fra talerstolen her i sted at det kan gis dispensasjon. Det stemmer altså ikke. Det er også forbud mot å fiske i 14 gytefelt i tiden da torsken gyter. Det er to av områdene jeg kan nevne innenfor mitt konstitusjonelle ansvarsområde.

Nikolai Astrup (H) [15:30:23]: Det kunne vært hensiktsmessig om klima- og miljøministeren var til stede, slik at vi kunne få svar på de spørsmålene vi har om den helhetlige innsatsen.

Da vil jeg stille spørsmål som er innenfor statsrådets konstitusjonelle ansvarsområde. Det er: Hvilke nye tiltak på fiskerisiden mener statsråden det er aktuelt å innføre for å bedre tilstanden i Oslofjorden, og hvilken effekt har forbudet mot torskefiske i Oslofjorden hatt? Vet vi noe om hvor store mørketall det er, når det gjelder fiske av torsk i Oslofjorden? Selv ser jeg ofte at det står folk med stang og fisker langs kaia både her i indre Oslofjord og utover i fjorden. Hva de fisker etter, er det vanskelig å fastslå fra avstand. Vet statsråden mer om hva de fisker etter?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [15:31:14]: Det er riktig som det er påpekt, at vi ikke ser en veldig god

effekt av de tiltakene som er innført, så det virkelig behov for å styrke dem og gjøre ytterligere tiltak. Det er nettopp derfor jeg i lag med klima- og miljøministeren har bedt om å få utredet ytterligere hvordan man kan bygge opp fiskebestanden og ikke minst styrke økosystemet i Oslofjorden. Det er som sagt et arbeid som blir levert i løpet av juni, så det vil være noe jeg kommer til å prioritere høyt for å kunne følge opp.

Det er også, som det blir sagt, et stort fritidsfiske. En vesentlig del av uttaket i Oslofjorden er nettopp fritidsfiske. Utfordringen der er bl.a. at man ikke har samme mekanismer eller kontrollmuligheter som man har overfor det ordinære fisket, så det er mørketall, og dette arbeides det med for å se hvordan man kan ta mer tak i det.

Ola Elvestuen (V) [15:32:27]: Det er begrensning i fisket som raskest kan gi resultater i Oslofjorden. Et virkemiddel som også treffer fritidsfisket, er å ha fiskeforbudsområder. De vi har for fredning av hummer, virker godt, og det har også stor støtte lokalt. Så spørsmålet er: Er statsråden villig til å innføre og være for fiskeforbudsområder, særlig i Oslofjorden, hvor jo mange av kommunene ønsker det i sine kommuner?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [15:33:04]: Jeg ser fram til den rapporten fra Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet, som gjør et stort og omfattende arbeid nå for å se på mulige tiltak. Det er klart at noe av det jeg vil tro vil komme på bordet da, er hvordan man kan ta ned fiskepresset, og da gjelder det både fritidsfiske og yrkesfiske. Det tenker jeg med stor sannsynlighet vil være en av de tingene som vil bli vurdert i det videre.

Ola Elvestuen (V) [15:33:33]: Det neste spørsmålet handler om at Oslofjorden er blant de i hvert fall tre hardest bunntrålede havområdene i verden, som jeg også sa i mitt innlegg. I Ytre Oslofjord var man først ute, på 1890-tallet, og fjorden er veldig ødelagt av det. En av grunnene til at man var tidlig ute, er vel at man kan bunntråle på grunnere vann i Oslofjorden enn det man kan på Vestlandet og i Nord-Norge. Så mitt spørsmål er: Er statsråden villig til også å se på begrensninger av bunntråling og f.eks. å lage de samme reglene for dybde på Østlandet som man har på Vestlandet?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [15:34:21]: Jeg skal ikke gå så detaljert inn i å vurdere dybdeforhold, men det jeg kan si, er at bunntrålingen har funnet sted i lang, lang tid. Det er stort sett de samme rekefeltene som er benyttet, og de har vært benyttet over lang tid. Så er det egentlig ganske opplagt at å bunntråle har en miljømessig side. Som sagt: Når denne utredningen fra

Miljødirektoratet og Fiskeridirektoratet kommer, får vi se hvordan de vurderingene foretas der.

Presidenten [15:34:53]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på 3 minutter.

Mani Hussaini (A) [15:35:07]: De forslagene som er fremmet på vegne av Miljøpartiet De Grønne, handler om totalforbud mot fiske. Det tror jeg er viktig å understreke fra denne talerstolen. Det er det det handler om, og det sier vi nei til. Vi kan ikke innføre forbud mot fiske gjennom et Dokument 8-forslag her på Stortinget når vi samtidig vet at to departementer har bestilt en utredning om ulike tiltak som bør vurderes faglig, og som man kommer tilbake til. Det er viktig å påpeke det.

Det er synd at Miljøpartiet De Grønnes representant har gått ut av salen, for hun sa at regjeringen er handlingslammet. Da fikk jeg lyst til bare å ramse opp de tingene vi har gjort på de to og et halvt årene vi har sittet i regjering:

- Vi stiller strengere krav til utslipp fra kommunale avløp.
- Vi har bedt Miljødirektoratet gi et tydelig signal om at kommunene rundt Oslofjorden må forberede seg på krav om nitrogenfjerning og starte planlegging av renseanlegg med nitrogenfjerning allerede nå. Anleggene må møte både dagens og framtidens rensekraft.
- Vi har satt i gang et arbeid med innsamling av tapte fiskeriredskaper for å hindre marin forurensning.
- Gjennom to jordbruksoppgjør har vi innført tiltak mot avrenning fra landbruket til Oslofjorden. Særlig i Oslo og Viken har det vært en betydelig økning i antall dekar jordbruksareal som har redusert høstpløying.
- Vi har fått gjennom en ny regional forskrift om miljøkrav i jordbruket, og regjeringen har også en revisjon av det nasjonale gjødselregelverket. Det skal bidra til mindre forurensning i fjorden vår.
- Fra 1. juli innfører vi forbud mot å slippe ut kloakk i fjorden fra fritidsbåter.
- Når det gjelder fiske, har vi innført forbud mot å fiske torsk i hele fjorden, og i tillegg har vi innført totalforbud mot fiske i utvalgte gytefelt for kysttorsk i gyteperioden.
- Vi jobber også med å etablere stadig flere fredningsområder for hummer i Oslofjorden.

På to og et halvt år har vi gjort alt dette. Det kan godt være at mange er utålmodige – jeg er også utålmodig – men det å kalle regjeringen handlingslammet mener jeg er å dra det litt langt.

Så har jeg lyst til å kommentere det som kom her om Chemring Nobel, og at man bare har gitt en dispensasjon for å slippe ut nitrogen i fjorden uten å tenke seg om. Dette er en ammunisjonsprodusent som har fått denne dispensasjonen ene og alene fordi Ukraina trenger mer ammunisjon. Hvis Norge skal være med og stille opp, får vi disse vanskelige dilemmaene. Derfor har vi sagt at vi stiller strenge krav til Chemring Nobel om å redusere utslippene, og de er i gang med en renseplan som kommer innen kort tid. Her vil jeg gjerne høre fra dem som mener at vi ikke skal produsere mer ammunisjon til Ukraina – jeg vil gjerne høre deres begrunnelse for det.

Lars Haltbrekken (SV) [15:38:29]: Det er ingen forslag her i dag om å forby alt fiske i Oslofjorden. Det er forslag om restriksjoner i en del områder og om å forby i enkelte områder, men noe totalforbud mot fiske i Oslofjorden er det ingen som har foreslått. Så her er det en stråmannsargumentasjon ute og går.

Når det gjelder utslippstillatelsen som ble gitt til sprengstoffabrikken Chemring Nobel på Sætre i Asker kommune, så iallfall jeg at jeg har tillit til at statsråden og klima- og miljøministeren stiller de strengeste kravene som er mulig å stille. Jeg har ikke registrert at noen har sagt at man ikke skal øke sprengstoffproduksjonen ved den fabrikken.

Det SV derimot har foreslått, er å be den fabrikken, som nå tjener mer penger, om å bidra til et fond for å rense utslipp til Oslofjorden og rehabilitere den. Det er, meg bekjent, i tråd med et prinsipp som også Arbeiderpartiet bekjenner seg til, nemlig at forurensere skal betale.

Dessverre har det så langt ikke vært mulig å få med regjeringen på å bygge opp et sånt fond, men jeg håper at regjeringspartiene vil bruke muligheten til å innføre et sånt fond og be Chemring Nobel, men også andre bedrifter langs Oslofjorden, om å bidra med penger sånn at de er med på det spleiselaget som trengs for å få rensset utslippene til fjorden, og for å få rehabilitert fjorden og livet i den.

Ola Elvestuen (V) [15:40:54]: Det blir litt av det samme, for det var også mitt poeng at det ikke er noen forslag her som innfører et generelt forbud mot fiske umiddelbart. I et forslag ber en om at det utredes et generelt forbud mot ikke-nedbrytbare fiskeredskaper. Det mener jeg det er viktig å komme i gang med. I den listen representanten Hussaini dro opp over hva regjeringen har gjort, kan man nok ta med at regjeringen har kuttet i støtten mot marin forsøpling. Dette er et tiltak som faktisk kunne gjort noe med det. Det er som med det som gjelder plast i havet, der reduseres jo budsjett-

postene, som de har gjort hele tiden med denne regjeringen.

Det andre er et forslag om et nettverk av nullfiskeområder. Forslaget sier ikke hvilke områder, men å åpne den døren, som vi også tidligere har forsøkt fra Stortinget, er blitt stemt ned, også av regjeringspartiene. På samme måte trenger vi et nettverk for verneområder og å styrke brislingbestanden. Det er veldig viktig å innføre et maksimumsmål for fangst av viktige arter fisk, for det er en del fisk i Oslofjorden. Det finnes jo ikke stor fisk, for den tas ut. Det er den viktigste, så for å sikre at de største fiskene ikke blir tatt, trenger man ikke bare et minimumsmål, men man må ha et maksimumsmål. Dette er ting jeg mener Stortinget kan forholde seg til, og at det så kan utredes i etterkant.

Det er også forslag om begrensninger i trålfisket og bunntrålfisket. Det typiske er at den bunntrålingen som skjer, er etter reker, for etter hvert er det bare reker man får, og dette gjelder helt ned til Kristiansand omtrent. Reker får maten sin ovenfra, mens alt det livet som er nede i sjøen, er borte og forblir borte, så lenge man får holde på med reketrålingen på den måten vi gjør i dag. Her må det komme mange flere begrensninger.

Så skal jeg gjøre det jeg glemte i stad, og det er å si at Venstre skal stemme for forslag nr. 14, som SV la fram.

Presidenten [15:43:08]: Da er det notert.

Mani Hussaini (A) [15:43:23]: Det er ikke meningen å forlenge denne debatten, men det er en viktig sak vi snakker om. Vi har i hvert fall valgt å lytte til Norges Jeger- og Fiskerforbund, som sier det er lurt å avvente de kommende utredningene fra henholdsvis Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet. De sier:

«Når disse foreligger, har man forhåpentlig et langt bedre grunnlag for å vurdere et så inngripende tiltak som nullfiskeområder vil være.»

Det er der vi legger oss. Skal vi virkelig gjøre noe som nytter, må det være beviselig at det fungerer. Jeg tenker at når regjeringen har gått i front og bestilt en rapport fra de to fremste fagmiljøene, bør vi i hvert fall gi oss den tiden det tar.

Jeg klarer ikke å legge det som gjelder Chemring Nobel, helt vekk. Jeg bor i Akershus, som Asker kommune er en del av, og jeg følger med i kommunestyredebatten. Der er det interessant å se hva SV gjør når det gjelder disse utslippstillatelsene. Der foreslår SV å utsette hele saken. Når vi er i krigstid og får slike vanskelige dilemmaer tredd ned over oss, har vi ikke tid til å utsette. Da må vi ta et valg. Jeg er veldig glad for at regjeringen har vært så resolutt i denne saken og har valgt å gi de utslippstillatelsene, med veldig strenge krav og med en forventning om en plan for rensing, og at man samtidig

har greid å levere den ammunisjonen som har vært viktig og nødvendig til Ukraina.

Noen har god råd til å vente og utsette. Det har ikke vi, i hvert fall ikke når det gjelder Ukraina.

Presidenten [15:45:12]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak n r. 10 [15:45:15]

Referat

Presidenten [15:45:16]: Det foreligger ikke referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.46.

